

**UCHWAŁA NR XXXII-3/2017
RADY MIEJSKIEJ W WOŁOMINIE**

z dnia 26 stycznia 2017 r.

**w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych na lata 2017 – 2025**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz art. 16b, 17 ust.1 pkt 1 i art. 110 ust.10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2016 poz. 930 ze zm.) Rada Miejska w Wołominie uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2025, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wołomina.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Wołominie

Leszek Czarzasty

Gmina Wołomin

Strategia
Rozwiązywania
Problemów
Społecznych
na lata 2017 – 2025

Wołomin, 2017 r.

Spis treści

SPIS TREŚCI	2
I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	4
1. PODSTAWA PRAWNA STRATEGII, ZGODNOŚĆ Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI	4
2. POWIĄZANIE STRATEGII Z KRAJOWYMI AKTAMI PRAWNYMI.....	5
2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym.....	6
2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi.....	6
2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi	7
2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi.....	9
II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII	12
1. PRZEBIEG PROCESU WYPRACOWANIA STRATEGII.....	12
III. CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	15
2. HISTORIA	16
3. GOSPODARKA GMINY	16
3.1 Przedsiębiorczość	16
4. LUDNOŚĆ GMINY	18
4.1 Demografia	18
4.2 Poziom życia	20
4.3 Mieszkalnictwo.....	20
5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA GMINY WOŁOMIN	21
5.1 Oświata	21
5.2 Kultura.....	23
5.3 Służba zdrowia	34
5.4 Pomoc społeczna.....	35
5.5 Bezpieczeństwo publiczne	42
5.6 Rekreacja i sport.....	43

5.7 Organizacje społeczne.....	44
6. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	47
6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Wołomin na podstawie danych instytucji ...	47
6.2 Problemy i oczekiwania społeczne wg uczestników warsztatów i na podstawie ankiety.....	61
6.3 Analiza SWOT.....	76
7. PLANOWANIE DZIAŁAŃ.....	77
7.1 Misja i wizja Gminy Wołomin.....	77
7.2 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią	78
7.3 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	82
7.4 Harmonogram wdrażania strategii	91
7.5 Ramy finansowe strategii	99
7.6 Programy.....	102
IV. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	102
1. SYSTEM MONITOROWANIA STRATEGII.	102
2. EWALUACJA STRATEGII	111
ZAŁĄCZNIKI.....	113
WYKAZ SKRÓTÓW	117
SPIS WYKRESÓW I TABEL	117

I. MERYTORYCZNE UZASADNIENIE OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Państwo polskie poprzez instytucje realizujące politykę społeczną umożliwia swoim obywatelom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Stale wzrastający zakres zadań stawianych przed instytucjami pomocy społecznej spowodowany jest zwiększającym się ich ciężarem gatunkowym i stopniem trudności generowanym takimi czynnikami, jak np.: bezrobocie, starzenie się społeczeństwa, a co za tym idzie, wzrost kosztów związanych z ochroną zdrowia i rehabilitacją osób starszych i niepełnosprawnych, wyzwaniem, którym musi podolać współczesna rodzina.

Działania prowadzone przez instytucje pomocy i integracji społecznej opierają się na zasadach programowania, subsydiarności, koncentracji, elastyczności i otwartości. Istotą nowego modelu działania pomocy społecznej, kreującej politykę społeczną – a w jej obszarze strategię rozwiązywania problemów społecznych – jest jej uspołecznienie zarówno w procesie planowania, jak też realizacji.

Każde państwo Członkowskie Unii Europejskiej ma obowiązek prowadzenia w ramach Unii wspólnych działań wspierających, uzupełniających i koordynujących w szeroko pojętej dziedzinie ochrony ludności i rozwoju kapitału ludzkiego. Opracowanie Strategii jest warunkiem pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów dotyczących sfery społecznej zarówno z budżetu państwa, jak też funduszy Unii Europejskiej.

1. Podstawa prawna Strategii, zgodność z prawem wspólnotowym oraz strategiami narodowymi i europejskimi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wołomin tworzona jest z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.

- diagnozę sytuacji społecznej,

- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

2. Powiązanie Strategii z krajowymi aktami prawnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wołomin (GSRPS) jest zgodna z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w Strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 nr 43 poz. 225 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 poz. 487 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 poz. 224 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2016, poz. 645 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 nr 127 poz. 721 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. 2016, poz. 1518 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390 z późn. zm.);
- Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2016 poz. 575 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. 2016 poz. 169);
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2016 poz. 930 z późn. zm.);

- Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. 2015 poz. 1916);
- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015 poz. 1777);
- Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r., poz. 966 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 04 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 05 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2014 r. poz. 1863);
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195).

2.1 Zgodność z prawem wspólnotowym

Prawo wspólnotowe (*acquis communautaire*) nie ingeruje w systemowe rozwiązania w zakresie pomocy społecznej obowiązujące w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Funkcjonuje jednak polityka społeczna Unii koordynująca narodowe polityki społeczne w zakresie koniecznym z punktu widzenia funkcjonowania wspólnoty.

2.2 Zgodność ze strategiami europejskimi

Jednym z wiodących celów Unii Europejskiej jest wyrównywanie poziomu rozwoju krajów i regionów. Polska uczestniczy w polityce społeczno-gospodarczej Unii, co oznacza między innymi korzystanie z funduszy unijnych. W obszarze polityki społecznej jest to Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 1304/2013), który jest głównym instrumentem wspierającym działania podejmowane w ramach:

Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020

Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

EFS jest głównym instrumentem wspierającym polityki i zadania priorytetowe, których celem jest osiągnięcie postępów w kierunku pełnego zatrudnienia, poprawy jakości i wydajności pracy, zwiększenie mobilności geograficznej i zawodowej pracowników w Unii. Poprawa systemów kształcenia i szkolenia, propagowanie włączenia społecznego oraz zapobieganie i zwalczanie ubóstwa. Fundusz ten przyczynia się tym samym do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

2.3 Zgodność z dokumentami krajowymi

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030, której celem głównym jest poprawa jakości życia Polaków.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020, która za jeden z celów stawia rozwój kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, która jako strategiczny cel polityki regionalnej wskazuje efektywne wykorzystywanie

specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, w którym określono kluczowe kierunki rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w Polsce.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.

Celem głównym jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln osób oraz wzrost spójności społecznej.

W programie wyróżniono pięć celów operacyjnych:

1. Usługi dla aktywności i profilaktyki – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży. *Zapewnienie rodzinom z dziećmi dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, który zwiększy szanse na aktywizację rodziców oraz umożliwi kompleksową profilaktykę zapobiegającą ubóstwu.*
2. Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie szansy dla młodzieży wejścia na rynek pracy i tworzenia rodzin. *Stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiającego młodzieży przygotowanie do wejścia na rynek pracy, zdobycie niezbędnych kompetencji oraz umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny.*
3. Aktywna osoba, zintegrowana rodzina, odpowiedzialne lokalne środowisko. *Rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem, umożliwiając łączenie ról społecznych zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie roli społeczności lokalnej opartych o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego.*
4. Zapobieganie niepewności mieszkaniowej. *Zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem umożliwiających stabilność rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności powodującej wykluczenie społeczne.*
5. Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni. *Zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, zależnym przyjaznych form opieki i form aktywnego spędzania czasu oraz aktywnego włączania się osób starszych w życie publiczne i zawodowe.*

Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016, którego cel główny brzmi: „ograniczenie używania narkotyków i związanych z tym problemów społecznych i zdrowotnych”.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2016 – 2020 – działania przedstawione w Strategii są zgodne z założeniami zawartymi w w/w Programie, celem strategicznym Programu jest wydłużenie życia, poprawa zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w zdrowiu.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015. Cele strategiczne programu:

1. Ograniczenie szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu.
2. Zmniejszenie dostępności i zmiana struktury spożywanego alkoholu.
3. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego, w tym szkód zdrowotnych i rozwojowych dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.
4. Ograniczenie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
5. Ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom.
6. Poprawa jakości działań podejmowanych przez gminy w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ograniczenie wydatkowania środków finansowych na zadania niezwiązane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.
7. Ograniczenie przypadków naruszeń prawa w związku z alkoholem.
8. Oszacowanie strat ekonomicznych związanych z alkoholem.

2.4 Zgodność z regionalnymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi

Zgodność ze Strategią Zrównoważonego Rozwoju Gminy Wołomin 2025

W Strategii określono cztery cele strategiczne, którym podporządkowano cele operacyjne:

- I. Cel strategiczny: Wołomin Gminą wspierającą przedsiębiorców oraz charakteryzującą się wysoką dynamiką rozwoju gospodarczego

Cele operacyjne:

1. Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób planujących otworzyć działalność gospodarczą.
2. Prowadzenie gminnej polityki proinwestycyjnej.
3. Wzrost innowacyjności lokalnej gospodarki.
4. Wykorzystywanie walorów Gminy do rozwoju bazy ekonomicznej.

5. Promocja Gminy, lokalnych przedsiębiorców i produktów w bezpośrednim i dalszym otoczeniu (region, kraj).

II. Cel strategiczny: Wołomin Gminą oferującą swoim mieszkańcom wysoki standard życia przy wykorzystaniu procesów rewitalizacji.

Cele operacyjne:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.
2. Racjonalizacja gospodarki wodnej.
3. Modernizacja i rozbudowa sieci ulic, w tym nawierzchni dróg, ciągów pieszych, ścieżek rowerowych, parkingów.
4. Poprawa komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej.
5. Poprawa warunków mieszkalnych.
6. Budowa, rozbudowa, rewitalizacja i remont bazy oświaty i wychowania.
7. Podniesienie jakości kształcenia.
8. Budowa, rozbudowa, rewitalizacja i remont bazy kulturalno-społecznej.
9. Poprawa bezpieczeństwa na terenie Gminy.

III. Cel strategiczny: Wołomin Gminą zintegrowanego i aktywnego społeczeństwa, zapewniającą wysoki standard realizacji funkcji administracyjnych.

Cele operacyjne:

1. Inspirowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich.
2. Aktywizacja i integracja dzieci i młodzieży szkolnej w ramach zajęć pozalekcyjnych oraz różnych imprez o charakterze grupowym i lokalnym.
3. Aktywizacja i integracja środowiska seniorów.
4. Poprawa wizerunku Gminy.
5. Rozwiązywanie problemów społecznych.
6. Informatyzacja jednostek użyteczności publicznej.

IV. Cel strategiczny: Wołomin Gminą dbającą o ład przestrzenny oraz środowisko.

Cele operacyjne:

1. Budowa/tworzenie centrum Gminy- koncentracja obiektów: usług, gastronomii, kultury, wypoczynku-rekreacji, administracji.
2. Estetyzacja, poprawa czystości Gminy, tworzenie przestrzeni publicznych.
3. Rewitalizacja przestrzeni.
4. Ochrona cennych przyrodniczo obszarów Gminy
5. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.
6. Promocja odnawialnych źródeł energii.

7. Budowa, rewitalizacja i remont obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.
8. Poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami.
9. Wdrożenie założeń gospodarki niskoemisyjnej.

Zgodność ze Strategią Wojewódzką w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014 - 2020

1. Zwiększenie aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, w szczególności z grup defaworyzowanych.
2. Wyrównywanie szans dla osób z niepełnosprawnością oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu.
3. Poprawa dostępu do usług społecznych w tym zdrowotnych dla osób długotrwale lub ciężko chorych.
4. Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i specjalistycznych realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Przeciwdziałanie uzależnieniom poprzez rozwój działań profilaktycznych, ze szczególnym uwzględnieniem działań interdyscyplinarnych i współpracy służb i instytucji.
6. Zwiększenie spójności działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków.
7. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.
8. Rozwój zróżnicowanych form oraz usług społecznych wspierających samodzielność i aktywność osób starszych.
9. Rozwój działań profilaktycznych i specjalistycznych na rzecz ochrony dziecka i wzmocnienia rodziny
10. Rozwój ekonomii społecznej jako integralnego elementu życia społeczno-gospodarczego regionu opartego na zasadach międzysektorowego partnerstwa.

Inne dokumenty strategiczne:

- *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii*
- *Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*

II. PROCES WYPRACOWANIA STRATEGII

Do prac nad wypracowaniem Strategii zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu Gminy.

1. Przebieg procesu wypracowania Strategii

Proces przygotowania dokumentu składał się z następujących etapów:

- organizacja procesu planowania strategicznego
- diagnoza sytuacji społecznej Gminy
- planowanie działań
- opracowanie dokumentu

W celu zastosowania partycypacyjnego modelu opracowania strategii przeprowadzono w dniach 14 i 15 września 2016 r. spotkanie warsztatowe, w którym uczestniczyli przedstawiciele instytucji i organizacji społecznych z Gminy Wołomin. Celem spotkania była:

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie:

- analiza sytuacji społecznej w Gminie w oparciu o opinie przedstawicieli instytucji administracji samorządowej, organizacji społecznych,
- analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych,
- dotychczasowa współpraca instytucji i organizacji społecznych na rzecz społeczności lokalnej.

Formułowanie założeń strategii rozwiązywania problemów społecznych w oparciu o partycypację społeczną i zasady rozwoju społecznego:

- formułowanie celów strategicznych,
- określanie celów oraz kierunków działań.

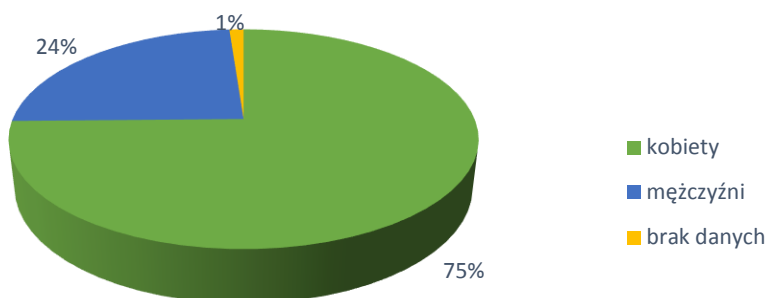
Bazą do opracowania diagnozy społecznej zawartej w strategii, były materiały i analizy statystyczne, gromadzone przez instytucje takie, jak: Urząd Miejski w Wołominie, baza danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego www.stat.gov.pl, Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołominie, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Miejski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, gminne placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, oraz wyniki anonimowych ankiet na temat występujących w Gminie problemów i oczekiwań.

Elementem uspołecznienia procesu budowy GSRPS, było przeprowadzenie badania ankietowego skierowanego do mieszkańców - osób zainteresowanych uczestnictwem w życiu społecznym Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło łącznie 257 osób, w tym

126 ankiet zostało wypełnionych online, ankietą dostępną była na stronie internetowej OPS w Wołominie.

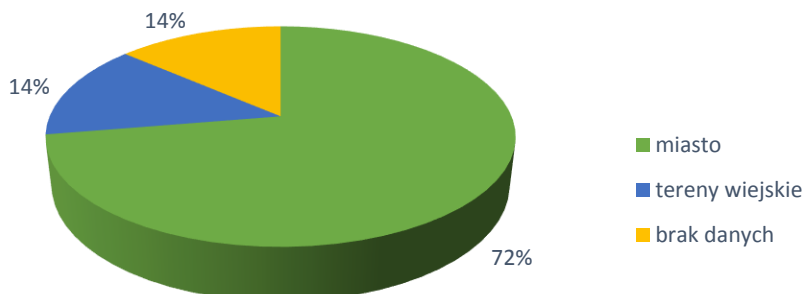
Łącznie w badaniu udział wzięły 192 kobiety, 62 mężczyzn, w przypadku 3 ankiet odnotowano brak danych na temat płci.

Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

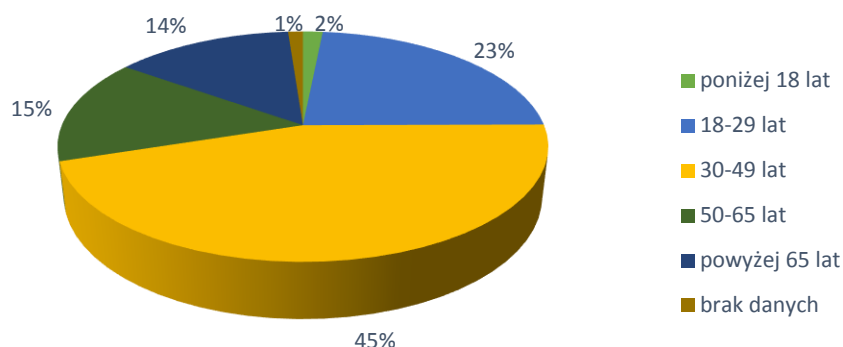
Pod względem miejsca zamieszkania najliczniejszą grupę stanowiły osoby mieszkające w Mieście Wołomin (186 osób), tereny wiejskie wskazało 36 osób, w przypadku 35 ankiet nie odnotowano danych dotyczących miejsca zamieszkania.

Wykres 2. Udział respondentów ankiety w podziale na miejsce zamieszkania. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

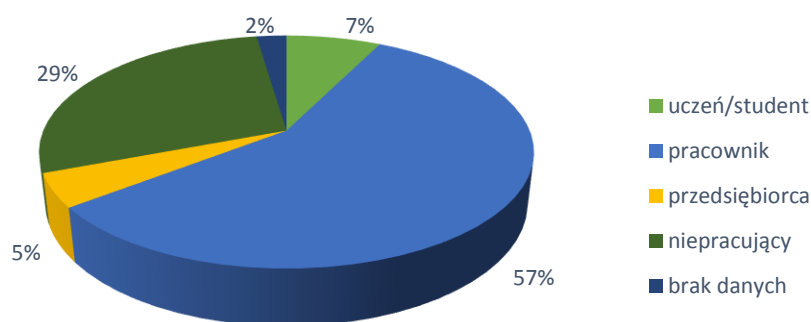
Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby mieszkające się w przedziale 30-49 lat - 116 osób. Druga pozycja przypadła natomiast grupie wiekowej 18-29 lat - było to 60 osób, 38 osób reprezentowało przedział wiekowy 50-65 lat.

Wykres 3. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

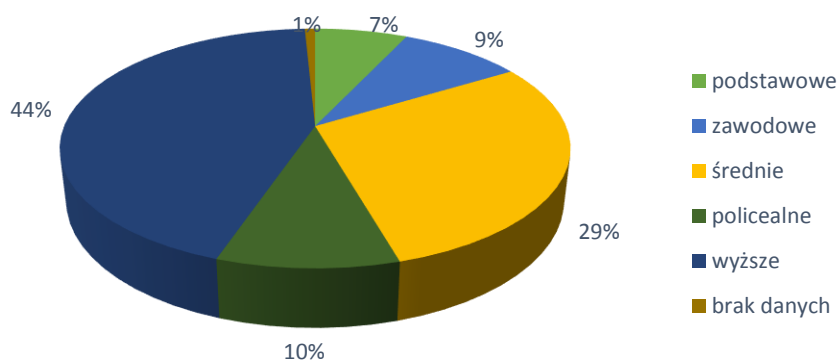
Pytani o status zawodowy respondenci - mieszkańcy Gminy Wołomin - deklarowali się najczęściej jako pracownicy (147 osób), następną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby niepracujące (73 osoby). W przypadku 6 ankiet nie odnotowano danych na temat statusu zawodowego respondenta.

Wykres 4. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

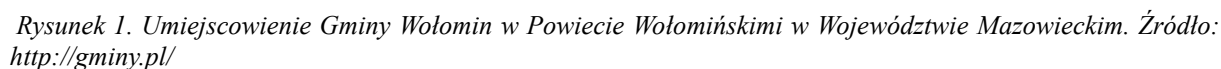

Pod względem wykształcenia najliczniejszą grupą okazały się osoby posiadające wykształcenie wyższe (113 osób) oraz średnie (75 osób).

Wykres 5. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.

1. Położenie geograficzne

15

2. Historia

Pierwsze wzmianki dotyczące Wołomina pochodzą z XV wieku. Nazwa Wołomin wywodzi się od XVI-wiecznego właściciela, Jana de Volumne. Po wybudowaniu w roku 1862 linii kolejowej stał się on miejscowością letniskową dla Warszawy. W 1902 roku powstała kapliczka, następnie zaczęto budować kościół. Na początku XX wieku rozwinęło się tu osadnictwo typu miejskiego, któremu sprzyjało powstanie w czerwcu 1905 roku huty szkła. Wołomin otrzymał prawa miejskie 4 lutego 1919 r., na mocy dekretu Naczelnika RP Józefa Piłsudskiego. W roku 1920 w okolicach Wołomina na polach Ossowa doszło do kluczowych walk Bitwy Warszawskiej.

W okresie międzywojennym znaczną część ludności (ponad 3 tys. na 17 tys. mieszkańców w 1939 r.) Wołomina stanowili Żydzi. Mieszkali tu również Rosjanie, którzy uciekli przed rewolucją bolszewicką. Podczas II wojny światowej wołomińscy Żydzi zostali przesiedleni do warszawskiego getta. 30 lipca 1944 roku rozpoczęła się pod Wołominem największa na ziemiach polskich bitwa wojsk pancernych, w bitwie po obu stronach wzięło udział około 1000 czołgów.

Po wojnie, w roku 1952, Wołomin stał się miastem powiatowym, co przyspieszyło jego rozwój. Powstały zakłady stolarki budowlanej oraz Przedsiębiorstwo Poszukiwań Nafty i Gazu. W latach 70 i 80 XX wieku powstały osiedla bloków z wielkiej płyty, które przyczyniły się do wzrostu liczby ludności miasta.¹

3. Gospodarka Gminy

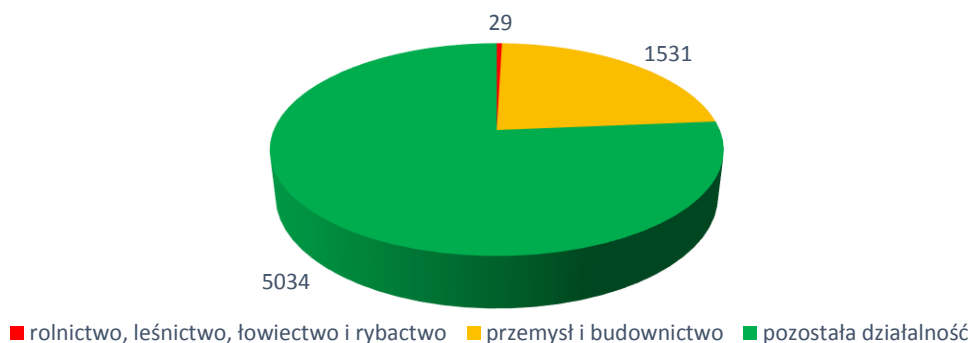
3.1 Przedsiębiorczość

W 2015 roku na terenie Gminy Wołomin było zarejestrowanych 6594 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 112 należało do sektora publicznego, a 6446 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 76% wykonuje pozostałą działalność gospodarczą, 23% działa w ramach przemysłu i budownictwa, a 1% to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.

---

¹ <https://pl.wikipedia.org/>

Wykres 6. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Wołomin. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

W ramach sektora publicznego spośród 112 podmiotów 82 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (5179 jedn.), reszta to spółki handlowe (388 jedn.), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (39 jedn.), spółdzielnie (11 jedn.), fundacje (20 jedn.) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (100 jedn.). Na przestrzeni lat 2013-2015 przybyło 15 podmiotów gospodarczych.

Odnosząc się do wskaźników podmiotów gospodarki narodowej - 10 tys. ludności (przyjętych dla celów porównawczych przez GUS), należy stwierdzić, że na 10 tys. ludności na terenie Gminy Wołomin przypada 1275 firm. Na 100 osób w wieku produkcyjnym 16,2 osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą. Odnosząc się do fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych można powiedzieć, że na 10 tys. mieszkańców przypada 23 tego typu instytucje. Dokładne dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kategoria	Jednostka miary	Wartość wskaźnika		
		2013	2014	2015
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	1 273	1 271	1 275
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	109	99	101
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	jed. gosp.	101	95	96
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	16,3	16,2	16,2
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	jed. gosp.	21	22	23
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	172	159	164
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	jed. gosp.	202,1	203,5	206,8

4. Ludność Gminy

4.1 Demografia

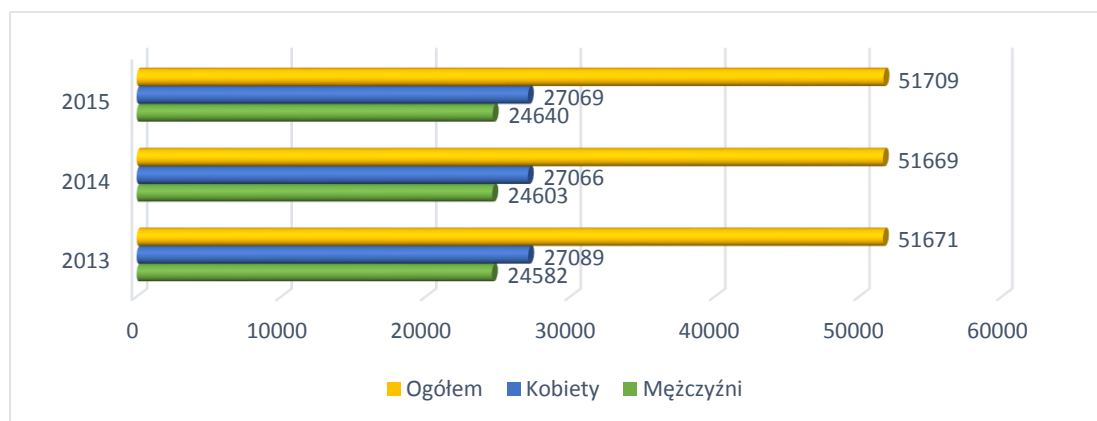
Na koniec 2015 r. Gminę Wołomin zamieszkiwało 51709 mieszkańców, populacja Gminy zwiększyła się o 38 osób w stosunku do roku 2013. Gęstość zaludnienia w Gminie w 2015 roku wynosiła 839 osób na 1 km².

Tabela 2. Demografia Gminy Wołomin. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

Wyszczególnienie	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Ogółem	51 671	51 669	51 709
Kobiety			
Ogółem	27 089	27 066	27 069
w. przedprodukcyjny	4 980	4 914	4 909
w. produkcyjny	15 843	15 663	15 439
w. poprodukcyjny	6 266	6 489	6 721
Mężczyźni			
Ogółem	24 582	24 603	24 640
w. przedprodukcyjny	5 185	5 175	5 213
w. produkcyjny	16 703	16 610	16 450
w. poprodukcyjny	2 694	2 818	2 977

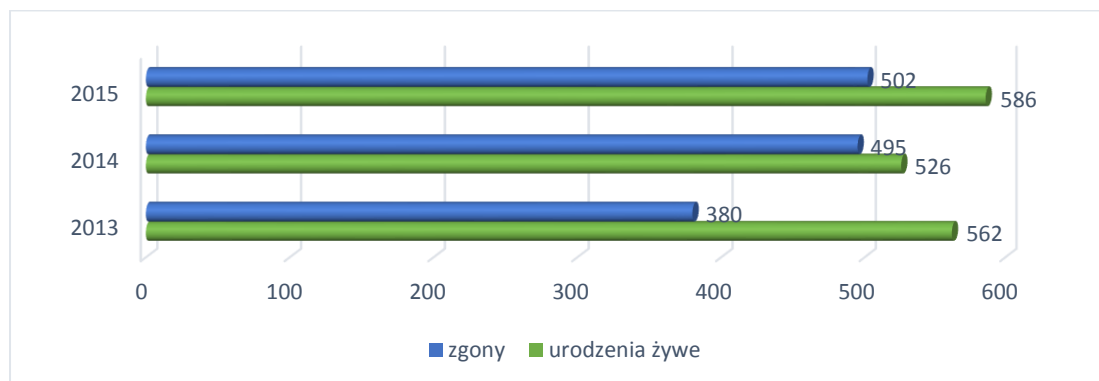
Wśród ogólnej liczby mieszkańców Gminy liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn. W 2015 roku współczynnik feminizacji w Gminie wyniósł 110.

Wykres 7. Liczba mieszkańców Gminy Wołomin w latach 2013-2015 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

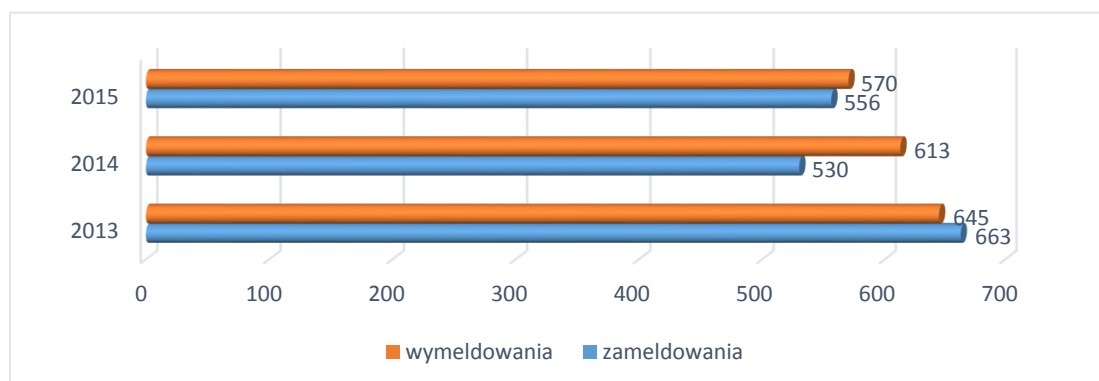
W latach 2013-2015 na terenie Gminy zanotowano dodatni przyrost naturalny. Ogólny bilans lat 2013-2015 wyniósł + 297 osób.

Wykres 8. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Wołomin w latach 2013-2015. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

W przypadku salda migracji wskaźniki są ujemne. Na przestrzeni lat 2013-2015 liczba wymeldowań przewyższała liczbę zameldowań. Saldo migracji dla lat 2013-2015 wynosi - 79 osób.

Wykres 9. Migracje na terenie Gminy Wołomin w latach 2013-2015. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/>.

W 2015 roku wśród mieszkańców Gminy Wołomin ponad połowa, to osoby w wieku produkcyjnym (61,7%), osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowią 19,6%, natomiast osoby w wieku 60 lat i więcej (w przypadku kobiet) i 65 lat i więcej (w przypadku mężczyzn) stanowią 18,8% grupę osób. Analizując strukturę wieku ludności Gminy Wołomin można zaobserwować stopniowy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na tendencje starzenia się społeczności Gminy.

4.2 Poziom życia

W 2014 r. dochody Gminy Wołomin w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 2940 zł, przy wydatkach w wysokości 3011 zł. W tym samym roku wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 14,6% całości wydatków gminnego budżetu (22690,0 tys. zł, wzrost o 0,4 punktu procentowego w stosunku do roku poprzedniego). W 2014 roku w Powiecie Wołomińskim wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej wyniosły 21,2% wydatków budżetu powiatu.

4.3 Mieszkalnictwo

Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosi w Gminie Wołomin 75 m² (2014 r.). W tym samym roku gminne wydatki przeznaczone na gospodarkę mieszkaniową wyniosły 0,7% ogółu wydatków budżetowych przy 1,5% dochodu z tego samego tytułu.

Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Wołomin. Źródło: dane GUS <https://bdl.stat.gov.pl>.

	Jednostka miary	2013	2014	2015
<i>Zasoby mieszkaniowe</i>				
mieszkania	mieszk.	17 901	17 983	b.d.
izby	izba	70 651	71 165	b.d.
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	1 332 959	1 347 358	b.d.
<i>Budynki mieszkalne w Gminie</i>				
Ogółem	bud.	9 327	9 405	9 508
<i>Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne</i>				
wodociąg	mieszk.	17 028	17 116	b.d.
ustęp splukiwany	mieszk.	16 816	16 911	b.d.
łazienka	mieszk.	16 388	16 486	b.d.
centralne ogrzewanie	mieszk.	15 242	15 343	b.d.
<i>Mieszkania wyposażone w instalacje - w % w mieście</i>				
wodociąg	%	95,5	95,6	b.d.
łazienka	%	92,4	92,6	b.d.
centralne ogrzewanie	%	86,1	86,3	b.d.
<i>Mieszkania wyposażone w instalacje - w % na wsi</i>				
wodociąg	%	93,7	93,8	b.d.
łazienka	%	88,4	88,6	b.d.
centralne ogrzewanie	%	81,7	81,9	b.d.
<i>Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki</i>				
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	74,5	74,9	b.d.
przeciętna powierzchnia użytkowa	m ²	25,8	26,1	b.d.

mieszkania na 1 osobę				
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	346,4	348,0	b.d.

5. Infrastruktura społeczna Gminy Wołomin

5.1 Oświata

Na terenie Gminy Wołomin funkcjonuje szereg placówek oświatowych których organem prowadzącym jest Gmina Wołomin.

Przedszkola publiczne działające na terenie Gminy Wołomin:

1. Przedszkole Nr 2 im. Pyzy Wędrowniczki w Wołominie
2. Przedszkole Nr 5 im. Kota w butach w Wołominie
3. Przedszkole Nr 6 Bajka w Wołominie
4. Przedszkole Nr 8 im. Czerwonego Kapturka w Wołominie
5. Przedszkole Nr 9 im. Jasia i Małgosi w Wołominie
6. Przedszkole Nr 10 im. Misia Uszatka w Wołominie
7. Przedszkole im. Pszczółki Mai w Duczkach

Ponadto w Gminie Wołomin funkcjonuje kilkanaście niepublicznych przedszkoli i punktów przedszkolnych.

Gmina Wołomin jest organem prowadzącym dla 11 szkół podstawowych i 8 gimnazjów. Nadzór pedagogiczny nad szkołami w Gminie Wołomin sprawuje Mazowiecki Kurator Oświaty. Należą do nich następujące placówki:

1. Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Józefa Piłsudskiego
2. Szkoła Podstawowa Nr 7 im. Królowej Jadwigi z Oddziałami Integracyjnymi
3. Zespół Szkół Nr 1 w Wołominie
  - Gimnazjum nr 1 im. Zofii Nałkowskiej w Wołominie
  - I Liceum Ogólnokształcące im. Wacława Nałkowskiego w Wołominie
4. Zespół Szkół Nr 2 w Wołominie
  - Szkoła Podstawowa nr 2 im. Ignacego Łukasiewicza w Wołominie
  - Gimnazjum nr 2 w Wołominie
5. Zespół Szkół Nr 3 w Wołominie
  - Gimnazjum nr 3 im. Jana Pawła II w Wołominie
  - III Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II w Wołominie
6. Zespół Szkół Nr 4 im. Marynarki Wojennej RP w Wołominie

- Szkoła Podstawowa nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marynarki Wojennej RP w Wołominie
  - Gimnazjum nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marynarki Wojennej RP w Wołominie
7. Zespół Szkół Nr 5 w Wołominie
- Sportowa Szkoła Podstawowa nr 5 im. Cypriana Kamila Norwida w Wołominie
  - Sportowe Gimnazjum nr 5 im. Polskich Olimpijczyków w Wołominie
8. Zespół Szkół w Duczkach
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Duczkach
  - Gimnazjum im. Jana Pawła II w Duczkach
9. Zespół Szkół w Ossowie
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Ignacego Skorupki w Ossowie
  - Gimnazjum w Ossowie
10. Zespół Szkół w Czarnej
- Szkoła Podstawowa w Czarnej
  - Gimnazjum w Czarnej
11. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Leśniakowiznie
- Szkoła Podstawowa w Majdanie z siedzibą w Leśniakowiznie
  - Przedszkole w Leśniakowiznie
12. Szkoła Podstawowa im. Fryderyka Chopina w Starym Grabiu
13. Szkoła Podstawowa w Zagościńcu

W szkołach podstawowych liczba uczniów systematycznie wzrasta na przestrzeni ostatnich lat, w pozostałych typach szkół odnotowano nieznaczny spadek liczby uczniów.

Tabela 4. Liczba uczniów w szkołach wg stanu na dzień 30 września danego roku. Źródło: dane Zespołu Ekonomiczno – Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Wołominie.

Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
<i>Liczba uczniów w szkołach</i>				
Szkoły Podstawowe	3758	3932	3924	4019
Gimnazja	1642	1607	1588	1581
Licea Ogólnokształcące	742	698	692	669

Na przestrzeni lat 2013-2015 odnotowano wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach publicznych, jak również wzrost liczby oddziałów w tych przedszkolach.

Tabela 5. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych prowadzonych przez Gminę Wołomin wg stanu na dzień 15 września danego roku. Źródło: dane Zespołu Ekonomiczno – Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Wołominie.

Rok szkolny	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016
Liczba dzieci ogółem	992	966	1083	964

W roku szkolnym 2014/2015 do przedszkoli prowadzonych przez Gminę Wołomin uczęszczało w 42 oddziałach 1103 dzieci (wg stanu na dzień 31 marca 2015 roku). W roku szkolnym 2014/2015 do przedszkoli prowadzonych przez Gminę Wołomin nie przyjęto 246 dzieci, w roku poprzednim 344. W roku szkolnym 2014/2015 razem w publicznych przedszkolach i szkołach prowadzonych przez Gminę Wołomin było 120 dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.

5.2 Kultura

Miejski Dom Kultury w Wołominie

MDK w Wołominie rozpoczął działalność w 1995 roku, w budynku byłego Domu Kultury Huty Szkła. Jest to placówka kulturalna działająca głównie w obszarze animacji, edukacji i rozrywki. Placówka współpracuje z wieloma partnerami, w tym z instytucjami, szkołami, fundacjami oraz lokalnymi firmami. Wspiera inicjatywy oddolne, organizuje wydarzenia plenerowe, aktywizuje lokalną społeczność. Jest organizatorem wielu wydarzeń kulturalnych zarówno cyklicznych (warsztaty, spotkania, wernisaże), jak i jednorazowych (koncerty, recitale, spektakle). W 2015 roku MDK w Wołominie rozpoczął współpracę z Mazowieckim Instytutem Kultury. W ramach projektu Mazowieckie Obserwatorium Kultury pracownicy MDK oraz partnerzy mają możliwość uczestniczenia w szkoleniach z zakresu budowania publiczności, badań ankietowych i innych. W 2016 roku podjęto współpracę z Narodowym Centrum Kultury, MDK został partnerem ogólnopolskiego projektu „Zaproś Nas do Siebie”. W ramach projektu w Wołominie odbędzie się cykl szkoleń dla pracowników MDK oraz lokalnych działaczy i animatorów.

Miejski Dom Kultury w Wołominie jest nastawiony na wszystkie działania, które animują, rozwijają i integrują lokalną społeczność. Stara się tworzyć ofertę dedykowaną wszystkim grupom wiekowym, spełniając oczekiwania mieszkańców. MDK wspiera organizacyjnie wołomińskie grupy czy stowarzyszenia (bale seniora, Dzień Cukrzycy, Święto Białej Laski itp.). Dom Kultury posiada szeroką ofertę edukacyjną, w ośrodku działają 52 sekcje (rok 2016), w tym zespoły młodzieżowe, grupy, koła, chóry, orkiestra, Wołomiński Uniwersytet

Trzeciego Wieku i Uniwersytet Dziecięcy. Stałą pozycją w ofercie MDK są dwie akcje: Lato w Mieście oraz Zima w Mieście skierowane do dzieci i młodzieży.

Przegląd najważniejszych wydarzeń w latach 2013-2015:

2013 rok	Zorganizowano 169 wydarzeń z zakresu muzyki, teatru, poezji, historii, sztuki, akcji charytatywnych, konkursów i spotkań autorskich. W ramach audycji radiowych niezależnego RADIO AZYLL, w MDK odbywały się koncerty LIVE alternatywnych grup muzycznych. Kontynuowano ROCK FESTIWAL, cykl spektakli teatralnych dla dzieci TEATRALNA 13 i wydarzenia miejskie tj. Dni Wołomina czy Festyn Letni. Ponadto w MDK miały miejsce wydarzenia: Międzynarodowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej, Dzień Otwarty, Dzień Wolontariusza, Kino Letnie. Odbył się I Konkurs Piosenki Międzywojennej im. Wiery Gran o statuetkę ORCHIDEI. Organizowano również wydarzenia międzypokoleniowe: letnie animacje i warsztaty „Poznajmy się jeszcze bliżej”. Funkcjonowało 45 sekcji, w tym zespoły młodzieżowe, orkiestra, Wołomiński Uniwersytet Trzeciego Wieku. Średnia etatów w roku 2013 wynosiła 13,25.
2014 rok	Zorganizowano 164 wydarzenia z zakresu muzyki, teatru, poezji, historii, sztuki, akcji charytatywnych, konkursów czy spotkań autorskich. Rozpoczął działalność Wołomiński Uniwersytet Dziecięcy, który skupia 100 uczestników w wieku 6-12 lat. W programie wykładów i warsztaty pojawiają się tematy z historii, podróży, chemii, fizyki czy przyrody. Rozpoczęto organizację festynu ludowego w ramach Dni Dziedzictwa Narodowego. W programie imprezy znalazły się koncerty, kiermasze rękodzieła, warsztaty nauki tańca ludowego. Rozszerzono także ofertę rozrywkową i przedłużono Festyn Letni organizując dzień później American Day. Dla miłośników letnich wydarzeń plenerowych przygotowano potańcówkę w stylu dwudziestolecia międzywojennego, a zimą karnawał w stylu brazylijskim. Funkcjonowały 62 sekcje, w tym zespoły młodzieżowe, grupy, koła, chóry, orkiestra, Wołomiński Uniwersytet Trzeciego Wieku i Uniwersytet Dziecięcy. Średnia etatów w 2014 roku wynosiła 15,13
2015 rok	Zrealizowano 113 wydarzeń z zakresu muzyki, teatru, poezji, historii, sztuki, akcji charytatywnych, konkursów i spotkań autorskich. Przygotowano kilka nowych cykli imprez: maraton teatralny „Otwarta Scena”, warsztaty

---

muzyczne połączone z jam session, Ogólnopolski Festiwal Teatralny BLACKOUT, cykl wystaw „21 kwadrat”, pikniki sąsiedzkie, babski raj, pierwszy dzień wiosny i parkogranie. Poza nowościami, w ofercie znalazły się również wydarzenia, które na stałe są wpisane w kalendarz MDK: koncert kolęd z okazji Święta Trzech Króli, zima w mieście, lato w mieście, Walentynki, Dzień Kobiet, Teatralna 13, konkursy, Wołomin Local Fest, Dni Wołomina, Festyn Parafialny, Dzień Dziecka, Festyn Letni z okazji rocznicy Cudu Nad Wisłą, kino letnie, festyn ludowy, Międzynarodowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej, Międzynarodowy Dzień Osób Starszych, Dzień Otwarty, Międzynarodowy Dzień Wolontariusza, turnieje szachowe, rozświetlenie choinki miejskiej, Mikołajki, Betlejemskie Światelko Pokoju. Poza projektami edukacyjnymi i rozrywkowymi, w programie znalazły się wydarzenia patriotyczne tj. Narodowe Święto Niepodległości, Dzień Papieski, rocznica wybuchu Powstania Styczniowego, Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”, lekcje katyńskie, rocznica śmierci Jana Pawła II, rocznica Konstytucji 3 Maja, rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego, obchody rocznicy wybuchu II Wojny Światowej, Dzień Sybiraka, rocznica wprowadzenia Stanu Wojennego. W propozycjach pojawiły się również spektakle kabaretowe, teatralne, koncerty, wernisaże, spotkania autorskie i warsztaty. Działały 49 sekcje, w tym zespoły młodzieżowe, grupy, koła, chóry, orkiestra, Wołomiński Uniwersytet Trzeciego Wieku i Uniwersytet Dziecięcy. Średnia etatów w 2015 roku wynosiła 15,67.

Wołomiński Uniwersytet Trzeciego Wieku

Wołomiński Uniwersytet Trzeciego Wieku jest publiczną formą kształcenia ustawicznego aktywizującą osoby kończące aktywność zawodową. Uroczysta inauguracja Wołomińskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku nastąpiła 4 listopada 2007 roku. WUTW działa w strukturze MDK w Wołominie jako jedna z sekcji i podlega bezpośrednio dyrektorowi MDK. MDK w Wołominie zapewnia WUTW pomieszczenia do prowadzenia zajęć, pracę koordynatora, obsługę techniczną podczas wykładów, oraz obsługę finansowo księgową. Słuchaczem WUTW może zostać każdy, kto chce poszerzyć swoją wiedzę, rozwinąć zainteresowania, a także brać czynny udział w życiu kulturalnym Miasta i Gminy Wołomin, niezależnie od wykształcenia i miejsca zamieszkania. WUTW oferuje swoim

słuchaczom cotygodniowe wykłady o zróżnicowanej tematyce, zajęcia ruchowe (tai-chi), gimnastykę, basen, Nordic Walking, naukę języków obcych, zajęcia teatralne, obsługę komputera, zajęcia taneczne, zajęcia plastyczne. Ponadto wyjazdy do teatrów warszawskich, wycieczki turystyczno-krajoznawcze. WUTW poza funkcją poznawczą pełni także ważną rolę w integracji środowiska seniorów, umożliwia wymianę doświadczeń i poglądów oraz realizację własnych pasji. Panująca rodzinna i przyjacielska atmosfera, oferująca poczucie jedności i przynależności do grupy sprzyja zawieraniu przyjaźni i zapobiega poczuciu osamotnienia.

W roku 2016/2017 planowane są następujące wykłady:

06.10.2016	Uroczyste rozpoczęcie Roku Akademickiego 2016/2017
13.10.2016	Ekwador, Andy i Amazonia
20.10.2016	Historia Polski w obrazach Matejki cz. I
27.10.2016	Czego unikać mając chorą tarczę, stawy i kości
03.11.2016	Małżeństwo, rozwód, separacja, konkubinat
10.11.2016	Jakucja. 12 lat w kraju Jakutów. Polacy na Syberii.
17.11.2016	Chrześcijaństwo i sztuka. Trudne początki długiej więzi.
24.11.2016	Czas się zatrzymał: amisy, mormoni i mellonici
01.12.2016	Hawaje
08.12.2016	Samorząd terytorialny. Współpraca z seniorami
15.12.2016	Spotkanie Wigilijne
05.01.2017	Tatarzy na ziemiach polskich.
12.01.2017	Historia Polski w obrazach Matejki cz. II
19.01.2016	Albania- piękna nieznajoma
26.01.2016	Pojęcie etyki
02.02.2017	Gruzja winem płynąca
09.02.2017	Rozwijaj się póki starczy sił i czasu
02.03.2017	O niezwyklej mocy ziół
09.03.2017	Coco Chanel- ikona mody
16.03.2017	Woda w kulturach świata
23.03.2017	Kabarety w PRL
30.03.2017	Historia Polski w obrazach Matejki c.d.
06.04.2017	SPOTKANIE ŚWIĄTECZNE- jajko
27.04.2017	Urząd Statystyczny Warszawa

4.05.2017	Okruchy pamięci. Ziemianie dawnego powiatu Radzymin
11.05.2017	Uzależnienia genetyczne w życiu człowieka
18.05.2017	Mali bohaterowie. Orleńskie lwowskie w kulturze polskiej
25.05.2017	Prawa konsumenta
1.06.2017	Jak nas widzą. Współczesna Polska w oczach cudzoziemców
8.06.2017	Zakończenie roku akademickiego 2016/2017

Miejska Biblioteka Publiczna

Miejska Biblioteka Publiczna im. Zofii Nałkowskiej, jest gminną, samorządową instytucją kultury, której podstawowym celem statutowym jest zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu mieszkańców oraz uczestniczenie w upowszechnianiu wiedzy i kultury.

Misją Miejskiej Biblioteki Publicznej jest wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego, budzenie i rozwijanie potrzeb edukacyjnych, kulturalnych lokalnej społeczności. Budowa pozytywnego wizerunku biblioteki oraz zapewnienie profesjonalnego poziomu swych usług. Realizacja procesu wychowania estetycznego poprzez udostępnianie i upowszechnianie wartościowej literatury, która wzbogaca przeżycia emocjonalne i podnosi poziom kultury czytelniczej.

Miejska Biblioteka Publiczna w Wołominie jest w pełni nowoczesnym ośrodkiem informacji, komunikacji społecznej i kultury, otwartym na ludzi i wiedzę. Instytucją wykorzystującą innowacyjne rozwiązania i kreującą przyszłość, przy ścisłej współpracy z samorządem, innymi instytucjami kultury, oświaty, organizacjami pozarządowymi oraz artystami działającymi w powiecie wołomińskim. Działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej ma na celu kreowanie pozytywnego wizerunku biblioteki, jako miejsca przyjaznego, otwartego oraz inspirującego.

Strategią na kolejne lata działalności jest kontynuacja wybranej ścieżki rozwoju oraz wyznaczanie nowych celów, aby stale pobudzać rozwój czytelnictwa i w pełni realizować założenia misji i wizji biblioteki.

Biblioteka prowadzi wypożyczalnię, czytelnie multimedialną, oddziały dla dzieci oraz filie biblioteczne.

W skład Biblioteki, wchodzi następujące filie:

1. Filia Osiedle Niepodległości, ul. Kazimierza Wielkiego 1, Wołomin,
2. Filia Ossów, ul. Matarewicza 148, Ossów,

3. Filia Zagościniec, ul. 100-lecia 41, Zagościniec.

W Miejskiej Bibliotece Publicznej, zatrudnionych jest łącznie 17 pracowników.

MBP prowadzi różne formy działalności kulturalno-oświatowych, w latach 2013 -2015 były to m.in.:

2013 rok	- Koncert kolęd Navidad Nuestra - Spotkanie autorskie z Rafałem Dominikiem w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki - Ferie w bibliotece, Biblioteka Główna - „Biuro detektywistyczne Lassego i Mai” - Ferie w bibliotece, filia Osiedle Niepodległości – Miś Uszatek - Spotkanie autorskie z Michałem Książkiem - To co lubię najbardziej, czyli maluchy w bibliotece”-cykl spotkań - Pasowanie na czytelnika - Mikrogrant „Podaj dalej” - Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich - Tydzień Bibliotek-Moje miejsce na mapie Wołomina - I Gminny Konkurs Recytatorski - Tuwim dzieciom - Wołomińskie spotkanie z przedsiębiorczością - Teatrzyk „Gęsi Baby Jagi”- spotkanie z Laurą Łącz - Dni Wołomina-Promocja książki „Oświatowe życiorysy z Wołominem związane - Wystawa fotograficzna „To ja dziecko”, organizowana wspólnie z Fundacją „Słyszę-Mówię-Czuję” - Dni Wołomina - Żywa lekcja historii - „Poczytam ci piesku”- cykl spotkań, organizowanych wspólnie z Fundacją „Słyszę-Mówię-Czuję” - Koncert wakacyjny Fundacji „Latająca Akademia Elżbiety Małanicz - Onoszeko” - Wakacje w bibliotece, filia Ossów -„Rany Julek! O tym jak Tuwim został poetą” - Biblioteka pod chmurką - Wakacje w bibliotece, Biblioteka Główna- „Indiańskie lato” - Stoisko medyczno-informacyjne, organizowane wspólnie z Powiatową

Stacją Sanitarno- Epidemiologiczną w Wołominie oraz z Miejskim Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej nr 2

- Wystawa zdjęć Roberta Króla - „Bogurodzica w polskim krajobrazie”
- I edycja konkursu fotograficznego - „Zabierz książkę na wakacje”
- „Słyszę, mówię, czuję przez 4 pory roku”- cykl spotkań, organizowanych wspólnie z Fundacją „Słyszę-Mówię-Czuję”
- Wyróżnienie za najciekawszą inicjatywę 10 Tygodnia Bibliotek za noc z mapami czyli „Moje miejsce na mapie Wołomina”
- Biblioteka na pikniku rodzinnym
- „Zdrowa i aktywna rodzina”, organizowane przez Starostwo Powiatowe w Wołominie oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zorganizowały w ramach Dni Powiatu Wołomińskiego
- „Sprytnie rączki”, - cykl spotkań, organizowanych wspólnie z Fundacją „Słyszę- Mówię- Czuję”
- Kurs komputerowy - zajęcia cykliczne
- Szkolenie „Dziecko z deficytami rozwojowymi w życiu Wołomina”. Część projektu, dofinansowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach konkursu ogłoszonego przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2013 i realizowanego pod nazwą „Słyszę, mówię i czuję przez 4 pory roku”
- Maluchy w bibliotece - Zajęcia cykliczne
- Spotkanie autorskie z Markiem Roguszem
- Spotkanie autorskie z Tadeuszem Rossem
- Noc w bibliotece „Teatr miejsce zaczarowane”
- Lekcje biblioteczne – zajęcia cykliczne
- Dyskusyjny Klub Książki - spotkania cykliczne
- Młodzieżowy Dyskusyjny Klub Książki - spotkania cykliczne

-
2014 rok	- Matura na piątkę – giełda pomocy dydaktycznych dla maturzystów - Warsztaty dziennikarskie - organizowane wspólnie z Miejskim Domem Kultury w Wołominie - „O miłości na poważnie”, inicjatywa związana z działalnością władz powiatu, w ramach polityki prorodzinnej – Takrodzina.pl - Ferie w bibliotece, filia Osiedle Niepodległości - „Wszystkie dzieci lubią
-

---

zimę”

- Ferie w bibliotece, filia Ossów - „Ferie z Basią”
  - Ferie w bibliotece, Biblioteka Główna - „Ferie z cwaniaczkiem”
  - Kobiocy wieczór - spotkanie autorskie z Małgorzatą Kalicińską
  - „Poczytaj mi mamo w bibliotece”- cykl spotkań, organizowanych wspólnie z Fundacją Mamy Wołomin
  - II Gminny Konkurs Recytatorski - Brzechwa dzieciom
  - Czytam w podróży...Herberta
  - Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
  - Dni Wołomina - spotkanie autorskie z Danutą Grechutą
  - 5. urodziny Dyskusyjnego Klubu Książki
  - Spotkanie autorskie z Józefem Wiśniewskim
  - Międzynarodowi goście w ramach projektu: Polska nowoczesna edukacja – funkcja nauczyciela we wzmacnianiu roli języka polskiego i budowaniu wizerunku polskiej szkoły
  - Noc w bibliotece – „Tajemnica zaginionych skarpetek”
  - „Nie chcę panu uwierzyć”- III Ogólnopolska Dyskusja Literacka Dyskusyjnego Klubu Książki
  - Program Wspierania Partnerstw
  - Wizyta delegacji ze Stanów Zjednoczonych, w skład której weszli: Jessica Dorr - Wicedyrektor „Global Libraries”, Melissa Pailthorpe - Senior Program Officer, Darren Hoerner – Program Officer odpowiedzialny za Program Rozwoju Bibliotek w Polsce, a także Rafał Kramza – Prezes Zarządu FRIS oraz Dyrektor Programu Rozwoju Bibliotek oraz Grzegorz Borczyk – przedstawiciel Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
  - I edycja wołomińskiego Odjazdowego Bibliotekarza
  - Wieczór poetycki poświęcony Pokoleniu Kolumbów – organizowany wspólnie z Zespołem Szkół w Ossowie
  - Wakacje w bibliotece, filia Ossów – „Wakacyjne podróże”
  - Wakacje w bibliotece, Biblioteka Główna – „A w tej bajce były smoki”
  - Wakacje w bibliotece, filia Osiedle Niepodległości – „Czy wiem o sobie wszystko”
  - II edycja konkursu fotograficznego „Zabierz książkę na wakacje”
-

-
-
- Dzień Sybiraka
  - Dyskusyjny Klub Książki w Hotelu Trylogia
  - Spotkanie autorskie z Wojciechem Widłakiem
  - Spotkanie autorskie z Arturem Andruszem
  - Sprawni w bibliotece – wizyta studyjna w ramach programu „Wizyta za jeden uśmiech. Przyjedź, zobacz, działaj”, organizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich oraz Program Rozwoju Bibliotek.
  - Spotkanie autorskie z Janem Nowickim
  - Cykl „Podróże literackie”
  - Promocja X tomu, Rocznika Wołomińskiego
  - Gra miejska „Zagubione książki Zofii Nałkowskiej”
  - Noc w bibliotece - „Na cztery łapy”
  - Lekcje biblioteczne - zajęcia cykliczne
  - Dyskusyjny Klub Książki - spotkania cykliczne
  - Młodzieżowy Dyskusyjny Klub Książki - spotkania cykliczne
  - Kurs komputerowy - zajęcia cykliczne
  - Maluchy w bibliotece - zajęcia cykliczne
  - Bajkowe piątki- zajęcia cykliczne Filia Zagościniec
  - Poczytaj mi FAMO - audycja w Radio FAMA Wołomin
-
-

2015 rok	- Biblioteka przyjazna WOŚP - Ferie w bibliotece Biblioteka Główna Filia Osiedle Niepodległości - Rozdanie nagród za Wizytę Studyjną - Iwona Szczepańska - spotkanie o Afryce - Marcin Pałasz - spotkanie autorskie Filia Ossów, Biblioteka Główna - Janusz Leon Wiśniewski – spotkanie autorskie „Kobiety wieczór” - Stoisko informacyjno-medyczne organizowane wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Wołominie - Rafał Dominik – spotkanie autorskie - Akademia słowa - wieczór poetycki w bibliotece - Dzień osób z zespołem Downa - Światowy Dzień Autyzmu - Krzysztof Petek – spotkanie autorskie Filia Osiedle Niepodległości - III Gminny Konkurs Recytatorski- Dorota Gellner Dzieciom
-
-

-
- Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich
  - 6. Warszawskie Targi Książki Wręczenie nagrody za II miejsce w konkursie „Mistrz Promocji Czytelnictwa 2014”
  - Dni Wołomina „Piknik Rodzinny” na pasażu Osiedla Niepodległości
  - Spotkanie autorskie z Roksana Jędrzejewską -Wróbel w ramach obchodów 25-lecia samorządności Biblioteka Główna Filia Zagościniec
  - Wykład dla Uniwersytetu Dziecięcego
  - I ogólnopolska „Noc bibliotek” Biblioteka jak czekolada
  - II edycja wołomińskiego Odjazdowego bibliotekarza
  - Dorota Sumińska, Joanna Żero – spotkanie autorskie
  - Piknik na Osiedlu Sławek
  - Piknik Sportowo-Rodzinny (Huragan)
  - Rodzinny Piknik Rowerowy (Ossów)
  - Wakacje w bibliotece „Złap byka za rogi”
  - Biblioteka pod chmurką
  - Zakończenie „Biblioteki pod chmurką” Ewa Chotomska
  - Wakacje w bibliotece Filia Osiedle Niepodległości Filia Zagościniec Filia Ossów
  - Dofinansowanie 10 000 tys. w ramach projektu „Strefa Innowacji”
  - Narodowe Czytanie - „Lalka” B. Prus
  - Rozstrzygnięcie III edycji konkursu fotograficznego „Zabierz książkę na wakacje”
  - Literacki Budżet Obywatelski
  - „Książka na receptę” – część składkowa projektu „Strefa innowacji”
  - Dyskusyjny Klub Książki – spotkania cykliczne
  - Młodzieżowy Dyskusyjny Klub Książki - spotkania cykliczne
  - Lekcje biblioteczne – zajęcia cykliczne
  - Urszula Dudziak
  - Maluchy w bibliotece - zajęcia cykliczne
  - Spotkanie organizacyjne kurs komputerowy
  - Spotkanie autorskie z Magdaleną Grzebałkowską
  - Kreatywne Kawiarenki - spotkanie w ramach projektu „Strefa innowacji”
  - Filar Kultury
-

-
- Dyskusyjny Klub Książki w Izbie Wodiczków
  - Stoisko medyczno-informacyjne org
  - Spotkanie autorskie z Grzegorzem Kasdepke
  - Promocja XI tomu Rocznika Wołomińskiego
  - Świąteczny Alfabet - Filia Osiedle Niepodległości
  - Projekt Tablety w Twojej bibliotece
  - Poczytaj mi FAMO - audycja w Radio FAMA Wołomin
-

Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich w Wołominie

Muzeum otwarto w 1992 roku. Koncepcja wystawy zakłada oddanie atmosfery domu, z podkreśleniem postaci rodziców, szczególnie ojca, Wacława Nałkowskiego, będącego dla pisarki wzorem moralnym, a także zaakcentowanie więzi Zofii Nałkowskiej z domem rodzinnym.

Misją Muzeum jest zachowanie i przekazanie następnym pokoleniom dziedzictwa przeszłości, jakim jest „Dom nad Łąkami” w Wołominie z jego bogatą historią i dorobkiem oraz niepowtarzalną atmosferą, przenikniętą duchem „czasu minionego”. Cel misyjny realizowany jest poprzez upowszechnianie wiedzy o twórczości i działalności patronów muzeum, kultywowanie pamięci o nich i ochronę spuścizny, która po nich pozostała, a także przez podtrzymywanie i pielęgnowanie tradycji salonu literackiego na Górkach Wołomińskich. Muzeum im. Zofii i Wacława Nałkowskich jest jednym z ważniejszych miejsc na mapie kulturalnej Wołomina. Odbywa się tu szereg ważnych imprez kulturalnych m.in.: spotkania autorskie z pisarzami, dziennikarzami, artystami, a także liczne wystawy i koncerty kameralne.

Park Kulturowy – Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku

Jest to samorządowa instytucja kultury utworzona w 2013 roku. Przedmiotem działania Instytucji jest upowszechnianie dziedzictwa historycznego i walorów turystycznych Ossowa, w szczególności odnoszących się do wydarzeń związanych z wojną polsko-bolszewicką, Bitwą Warszawską 1920 roku i bojem na Polach Ossowskich w dniach 14-15 sierpnia 1920 roku oraz postawą, działalnością i bohaterską śmiercią Księdza Ignacego Skorupki. Ponadto promocja walorów turystycznych Ossowa, w tym w szczególności

aktywizowanie i angażowanie lokalnej społeczności w inicjatywy uwzględniające indywidualne i zbiorowe formy uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości.²

5.3 Służba zdrowia

Zadania w zakresie opieki zdrowotnej na terenie Gminy Wołomin realizują trzy publiczne ośrodki zdrowia: Miejski Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nr 1, Miejski Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej nr 2 oraz Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Wołominie – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Wołominie. Ponadto opiekę zdrowotną zapewniają także niepubliczne placówki służby zdrowia, w ramach umów z NFZ. Na terenie Gminy zlokalizowany jest Szpital Powiatowy, zapewniający mieszkańcom powiatu wołomińskiego wszechstronną opiekę medyczną.

Gmina Wołomin co roku opracowuje „Program działań z zakresu ochrony zdrowia mieszkańców gminy Wołomin” przedstawiający propozycję działań, mających na celu rozwój edukacji zdrowotnej oraz profilaktyki na terenie Gminy.

Działania Gminy Wołomin w zakresie ochrony i promocji zdrowia w 2016 roku podzielono na 3 główne obszary: profilaktykę nowotworową, działania podejmowane w trosce o zdrowie dzieci i młodzieży oraz działania skierowane do seniorów. Wszystkie zaproponowane zadania stanowią kontynuację działań prowadzonych w Gminie Wołomin w poprzednich latach.

I. Profilaktyka nowotworowa.

Gmina Wołomin uczestniczy w akcjach organizowanych przez Polską Unię Onkologii, które promują postawy prozdrowotne w zakresie wczesnego wykrywania nowotworów, poprzez zwiększenie udziału mieszkańców w badaniach profilaktycznych raka piersi, raka szyjki macicy, finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Rodzaj działań podejmowanych w ramach profilaktyki nowotworowej:

- 1) Akcja informacyjno-edukacyjna promującą badania mammograficzne, cytologiczne.
- 2) Organizowanie cyklicznych akcji badań profilaktycznych na terenie gminy Wołomin.
- 3) Systematyczne promowanie bezpłatnych badań profilaktycznych oraz informowanie o możliwościach skorzystania z badań, w miejscach dogodnych dla mieszkańców Gminy Wołomin.

II. Działania podejmowane w trosce o zdrowie dzieci i młodzieży.

---

² Statut samorządowej instytucji kultury pod nazwą „Park Kulturowy – Ossów – Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 roku” stanowiący Załącznik do Uchwały Rady Miejskiej w Wołominie Nr XX-91/2012 z dnia 29 października 2012 roku.

1) „Rodzicielskie ABC”

Podejmowane działania mają na celu zredukowanie nadmiernego lęku przed porodem oraz pomoc w pokonaniu oporów związanych z opieką nad małym dzieckiem.

2) „Nie! dla meningokoków”

Działania obejmują organizację szczepień ochronnych przeciwko meningokokom typu C, wśród uczniów z wybranej grupy wiekowej, a także kampanię informacyjną o działaniu „Nie! dla meningokoków” oraz promocję programu edukacyjnego „Pierwszy dzwonek” odnoszącego się do przestrzegania podstawowych zasad higieny.

3) „Profilaktyka i pilotaż szczepień ochronnych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego”

W ramach programu zaplanowano działania edukacyjne wśród rodziców i dziewczynek w wieku 12 lat ze szkół Gminy Wołomin oraz podanie szczepionki 100 dziewczętom w wieku 12 lat.

III. Działania skierowane do seniorów.

W ramach działań skierowanych dla seniorów w Gminie Wołomin organizowane są przede wszystkim:

1) „Szczepienia przeciwko grypie dla osób powyżej 65 roku życia oraz osób z grup ryzyka”

Organizacja szczepień ochronnych przeciwko grypie sezonowej oraz propagowanie zachowań ograniczających rozprzestrzenianie się grypy.

2) „Stop cukrzycy”

Organizowanie badań przesiewowych ogólnodostępnych dla ok. tysiąca mieszkańców Gminy Wołomin. Prowadzenie spotkań z mieszkańcami Wołomina, w szczególności chorymi na cukrzycę, celem przedstawienia: powodów występowania cukrzycy, powikłań cukrzycowych, diety dostosowanej do zaburzeń cukrzycowych. Organizacja warsztatów edukacyjnych dla diabetyków i osób zainteresowanych zdrowym modelem odżywiania.

5.4 Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wołominie jest gminną jednostką organizacyjną i budżetową utworzoną do realizowania zadań własnych i zadań zleconych Gminy z zakresu pomocy społecznej. Zadaniem Ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom

przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz doprowadzenia do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem. Ośrodek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej zlecone samorządowi gminnemu i zadania własne w trybie określonym przepisami ogólnie obowiązującymi. Realizując zadania pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z różnymi instytucjami w celu pomocy podopiecznym, m.in. z: Urzędem Miasta, policją, szpitalami, GKRPA, szkołami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, Miejskim Domem Kultury, Miejską Biblioteką Publiczną, sądem, kuratorami sądowymi, PCPR, Powiatowym Urzędem Pracy, ZUS, KRUS, US, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W 2015 r. OPS zatrudniał 48 osób. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym kadra zarządzająca Ośrodka Pomocy Społecznej w Wołominie liczy 4 osoby: Dyrektor Ośrodka, Kierownik Działu Finansowo - Księgowego, Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej oraz Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych. W ramach regulaminu wyodrębniono następujące podstawowe komórki organizacyjne: Dział Pomocy Środowiskowej - 23 zatrudnionych pracowników, Dział Świadczeń Rodzinnych - 5 zatrudnionych pracowników, Dział Sekcji Świadczeń - 2 zatrudnionych pracowników, Dział Finansowo - Księgowy - 5 zatrudnionych pracowników, Samodzielne stanowiska - 5 zatrudnionych pracowników. Pozostali pracownicy (asystent rodziny, pracownik ds. administracyjnych, sprzątaczką, kierowcą) - 4 zatrudnionych pracowników.

Ośrodek Pomocy Społecznej świadczy pomoc dla mieszkańców Gminy w różnej formie. W 2015 roku pomocy materialnej udzielono 1549 rodzinom, w rodzinach tych było 3425 osób.

Podstawą przyznania świadczeń było przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, zebranie możliwie wszechstronnych informacji o osobie czy rodzinie, ustalenie występujących problemów co pozwoliło na podjęcie właściwych działań i zaplanowanie odpowiedniej formy pomocy. Pracownicy socjalni przeprowadzili 1615 wywiadów środowiskowych. Stosownie do zgłaszanych przez osoby lub rodziny potrzeb oraz biorąc pod uwagę możliwości finansowe Ośrodka przyznawano odpowiednią pomoc.

Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS Wołomin.

	2013	2014	2015

Osoby i rodziny, którym udzielono wsparcia			
Liczba osób	2295	2420	2465
Osoby, którym przyznano świadczenie			
Liczba osób, w tym:	2 168	2 195	2 185
Osoby długotrwale korzystające	944	893	924
Wiek 0-17	684	740	740
Wiek produkcyjny	1 189	1 202	740
Wiek poprodukcyjny	295	253	253
Liczba rodzin	1 517	1 460	1 486
Liczba osób w rodzinach	3 272	3 285	3 324

Jak wynika z powyższych danych, liczba świadczeniobiorców pomocy społecznej z roku na rok wzrasta. Spośród osób, którym przyznano świadczenie w 2015 r. 42% stanowią osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej.

Jedną z form pomocy oferowaną przez OPS jest praca socjalna świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca jest ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na uzyskiwany dochód. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny i projekt socjalny. W kontrakcie socjalnym opracowuje się ocenę sytuacji osoby lub rodziny oraz formułuje cele, które ma osiągnąć osoba lub rodzina dla przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej.

Pracownicy socjalni pomagają również osobom i rodzinom w załatwianiu spraw urzędowych, m.in.: rent, emerytur, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności, uzyskania alimentów, pomoc w wystosowaniu pism do PGE, PGNiG lub prośba o wstrzymanie procesu windykacji. Uczestniczą w rozwiązywaniu problemów środowisk zagrożonych uzależnieniami, środowisk będących w konflikcie z prawem, bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz rodzin dotkniętych innymi problemami. Pracownicy socjalni współpracują z zakładami pracy, przedszkolami, szkołami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Sądem Rejonowym, Komendą Powiatową Policji, Prokuraturą Rejonową, Poradnią Psychologiczną - Pedagogiczną, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Kasą Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i in.

Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

	2013	2014	2015
Liczba rodzin	1 650	1 327	1 544
Liczba osób w rodzinach	4 285	2 967	3 405

Liczba zawartych kontraktów socjalnych	45	76	21

Jak wskazują dane zawarte w tabeli w latach 2013-2015 liczba rodzin objętych pracą socjalną była zmienna.

Tabela 8. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

	2013	2014	2015
Zasiłek rodzinny i dodatki /liczba rodzin/	1 155	1 173	1 057
Zasiłek pielęgnacyjny /liczba świadczeń/	9 688	10 220	10 408
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka /liczba świadczeń/	414	382	383
Świadczenie pielęgnacyjne /liczba świadczeń/	1 776	1 771	1 935
Zasiłek dla opiekuna /liczba świadczeń/	X	281	137
Specjalny zasiłek opiekuńczy /liczba świadczeń/	35	53	93

OPS w Wołominie wykonuje także zadania wynikające z ustawy osobom uprawnionym do alimentów. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobom uprawnionym po spełnieniu określonych w ustawie warunków, niezależnie od tego, czy wychowują się one w pełnej rodzinie, czy nie.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane OPS Wołomin.

Rok	2013	2014	2015
Liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego	322	325	336
Liczba rodzin uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego	215	218	226
Kwota wypłaconych świadczeń w zł	1 531 496	1 563 484	1 626 518

OPS jest realizatorem programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach Programu są realizowane działania dotyczące w szczególności: zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Pomocą objęte są: dzieci do lat 7, uczniowie szkół do czasu ukończenia szkoły ponad gimnazjalnej oraz osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji.

Tabela 10. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Źródło: dane OPS Wołomin.

Wyszczególnienie	Liczba osób		
	2013	2014	2015
„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” - posiłki /liczba osób/	939	952	965

W tym dla dzieci /liczba osób/	706	693	739
„Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – zasiłki na zakup żywności /liczba osób/	520	453	588

OPS prowadzi również odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców z terenu Gminy Wołomin. W 2013 roku pomocą w formie opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej objęto 63 osoby, w 2014 r. Gmina współfinansowała pobyt 75 osób w DPS, w 2015 roku OPS dofinansowywał pobyt w DPS 80 osobom.

W latach 2013-2015 OPS współpracował z organizacjami kombatancko - emeryckimi. Współpraca oparta była na porozumieniu, w którym obie strony zobowiązały się do wspólnych działań na rzecz aktywizacji działalności organizacji skupiających ludzi starszych oraz promowania pozytywnego wizerunku osoby starszej jako człowieka aktywnego w pełni wartościowego dla społeczności lokalnej. Co roku realizowano wspólny program z organizacjami kombatancko - emeryckimi z terenu Miasta i Gminy Wołomin. Głównym celem programu była integracja środowisk kombatancko – emeryckich, zwiększenie ich aktywności w środowisku lokalnym, poczucia bezpieczeństwa oraz poczucia, że są potrzebni i ważni dla środowiska lokalnego. Podpisano porozumienia o współpracy z następującymi organizacjami: Związek Inwalidów Wojennych RP; Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych; Związek Sybiraków Koło Wołomin; Klub Seniora „Słoneczna”; Klub Seniora „TRAMP”; Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Koło nr 1; Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Koło nr 2; Liga Kobiet Polskich (od 12.11.2015 r. Liga Kobiet Wołomin); Związek Nauczycielstwa Polskiego. W ramach współpracy OPS m.in. sfinansował każdej z organizacji pięć spotkań okolicznościowych. Organizacje otrzymały również dofinansowanie na wyjazd integracyjny do miejsc historycznych, religijnych w wybrane przez siebie miejsce. Ponadto OPS pokryło opłaty za czynsz i energię elektryczną w lokalach, związanych z funkcjonowaniem organizacji.

W latach 2008-2014 OPS realizował projekt systemowy pt. „Wołomińskie szanse – powrót do aktywności” współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego POKL 2007-2013 Priorytet VII. Promocja integracji społecznej. Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji. Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Projekt był zgodny z założeniami zawartymi w „Strategii Integracji Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Wołomin do 2015 roku”. Projekt był skierowany do mieszkańców Wołomina, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, którzy nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym. W projekcie wzięły udział ogółem 252 osoby.

Każdy z uczestników został zdiagnozowany pod względem indywidualnych oczekiwań, potrzeb i obszarów problemowych. Przygotowane zostały indywidualne plany działań, zgodnie z wolą i preferencjami uczestników projektu. Ogółem w latach 2008-2014 podpisano 252 kontrakty socjalne. Spośród wszystkich uczestników projektu, 36 osób w trakcie jego trwania podjęło zatrudnienie.

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w Gminie jest ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z przepisami wyżej wymienionych ustaw samorząd gminny zobowiązany jest do prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej. Realizacja tych zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanego corocznie przez Radę Miejską w Wołominie.

Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok został przyjęty Uchwałą Nr XVII-19/2016 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 28 stycznia 2016 roku. Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki i minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

W programie wyróżniono następujące cele strategiczne:

1. Propagowanie zdrowego stylu życia.
2. Ograniczenie skutków zaburzeń życia rodzinnego w tym przemocy w rodzinie.
3. Poprawa stanu psychofizycznego i społecznego funkcjonowania osób nadużywających i uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
4. Promowanie odpowiedzialnego handlu.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

alkoholizmowi oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii. W skład komisji wchodzi: psycholog, terapeuta uzależnień, pedagodzy, przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji, przedstawiciel, Straży Miejskiej. Wszyscy członkowie GKRPA posiadają odpowiednie przeszkolenie w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, oraz dodatkowe szkolenia podnoszące kwalifikacje do pracy w/w zakresie.

Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy:

1. Podejmowanie działań mających na celu zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
2. Udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:
  - a. przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią,
  - b. motywowanie i zobowiązywanie do podjęcia leczenia odwykowego,
  - c. kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu,
  - d. kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego,
  - e. podejmowanie działań zmierzających zapobieganiu przemocy w rodzinie,
  - f. kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową do specjalistów, i instytucji świadczących usługi specjalistyczne.
3. Opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności usytuowania punktów sprzedaży z uchwałami Rady Miejskiej w Wołominie.
4. Uczestniczenie w kontrolach punktów sprzedaży napojów alkoholowych w ramach upoważnienia Burmistrza Wołomin.

Zespół Interdyscyplinarny

Zarządzeniem Nr 196/2011 Burmistrza Miasta Wołomina z dnia 02.11.2011 r., na podstawie Uchwały Nr IX - 112/2011 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 28.10.2011 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz warunków jego funkcjonowania, został powołany Zespół Interdyscyplinarny działający na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta i Gminy Wołomin.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z zadań instytucji, którą reprezentują. Podejmująca

współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie Miasta i Gminy Wołomin. Głównym celem działalności ZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz stworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie.

5.5 Bezpieczeństwo publiczne

W Wołominie zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Policji. Zgodnie z Regulaminem Komendy Powiatowej Policji w Wołominie z dnia 24 lutego 2010r KPP jest jednostką organizacyjną Policji stanowiącą aparat pomocniczy Komendanta Powiatowego Policji w Wołominie, który wykonuje, na obszarze określonym w odrębnych przepisach, zadania Policji w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, określone w ustawach i przepisach wykonawczych wydanych na ich podstawie.

Komendant Powiatowy Policji w Wołominie podlega :

1. Bezpośrednio Komendantowi Stołecznemu Policji, który na obszarze określonym odrębnymi przepisami, wykonuje zadania i kompetencje odpowiadające zadaniom i kompetencjom komendanta wojewódzkiego Policji;
2. Komendantowi Głównemu Policji, w zakresie wynikającym z ustawowych funkcji przełożonego wszystkich funkcjonariuszy Policji oraz centralnego organu administracji rządowej, właściwego w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.³

W Wołominie dla poprawy bezpieczeństwa mieszkańców powołano w 2008 roku Straż Miejską, która funkcjonuje w systemie dwuzmianowym.

Ważnym elementem poprawiającym stan bezpieczeństwa w mieście jest sieć kamer monitoringu wizyjnego zlokalizowanego w newralgicznych punktach na terenie miasta. Obecnie na terenie miasta funkcjonuje 12 kamer, w trakcie realizacji jest kolejnych 8.⁴

Na terenie Miasta Wołomin znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej. W Gminie Wołomin funkcjonuje również pięć Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: OSP w Ossowie, OSP w Majdanie, OSP w Starym Grabiu, OSP w Wołominie, OSP w Zagościńcu.

---

³ <http://bip.wolomin.kpp.policja.gov.pl/240/status-prawny/4496,Status-prawny.html>

⁴ <http://wolomin.org/bezpieczenstwo/straz-miejska/>

Tabela 11. Liczba przestępstw na terenie Gminy Wołomin. Źródło: dane Komenda Powiatowa Policji w Wołominie..

Wybrane kategorie przestępstw	2013		2014		2015	
	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni	ogółem	nieletni
Kradzież	313	7	273	3	288	8
Włamanie	129	1	125	2	111	2
Rozbój	28	-	25	-	22	2
uszkodzenie mienia	106	3	74	1	75	1
Oszustwo / w tym oszustwa internetowe /	37	1	31	2	30	-
Przywłaszczenie	24	-	19	-	21	-
groźba karalna	39	10	37	6	52	10
niestosowanie się do zakazu sądowego	14	-	14	-	15	-
nietrzeźwy kierujący pojazdem mechanicznym	132	-	60	-	101	-
nietrzeźwy kierujący rowerem	-	-	-	-	-	-
uszkodzenie ciała	40	15	17	8	20	16
Pobicie	6	-	8	-	7	12
p-twa narkotykowe	29	1	30	1	46	4

Z danych Policji wynika, iż w Gminie Wołomin w ostatnich latach nie zanotowano poważniejszych przestępstw. Najwięcej przestępstw stwierdzono w kategoriach kradzież, włamanie, oraz nietrzeźwy kierujący pojazdem mechanicznym.

5.6 Rekreacja i sport

Gmina Wołomin posiada dobrze rozwiniętą bazę sportowo – rekreacyjną. Na terenie Gminy Wołomin działalność prowadzi Ośrodek Sportu i Rekreacji „HURAGAN” w Wołominie. OSIR w Wołominie jest jednostką budżetową utworzoną na mocy Uchwały Nr XIX-153/2000 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 31.08.2000 r. Ośrodek zarządza obiektami sportowymi Gminy Wołomin oraz realizuje zadania własne Gminy w zakresie zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty mieszkańców w sferze kultury fizycznej i rekreacji.

Celami Ośrodka są:

- upowszechnianie aktywnych form wypoczynku i zdrowego trybu życia,

- podniesienie ogólnego poziomu kultury fizycznej wśród społeczności lokalnej,
- stworzenie odpowiedniej bazy i udostępnianie obiektów użytkownikom.

Ośrodek prowadzi działalność z zakresu sportu i kultury fizycznej, sportu masowego i rekreacji

oraz turystyki kwalifikowanej w oparciu o bazę włączonych do swoich struktur obiektów sportowych i terenów rekreacyjnych Gminy Wołomin. Na terenie Ośrodka znajdują się ogólnodostępne obiekty sportowe, są to: hala sportowa, bieżnia lekkoatletyczna, boisko trawiaste oraz sztuczne, strzelnica bojowo-sportowa oraz pneumatyczna, korty tenisowe zewnętrzne, hala tenisowa oraz nowoczesny obiekt pływalni miejskiej.

Oferta Ośrodka obejmuje prowadzenie treningów: boksu, brydża sportowego, kolarstwa, koszykówki, lekkoatletyki, piłki nożnej oraz siatkówki.

Ponadto na terenie Gminy Wołomin znajdują się trzy zespoły boisk sportowych ORLIK 2012, 5 boisk wielofunkcyjnych, 8 przyszkolnych sal gimnastycznych oraz 2 lodowiska.

5.7 Organizacje społeczne

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rada Miejska w Wołominie corocznie uchwała Program współpracy Gminy Wołomin z organizacjami pozarządowymi. Przedmiotowy program określa kierunki, obszary, formy współpracy jednostki samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi. Program jest elementem lokalnej polityki społecznej oraz wsparcia władz samorządowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.

Program współpracy Gminy Wołomin z organizacjami pozarządowymi na rok 2016 został przyjęty Uchwałą NR XIII-142/2015 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 26 listopada 2015 r.

Celem głównym Programu jest wspólne podejmowanie działań przez Gminę oraz Organizacje na rzecz lepszego zaspokajania potrzeb społecznych i podnoszenia poziomu życia mieszkańców Gminy.

Cele szczegółowe Programu:

- 1) podnoszenie skuteczności i efektywności w realizacji zadań publicznych;
- 2) doskonalenie umiejętności rzetelnego diagnozowania lokalnych problemów społecznych oraz umiejętności trafnego dobierania środków pomocowych;
- 3) promocja postaw obywatelskich, prospołecznych i wolontariatu;

- 4) wzmacnianie poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz poczucia odpowiedzialności za otoczenie;
- 5) budowanie partnerstw w pozyskiwaniu środków pomocowych na realizację zadań publicznych.

Zadaniami priorytetowymi Programu w roku 2016 są zadania publiczne z następujących obszarów:

- 1) wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 2) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 3) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- 4) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 5) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- 6) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka.

W 2015 roku w ramach współpracy finansowej ogłoszono 14 konkursów ofert na realizację zadań gminy i rozpatrzono pozytywnie 2 oferty wniesione w trybie „Małych grantów”. Łącznie w 2015 r zawarto 34 umowy na realizację zadań publicznych, w tym jedną umowę zawarto na okres 3 lat (2015-2017). Łączna kwota przekazanych w 2015 roku dotacji wynikająca z zawartych umów wyniosła 565 658,50 zł. Dotacje udzielono na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 roku. Dotacje w wysokości 300 000,00 zł przyznano 3 organizacjom na podstawie art.27 ustawy o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. oraz na podstawie uchwały Rady Miejskiej w Wołominie Nr XIX-72/2012 z dnia 19 września 2012 roku, w sprawie warunków i trybu wspierania rozwoju sportu przez Gminę Wołomin (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2012 roku, poz. 6856).

Na terenie Gminy Wołomin działają następujące organizacje pozarządowe⁵:

- Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „ARKA”
- Fundacja Pomocy Dzieciom, Młodzieży i Rodzinie „Słyszę-Mówię-Czuję”
- Fundacja „Latająca Akademia Elżbiety Małanicz – Onoszko”
- Fundacja Mamy Wołomin
- Fundacja SPEKTRUM
- Fundacja ODA
- Fundacja Akomodacja

---

⁵ Źródło: <http://wolomin.org/ngo/baza-podmiotow-sektora-pozarzadowego/>

- Mazowiecka Fundacja Pomocy Społecznej „Rodzina”
- Fundacja Akademia Integracji-Praca, Edukacja, Sport
- Stowarzyszenie „Uczniowskie Harce Teatralne”
- Powiatowy Cech Rzemiosła o Przedsiębiorczości w Wołominie
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Powiatowy
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Powiecie Wołomińskim „Nasze Jutro”
- Mazowieckie Forum Biznesu, Nauki i Kultury
- Mazowiecka Organizacja Wojewódzka Ligii Obrony Kraju
- Oddział Terenowy Ligii Kobiet Polskich w Wołominie
- Stowarzyszenie „Wiatraki Kultury”
- Polski Związek Niewidomych Okręg Mazowiecki
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Powiatowy w Wołominie
- Towarzystwo skautowe HORN
- Chorągiew Stołeczna Związku Harcerstwa Polskiego
- Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Społecznej „Nie Daj Się Nudzić”
- Akademia Współczesnych Uzależnień
- Polskie Stowarzyszenie na rzecz osób upośledzonych umysłowo Koło w Wołominie
- Wołomińskie Towarzystwo Śpiewacze ECHO
- Towarzystwo Aktywny Relaks
- Powiatowy Szkolny Związek Sportowy
- Uczniowski Klub Sportowy „HURAGAN”
- Uczniowski Klub Sportowy „WAWA Sport”
- Stowarzyszenie Bractwo Strzeleckie SALWA
- Mazowieckie Centrum Tang Soo Do
- Uczniowski Klub Sportowy CHAMPION WOŁOMIN
- Liga Obrony Kraju Klub Strzelecki „POCISK”
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Siatkówki „Huragan” Wołomin
- Piłkarski Wołomiński Klub Sportowy „HURAGAN” Wołomin
- Klub Karate Kyokushin Wołomin
- Uczniowski Klub Tenisowy "Topspin"
- Klub Sportowy Mazowiecka Akademia Sportu
- Uczniowski Klub Sportowy "Piątka"
- Uczniowski Klub Sportowy GAZELA Wołomin

Na terenie Gminy Wołomin działalność prowadzą liczne Kluby Seniora oraz Uniwersytet III Wieku.

6. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy

6.1 Analiza problemów społecznych Gminy Wołomin na podstawie danych instytucji

Z perspektywy OPS najczęstszymi powodami przyznawania pomocy finansowej w latach 2013-2015 okazały się: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa w tym wielodzietność, alkoholizm, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz przemoc w rodzinie.

Tabela 12. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		
	2013	2014	2015
Ubóstwo	909	909	1029
Sieroctwo	1	2	5
Bezdomność	30	24	28
Potrzeba ochrony macierzyństwa	129	127	170
W tym: Wielodzietność	56	60	87
Bezrobocie	639	584	546
Niepełnosprawność	484	476	504
Długotrwała lub ciężka choroba	682	701	777
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	232	236	218
Przemoc w rodzinie	15	14	10
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	1	1	0
Alkoholizm	72	57	49
Narkomania	9	7	11
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	30	23	19
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	4	2	2
Zdarzenie losowe	21	16	17

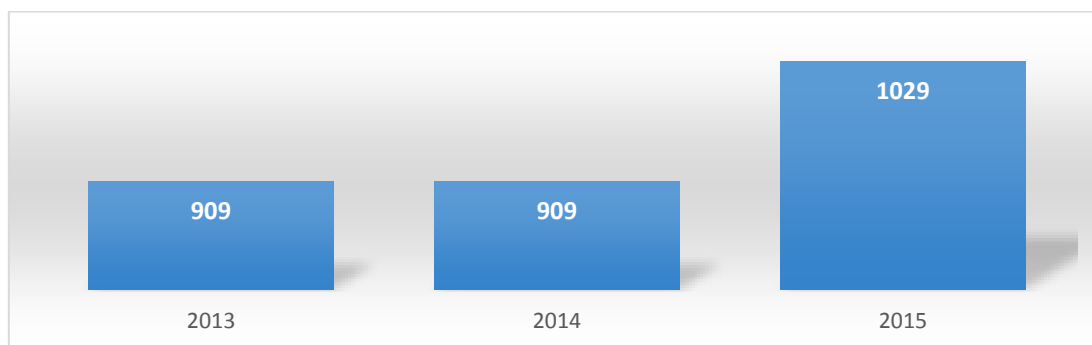
Sytuacja kryzysowa	22	19	36
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Ubóstwo

Głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Wołomin korzystających z pomocy społecznej są problemy wynikające z ubóstwa. W latach 2013-2015 najwięcej rodzin w Gminie Wołomin uzyskało świadczenia z tego powodu. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, zarówno biologicznych, jak i uczestnictwa w życiu społecznym, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku, stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Problem ubóstwa wiąże się z innymi czynnikami takimi, jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin, alkoholizm.

Jak ilustruje poniższy wykres liczba beneficjentów pomocy społecznej, którym udzielono wsparcia z powodu ubóstwa wzrosła w 2015 r. o 13% w stosunku do lat poprzednich.

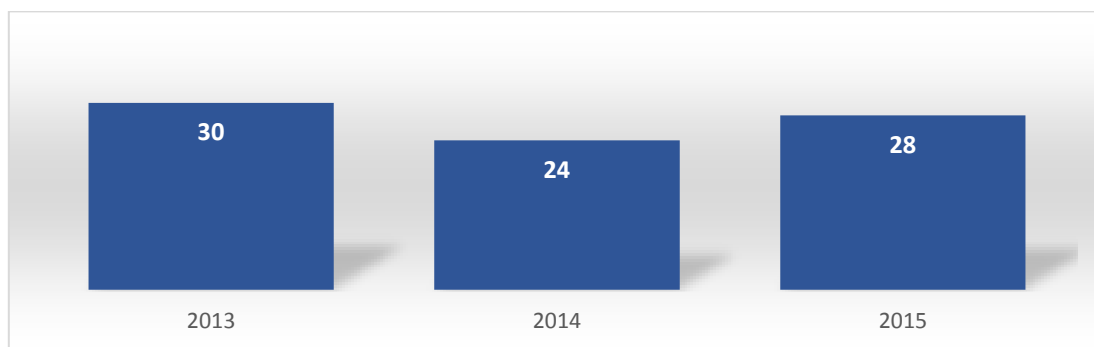
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Z problemem ubóstwa ściśle związany jest problem bezdomności. Zgodnie z art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej za osobę bezdomną uważa się: „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”. Przyczyny bezdomności, jak i samo zjawisko, nie są jednoznaczne i uwarunkowane są wieloczynnikowo. Przyczynami bezdomności mogą być: pogłębiające się ubóstwo, utrata pracy, brak lub zniszczenie oparcia społecznego, emigracja i migracja, niepełnosprawność umysłowa, wychowanie w warunkach skrajnej deprivacji uczuciowej, uzależnienie od substancji psychoaktywnych oraz choroby psychiczne. Przyjmuje się, że bezdomność następuje w wyniku złożonych zdarzeń w wymiarze indywidualnym i społecznym. W latach 2013-2015

liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności była zmienna. W 2015 roku 28 rodzin otrzymało pomoc z tego tytułu.

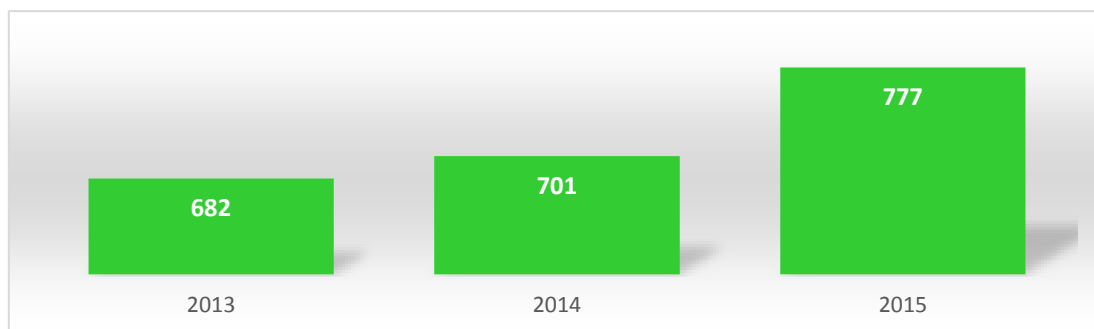
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Długotrwała lub ciężka choroba

Drugim powodem przyznawania świadczeń są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. W roku 2015 liczba rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu wzrosła o 14% w stosunku do roku 2013.

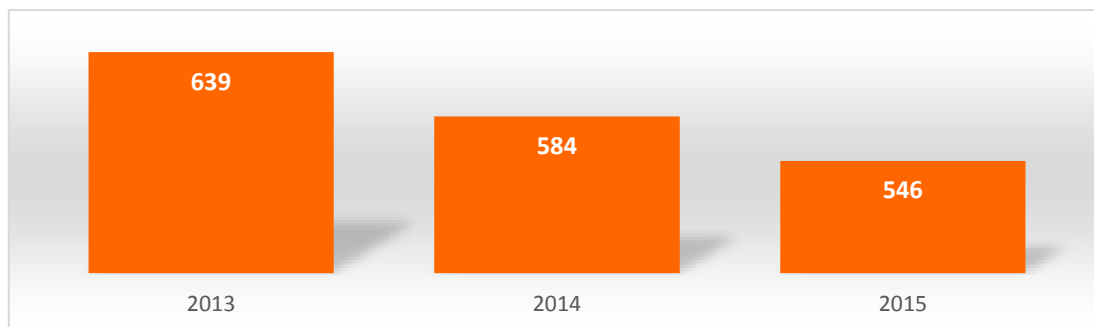
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Bezrobocie

Powodem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Wołomin korzystających z pomocy społecznej jest także bezrobocie. Liczba świadczeniobiorców na przestrzeni trzech lat zmniejszyła się o 15%.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Dane te mają odzwierciedlenie w statystykach PUP, ponieważ na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z terenu Gminy Wołomin zmniejszyła się o 18%.

W 2015 roku 60% bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, co jest zjawiskiem bardzo niekorzystnym i wskazuje na utrwalanie się zjawiska bezrobocia wśród tej grupy osób. Osoby długotrwale bezrobotne wymagają wieloaspektowego wsparcia, zarówno materialnego, jak i specjalistycznego.

Tabela 13. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Wołomin w latach 2013-2015 (stan w końcu 2 półrocza). Źródło: PUP w Wołominie.

Dane	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych ogółem	3163	2940	2583
Bezrobotne kobiety	1380	1324	1195
Bezrobotni mężczyźni	1783	1616	1388
Długotrwale bezrobotni	1701	1824	1538

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił w 2015 roku 8,1%. Udział procentowy bezrobotnych kobiet w 2015 roku wynosił 7,7% i był niższy od wskaźnika określającego bezrobotnych mężczyzn, który wynosił 8,4%.

Jak wskazują dane porównawcze, poziom bezrobocia w Powiecie Wołomińskim, jest wyższy niż średnia wojewódzka i średnia krajowa.

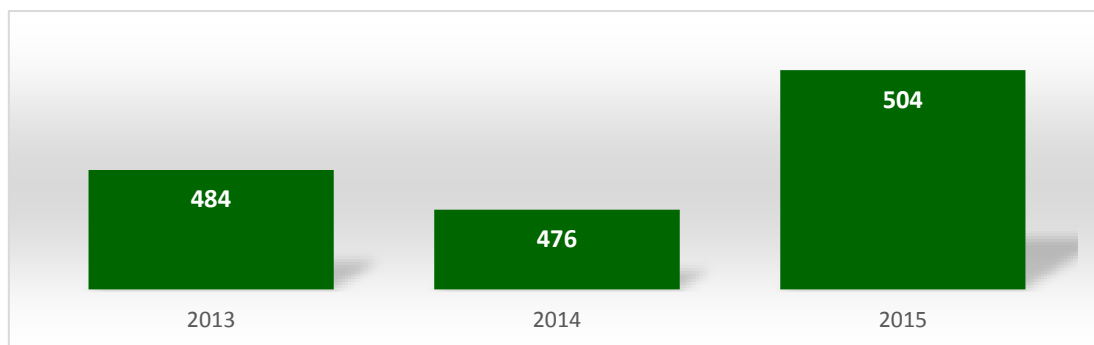
Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Gryfickim, Województwie Zachodniopomorskim oraz Kraju w latach 2013-2015. Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

	2013	2014	2015
Powiat wołomiński	17,3%	15,2%	13,4%
Województwo Mazowieckie	11,1%	9,6%	8,4%
Polska	13,4%	11,4%	9,8%

Niepelnosprawność

Kolejnym ważnym problemem społecznym Gminy jest niepełnosprawność. W latach 2013-2015 liczba świadczeniobiorców z tego tytułu była zmienna. W roku 2015 rodzin pobierających świadczenia z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności było 6% więcej w porównaniu z rokiem 2014.

Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: OPS Wołomin.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie wydał następującą liczbę orzeczeń o niepełnosprawności dla mieszkańców Gminy Wołomin:

Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych z prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu w latach 2013-2015. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie.

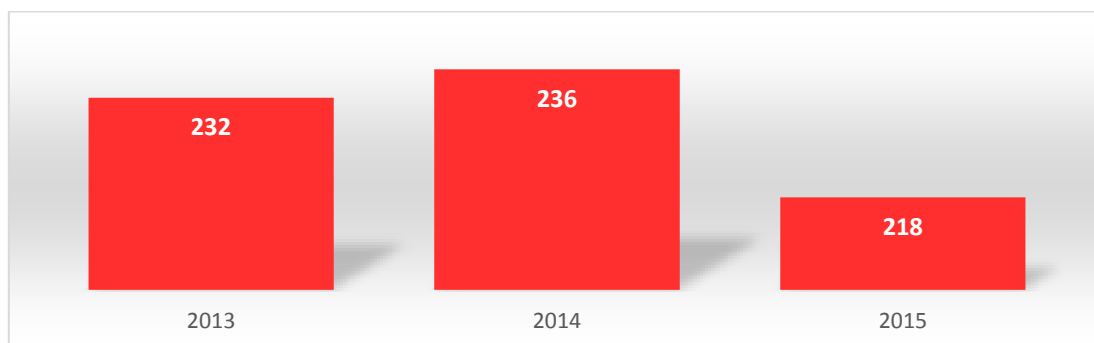
	2013	2014	2015
Liczba osób ogółem	691	696	797
Dorośli	587	587	687
Dzieci	104	109	110

Jak wynika z danych liczba osób niepełnosprawnych z prawomocnym orzeczeniem na przestrzeni lat 2013-2015 wzrosła o 15%.

Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Powodem trudnej sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Wołomin, są także problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W roku 2015 liczba rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu zmniejszyła się o 8% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Biorąc pod uwagę typy rodzin, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015 należy stwierdzić, że największym świadczeniobiorcą były rodziny z dziećmi. W 2015 r. również ta kategoria stanowi największy udział w rodzaju rodzin korzystających ze świadczeń (645 rodzin). W latach 2013-2015 odnotowano spadek liczby rodzin niepełnych oraz rodzin emerytów i rencistów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 16. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin		
	2013	2014	2015
Rodziny z dziećmi	640	657	645
Rodziny niepełne	265	270	257
Rodziny emerytów i rencistów	73	75	60

Rodzinom zmagającym się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi zapewniono wsparcie asystenta rodziny, który ma za zadanie pracować z rodzinami biologicznymi, wspierać je w wypełnianiu zadań tak, by zapobiec odebraniu dziecka z rodziny. Rodzice z grupy objętej pomocą asystentów borykali się m.in.: z wieloletnim bezrobociem i brakiem środków finansowych, które zabezpieczyłyby podstawowe potrzeby dzieci, brakiem wystarczającego wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, aby znaleźć pracę, minimalizacją potrzeb i brakiem chęci do zmiany swojej sytuacji, brakiem właściwych wzorców oraz wartości, a także brakiem umiejętności wychowawczych i społecznych, uzależnieniem od alkoholu i innych środków odurzających. Asystenci w ramach swoich zadań opracowywali i realizowali plan pracy z każdą rodziną, prowadzili dokumentację dotyczącą pracy, okresowo oceniali sytuację rodziny oraz współpracowali z innymi instytucjami i placówkami.

W 2013 roku w Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudniony był jeden asystent rodziny, który wspierał 20 rodzin, w których przebywało 62 osoby, w tym 40 dzieci. 4 z nich to rodziny wielodzietne, w których było razem 18 dzieci. W 2014 i w 2015 roku w OPS zatrudnionych było dwóch asystentów rodziny. Wsparciem w 2014 roku objęto 43 rodziny, w których przebywało 79 dzieci, wśród tych rodzin 13 to rodziny wielodzietne, a 18 to rodziny niepełne. W 2015 roku asystenci objęli wsparciem 34 rodziny, w których przebywało 81 dzieci, 31 rodzin skierowano do współpracy z asystentem rodziny przez pracowników socjalnych, natomiast trzy zobowiązane zostały do pracy z asystentem rodziny przez Sąd.

Dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej zapewnia się pieczę zastępczą, którą organizuje powiat. Rodzinną formą pieczy jest rodzina zastępcza, natomiast instytucjonalną są placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Tabela 17. Dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych Źródło: dane PCPR w Wołominie.

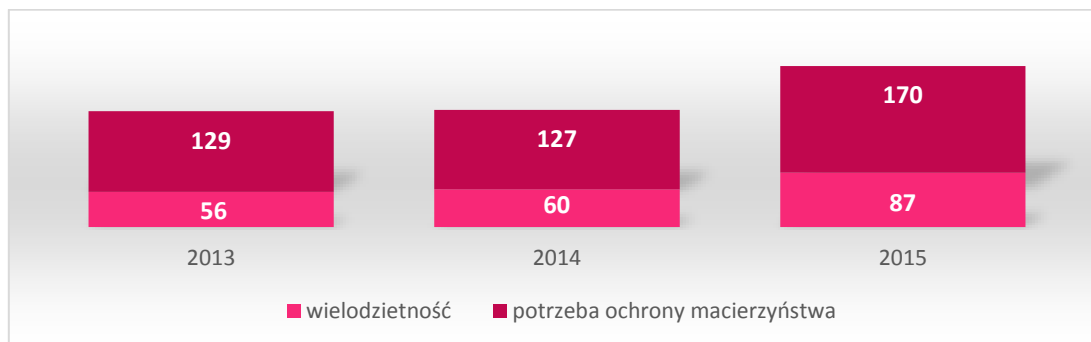
	2013	2014	2015
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	6	3	2
Liczba dzieci zgłoszonych do adopcji	6	3	3
Liczba dzieci adoptowanych	5	2	2

Liczba spraw dotyczących ograniczenia, zawieszenia i pozbawienia opieki rodzicielskiej dla Miasta i Gminy Wołomin w latach 2013-2015 przedstawia się następująco: w 2013 roku dotyczyła 13 dzieci, w 2014 roku - 2 dzieci, w 2015 roku dotyczyła 6 dzieci.

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Liczba osób otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa w Gminie Wołomin w latach 2013-2015 wzrosła o 32%.

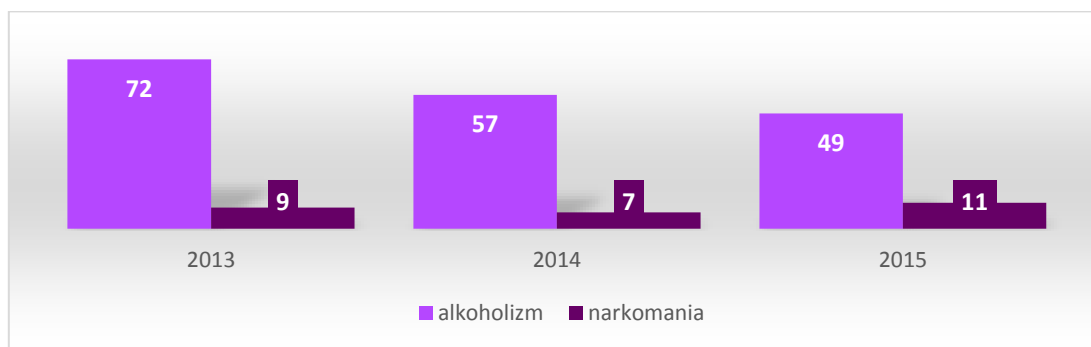
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Uzależnienia

Powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Wołomin są problemy rodzin, w których występuje uzależnienie od alkoholu i narkotyków. Nadużywanie alkoholu wpływa zarówno na stan zdrowia osoby uzależnionej, ale także powoduje występowanie przestępczości i przemocy.

Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2013-2015.
Źródło: dane OPS Wołomin.

Liczba rodzin, które otrzymują wsparcie z uwagi na problemy alkoholowe w latach 2013-2015 zmalała o 32%. Inaczej kształtowała się liczba rodzin, które otrzymywały wsparcie z powodu narkomanii. W roku 2014 liczba rodzin zmniejszyła się o 2% w stosunku do roku 2013, a następnie w 2015 roku wzrosła o 57%.

W 2013 roku GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące z 60 osobami w związku z nadużywaniem alkoholu. Wobec 63 osób GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W 2014 roku GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywacyjne ze 113 osobami, złożyła 51 wniosków do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. W 2015 roku GKRPA przeprowadziła 111 rozmów interwencyjno-motywacyjnych, wystąpiła do sądu z 20 wnioskami o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.

W 2013 roku zatrzymano w policyjnych izbach dziecka lub odwieziono do domów rodzinnych 11 nietrzeźwych osób nieletnich. W pomieszczeniach policyjnych zatrzymano w celu wytrzeźwienia 349 osób nietrzeźwych. W 2015 roku zatrzymano 10 nieletnich oraz 349 osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych.

W 2013 roku na terenie Gminy funkcjonowały 3 grupy AA, 1 grupa Al-Anon, 1 grupa Al-Ateen oraz 1 grupa dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA), w 2014 roku działały 3 grupy AA oraz 1 grupa Al-Anon. W 2015 roku funkcjonowały 3 grupy AA, 1 grupa Al-Anon oraz 1 grupa dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

W Gminie działa Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień - Samodzielny Publiczny ZOZ w Wołominie, w tym:

- Poradnia Terapii Uzależnień od Alkohol i Współuzależnienia
- Poradnia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych
- Poradnia Terapii Uzależnień od Alkohol i Substancji Psychoaktywnych dla Dzieci i Młodzieży

- Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu

W poradniach tych prowadzona jest terapia indywidualna i grupowa OPTU-SPZOZ obejmuje opieką osoby uzależnione i współuzależnione od alkoholu, środków psychoaktywnych i hazardu oraz dzieci i młodzież z rodzin alkoholowych, również młodzież kontaktującą się i eksperymentującą z alkoholem i środkami psychoaktywnymi.

Z danych OPTU-SPZOZ wynika, że liczba osób uzależnionych od alkoholu korzystających z terapii sukcesywnie maleje, natomiast stale wzrasta liczba osób współuzależnionych korzystających z terapii. Liczba osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych utrzymuje tendencję wzrostową.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z OPTU-SPZOZ w Wołominie w latach 2013-2015. Źródło: dane instytucji.

	2013	2014	2015
<i>Liczba przyjętych osób ogółem</i>			
Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia	871	923	948
Poradnia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych	150	180	178
Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Substancji Psychoaktywnych dla Dzieci i Młodzieży	94	99	100
<i>Liczba przyjętych osób uzależnionych</i>			
Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia	608	555	545
Poradnia Terapii Uzależnienia od Substancji Psychoaktywnych	96	110	127
Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Substancji Psychoaktywnych dla Dzieci i Młodzieży	24	29	26
Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu	94	85	96

Ponadto OPTU-SPZOZ realizuje zadania powierzone w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Wołomin. Działania te dotyczą min:

- propagowania zdrowego stylu życia
  - utrwalanie postaw zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień (organizacja festynu rodzinnego, udział w kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł),
  - rozwijanie umiejętności twórczego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież (zorganizowanie i sfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci),
  - doskonalenie umiejętności wychowawczych (sfinansowanie Warsztatów Umiejętności Wychowawczych),

- ograniczenia skutków zaburzeń życia rodzinnego, w tym przemocy w rodzinie
  - pomoc rodzinom w opiece i wychowywaniu dzieci (prowadzenie placówek wsparcia dziennego – 4 świetlic środowiskowych prowadzonych w formie opiekuńczej),
  - poprawa funkcjonowania członków rodzin osób używających szkodliwie i uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz doświadczających przemocy (prowadzenie grup terapeutycznych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, dla Dorosłych Dzieci Alkoholików, udzielanie wsparcia grupom samopomocowym AI - Anon, AH,
  - zwiększenie dostępności oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy (prowadzenie grupy korekcyjno – edukacyjnej dla osób stosujących przemoc,
- poprawy stanu psychofizycznego i społecznego funkcjonowania osób nadużywających i uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych
  - ograniczenie szkód zdrowotnych u osób używających szkodliwie i uzależnionych (prowadzenie edukacji publicznej na temat działania alkoholu i środków psychoaktywnych oraz ryzyka szkód wynikających z ich używania)
  - podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób pracujących w lecznictwie odwykowym oraz innych osób pracujących z osobami uzależnionymi.⁶

Trudności adaptacyjne po opuszczeniu zakładu karnego

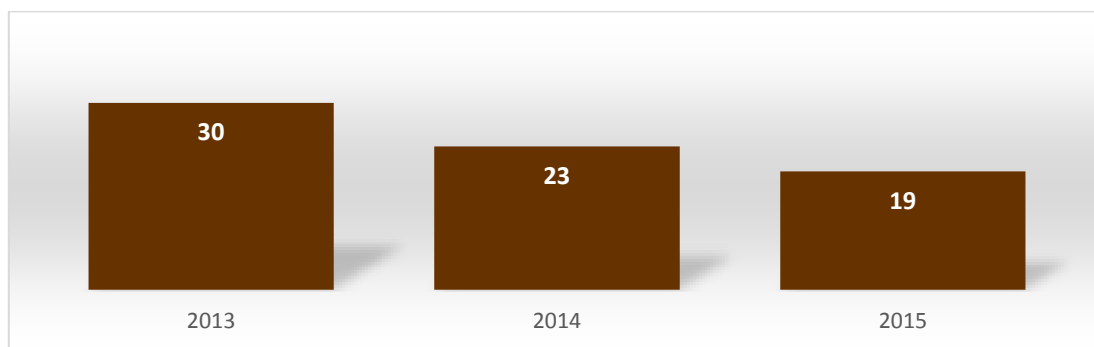
Wśród beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Wołomin znajdują się rodziny, w których członkowie mają problemy wynikające z trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego. Działania wobec osób przebywających w zakładach karnych oraz je opuszczających podejmowane są przez instytucje działające w różnych obszarach: sądownictwo, służba więzienna, publiczne służby zatrudnienia, pomoc społeczna oraz sektor pozarządowy. Dla zapewnienia skuteczności wsparcia istotne jest zdiagnozowanie sytuacji tych osób oraz opracowanie modelu współpracy międzyinstytucjonalnej oraz międzysektorowej na rzecz ich wspierania.

W Gminie Wołomin w latach 2013 – 2015 udzielono kilkudziesięciu rodzinom wsparcia z tytułu trudności adaptacyjnych osób po opuszczeniu zakładu karnego.

---

⁶ Źródło: Sprawozdania z działalności Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień-Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Wołominie za 2013 r. 2014 r. i 2015 r.

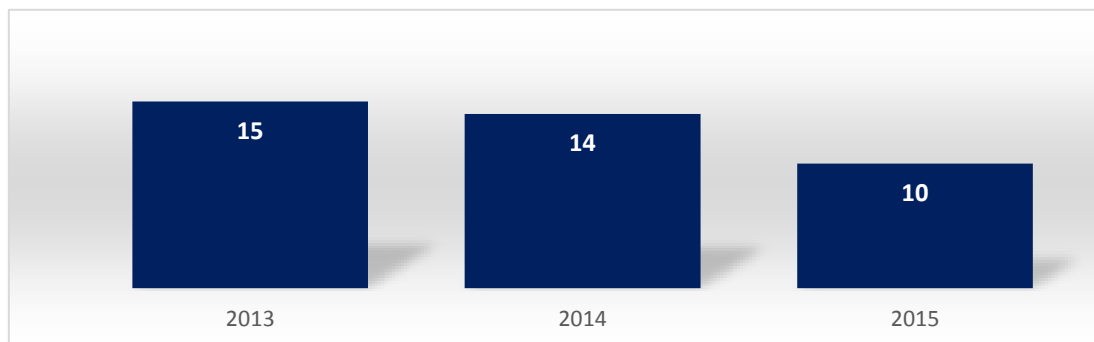
Wykres 18. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Przemoc w rodzinie

Powodem udzielania pomocy rodzinom w Gminie Wołomin są także problemy rodzin, w których występuje przemoc domowa. Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety. Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni, będący wielokrotnie pod wpływem alkoholu. Na przestrzeni lat 2013-2015 liczba rodzin, które otrzymują wsparcie z uwagi na przemoc w rodzinie sukcesywnie malała. W 2015 roku takich rodzin było o 33% mniej w stosunku do roku 2013.

Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Często w rodzinach dotkniętych przemocą domową dodatkowo występuje problem uzależnień, rodziny te nierzadko dotknięte są ubóstwem, bezrobociem oraz innymi dysfunkcjami.

Pomoc rodzinom dotkniętym przemocą odbywała się poprzez działalność grup roboczych, w skład których wchodził przedstawiciel policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, GKRPA oraz kuratorzy sądowi. Członkowie grup w ramach kompetencji reprezentowanych instytucji podejmowali działania pomocowe. W 2013 roku powołano 85 grup roboczych, które spotykały się 208 razy. W 2014 roku utworzono 70 grup roboczych, które odbyły 307 posiedzeń, 151 osób zostało objętych pomocą grup roboczych. W 2014 roku

14 osób dotkniętych przemocą w rodzinie uczestniczyło w programie terapeutycznym. Działały trzy grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz 1 grupa terapeutyczna dla ofiar przemocy w rodzinie. W 2015 roku na terenie Gminy funkcjonowało 5 punktów konsultacyjnych udzielających pomocy i porad dla ofiar przemocy w rodzinie, funkcjonowały 74 grupy robocze, ich członkowie odbyli łącznie 197 spotkań w ramach wykonywania swoich obowiązków służbowych, 166 osób było objętych pomocą grup roboczych. W 2015 roku opracowano i zrealizowano 38 zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie. W zajęciach uczestniczyło 418 osób. Działały trzy grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz 1 grupa terapeutyczna dla ofiar przemocy w rodzinie. Przeprowadzono 8 kampanii zwiększających świadomość mieszkańców dot. zjawiska przemocy w rodzinie.

*Tabela 19. Liczba formularzy „Niebieska Karta” przekazanych do ZI w Gminie Wołomin w latach 2013-2015.
Źródło: OPS Wołomin.*

	2013	2014	2015
Liczba złożonych formularzy „Niebieska Karta”, w tym przez:	117	80	83
Pomoc społeczna	18	7	60
Policja	97	65	18
Oświata	0	3	5
Służba zdrowia	2	2	0
GKRPA	0	3	0

W 2013 roku 102 rodziny objęte były procedurą „Niebieska Karta”. Zostało zakończonych 85 spraw, w tym 37 z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy i 48 z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. W 2014 r. procedurą „Niebieska Karta” było objętych 151 rodzin, w tym 71 trwających z lat ubiegłych. Zakończono 68 procedur „Niebieska Karta” na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 66 z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. W 2015 roku realizowano 100 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym 83 procedury wszczęto w 2015 roku. Zakończono 58 procedur „Niebieska Karta”, z czego 26 procedur zakończono z uwagi na ustanie przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego

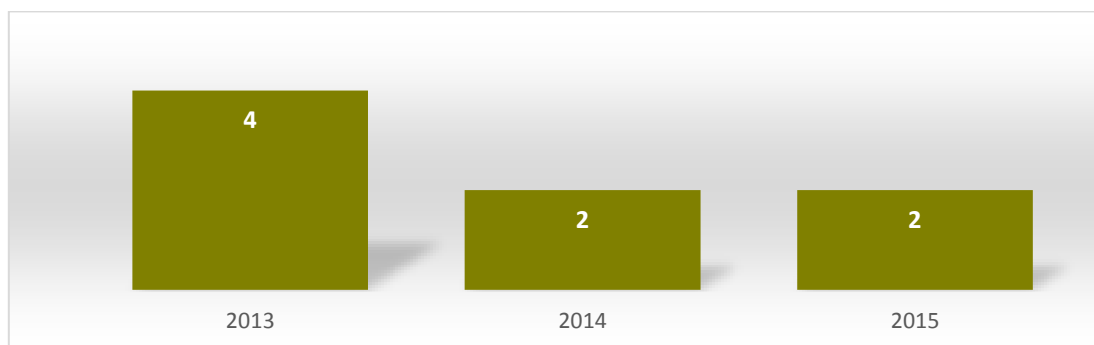
stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, 32 procedury zakończono z uwagi na rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań. Rodziny dotknięte przemocą są systematycznie monitorowane przez dzielnicowych, pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny. Dzieci z ww. rodzin zostały objęte szczególną opieką pedagogów szkolnych i psychologów w placówkach przedszkolnych. Dzieci kierowane były do świetlic środowiskowych działających na terenie Gminy.

Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą

Prawo do pomocy integracyjnej jest szczególnym uprawnieniem przyznawanym osobom, które uzyskały status uchodźcy bądź ochronę uzupełniającą. Jednocześnie zaś jest jednym z różnego rodzaju świadczeń przewidzianych dla uchodźców w ustawie o pomocy społecznej.

W Gminie Wołomin w latach 2013 – 2015 udzielono kilku rodzinom wsparcia z tytułu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

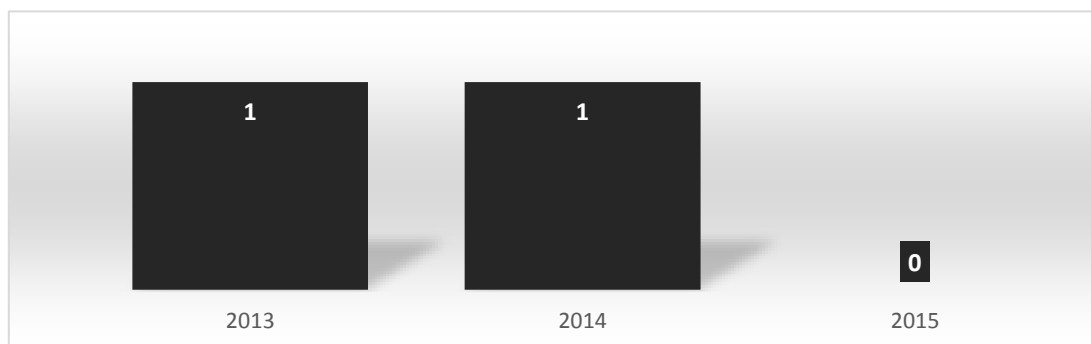
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi

W Polsce szereg podmiotów, zarówno organów i instytucji państwowych, jak i niezwiązanych z władzą publiczną, jest zaangażowanych w działania zapobiegające i zwalczające handel ludźmi oraz w pomoc ofiarom tego przestępstwa. Kluczową rolę odgrywa Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Policja, Prokuratura, Straż Graniczna, Wojewódzkie Zespoły do Walki z Handlem Ludźmi, Ogólnopolska Sieć Organizacji Pozarządowych Przeciwko Handlowi Ludźmi i inne organizacje pozarządowe.

Wykres 21. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.

W Gminie Wołomin w 2013 i w 2014 udzielono wsparcia 1 rodzinie z tytułu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi.

6.2 Problemy i oczekiwania społeczne wg uczestników warsztatów i na podstawie ankiety

Na spotkaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Wołomin z punktu widzenia pracowników instytucji, działaczy organizacji społecznych, uczestnicy warsztatów wyodrębnili następujące problemy społeczne w poszczególnych obszarach:

1. Rodzina:

- problem ze żłobkiem/przedszkolem,
- wciąż mało miejsc w mieście na spędzanie wolnego czasu (integracja),
- za mało czasu dla dzieci (dużo pracy),
- złe warunki mieszkaniowe, brak mieszkań,
- niskie dochody rodzin – bezrobocie,
- wyuczona bezradność,
- problemy w komunikacji.

2. Dzieci i młodzież:

- problemy edukacyjne – tradycja rodzinna, zaburzenia psychiczne,
- przebywanie w rodzinach dysfunkcyjnych,
- negatywny wpływ grup rówieśniczych,
- prostytucja dziecięca,
- kradzieże,
- dopalacze, narkotyki, gry na automatach,
- alternatywne „kodeksy” zachowań.

3. Osoby starsze i niepełnosprawne:

- problemy zdrowotne,
- problemy związane z brakiem aktywności zawodowej, emerytura,
- problem z dostosowaniem się do obecnych trendów społeczno-kulturowych,
- pogodzenie się ze starością i niepełnosprawnością,
- samotność i wykluczenie z życia rodzinnego,
- osłabienie więzi rodzinnych,
- poczucie niskiej wartości wobec otaczającego rozwoju technologicznego,
- konflikty spowodowane nie akceptowaniem młodzieżowych obyczajów społecznych i kulturowych z perspektywy własnego doświadczenia,
- brak Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych,
- bariery architektoniczne,
- brak dostępu do rehabilitacji,
- brak funduszy na wspieranie aktywizacyjne dla seniorów i osób niepełnosprawnych,
- złe warunki lokalowe klubów seniora.

4. Zdrowie:

- ograniczona dostępność do lekarzy specjalistów,
- długie terminy przyjęć do lekarzy,
- zła organizacja w ZOZ,
- złe warunki lokalowe szpitala,
- niskie kontrakty z NFZ,
- ograniczony dostęp do rehabilitacji.

5. Edukacja:

- brakuje szkół, żłobków, przedszkoli,
- brak wzorców i autorytetów.

6. Bezpieczeństwo publiczne:

- stygmatyzacja niektórych obszarów miasta,
- niewystarczający zakres współpracy z policją,
- wandalizm,
- drobne kradzieże,
- powolne reagowanie służb,
- brak poczucia wspólnej własności,
- brak poczucia wspólnoty,

- niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego.
7. Sport:
- brak ścieżek rowerowych,
  - koszt płatnych zajęć.
8. Kultura:
- złe warunki lokalowe MDK,
  - brak nowoczesnego kina.
9. Organizacje pozarządowe:
- problemy finansowe, lokalowe,
  - brak relacji społecznych w szerszych kręgach,
  - brak aktywności organizacji w pozyskiwaniu środków.

Ankiety ewaluacyjne stanowią nieodłączny element diagnozy problemów społecznych, pojawiających się na terenie Gminy. W badaniu kwestionariuszowym udział wzięło 257 osób (192 kobiety, 62 mężczyzn, w przypadku 3 ankiet odnotowano brak danych na temat płci). Na terenie miasta zamieszkiwało 186 respondentów, na terenach wiejskich 36 osób, w przypadku 35 ankiet brakowało wskazania miejsca zamieszkania. Spośród wszystkich ankiet 126 zostało wypełnionych online. Poniżej zaprezentowane zostały szczegółowe informacje na temat profilu społeczno-demograficznego badanej grupy:

Kategorie wiekowe:

- poniżej 18 lat - 4
- 18-29 lat - 60
- 30-49 lat - 116
- 50-65 lat – 38
- Powyżej 65 lat - 36

Wykształcenie:

- podstawowe - 18
- zawodowe - 24
- średnie - 75
- policealne - 25
- wyższe – 113
- brak danych – 3
- brak danych - 2

Zawód:

- uczeń/student - 19
- pracownik - 147
- przedsiębiorca - 12
- rolnik - 0
- niepracujący - 73
- brak danych - 6

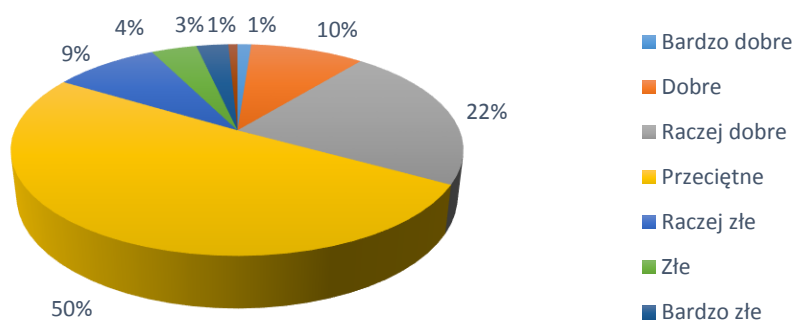
Oprócz przedstawionych danych metryczkowych, respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na 13 pytań. Odpowiedzi na poszczególne pytania przedstawione są poniżej.

(Nie wszyscy ankietowani odpowiedzieli na wszystkie pytania).

1. Jak oceniają Państwo warunki życia mieszkańców gminy?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Bardzo dobre	3
2	Dobre	25
3	Raczej dobre	57
4	Przeciętne	130
5	Raczej złe	23
6	Złe	10
7	Bardzo złe	7
8	Nie mam zdania na ten temat	2

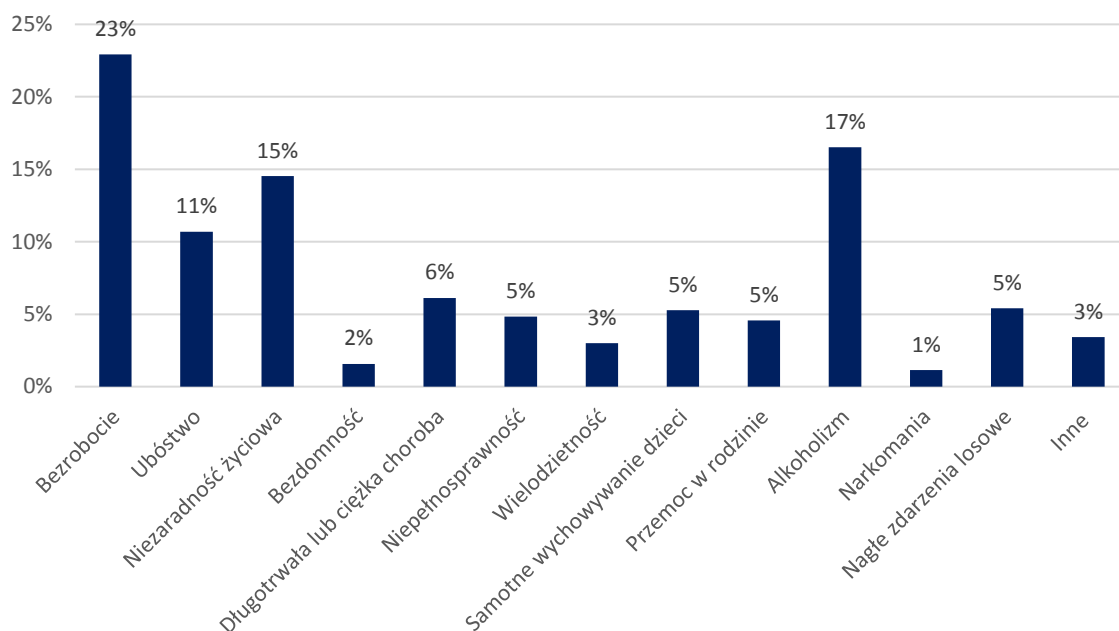
Na wykresie przedstawiony jest % udział poszczególnych odpowiedzi.

2. Jakie są według Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców wpływające na pogarszanie się warunków życia? (można było wybrać 3 odpowiedzi)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Bezrobocie	161	63%
2	Ubóstwo	75	29%
3	Niezaradność życiowa	102	40%
4	Bezdomność	11	4%
5	Długotrwała lub ciężka choroba	43	17%
6	Niepełnosprawność	34	13%
7	Wielodzietność	21	8%
8	Samotne wychowywanie dzieci	37	14%
9	Przemoc w rodzinie	32	12%
10	Alkoholizm	116	45%
11	Narkomania	8	3%
12	Nagłe zdarzenia losowe	38	15%
13	Inne*	24	9%

Poniższy wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

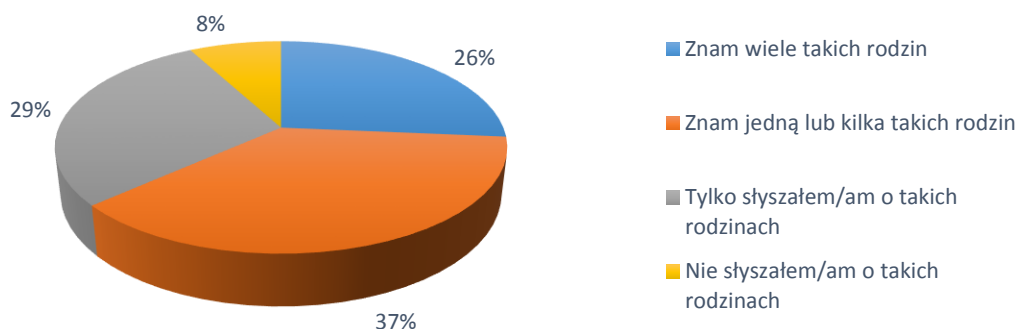
*Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - bezrobotni powinni coś robić tak, jak jest w innych gminach, brak mieszkań dla swoich mieszkańców niejednokrotnie spowodowany drogimi kredytami, likwidacja zakładów pracy w Wołominie i okolicach, niskie płace, bezradność wyuczona, od pokoleń powielanie złych wzorców, lenistwo, brak motywacji do pracy, brak odpowiadającej na potrzeby mieszkańców polityki mieszkaniowej (lokale socjalne/komunalne), niezaradność życiowa, niewykorzystanie własnych zasobów, życie na koszt instytucji często z pokolenia na pokolenie, wpływ wysypiska śmieci na atmosferę i komfort życia, niska jakość przestrzeni publicznej, chaos, nieład, za dużo reklam, za mało ławek, lenistwo, zły dojazd do Warszawy (najgorsza droga z całego obrębu Warszawy), gdzie pracuje większość Wołominian, bardzo słaby dojazd do pracy w Warszawie, brak rozwoju, mało firm, słabe szkoły, brak perspektyw, podeszły wiek, brak drogi do Warszawy, zła komunikacja drogowa w powiecie i z niej wynikają złe warunki życia, pracy i brak alternatyw i pieniędzy, wysokie podatki, koszty zatrudnienia pracownika, komunikacyjne - zakorkowane drogi, brak właściwego podejścia do profilaktyki w różnych obszarach (potrzebna prawdziwa profilaktyka, edukacja), brak opieki nad 80+ gdy dzieci pracują, zła polityka mieszkaniowa, marne zarobki.

3. Czy wg Państwa w Państwa otoczeniu mieszkają rodziny potrzebujące wsparcia?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Znam wiele takich rodzin	67
2	Znam jedną lub kilka takich rodzin	94
3	Tylko słyszałem/am o takich rodzinach	73

4	Nie słyszałem/am o takich rodzinach	20

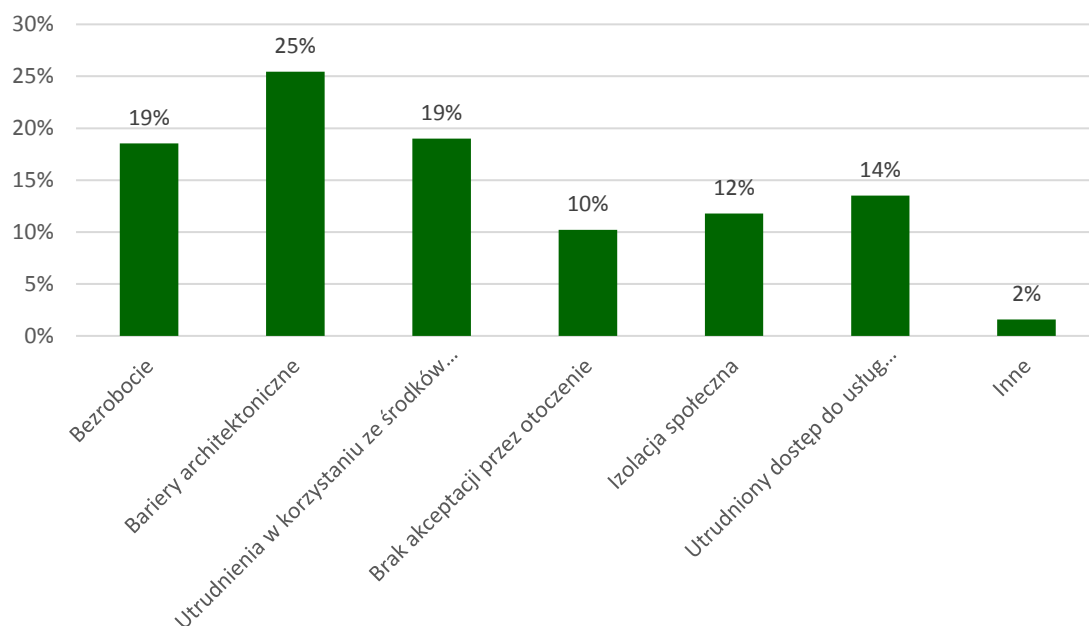
Wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

4. Z jakimi problemami społecznymi spotykają się wg Państwa osoby niepełnosprawne w gminie Wołomin? (można było wybrać 3 odpowiedzi)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Bezrobocie	118	46%
2	Bariery architektoniczne	162	63%
3	Utrudnienia w korzystaniu ze środków transportu	121	47%
4	Brak akceptacji przez otoczenie	65	25%
5	Izolacja społeczna	75	29%
6	Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacji	86	33%
7	Inne*	10	4%

Poniższy wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

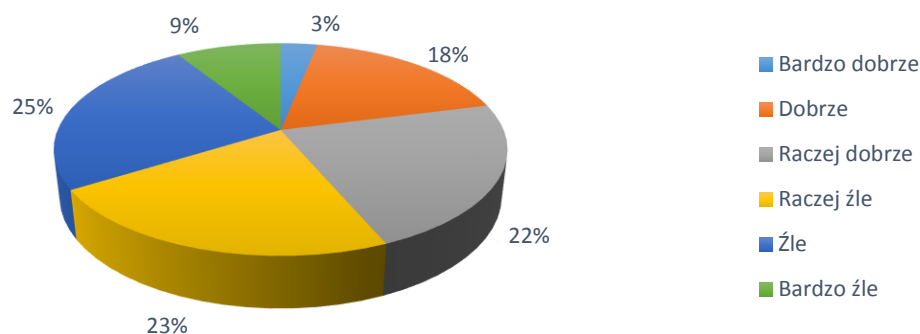

*Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - brak dostępu do edukacji, zbyt mała ilość placówek edukacyjnych dla dzieci z chorobami umysłowymi, ignorancja ze strony otoczenia, za mało punktów refundowanych przez NFZ, brak wystarczającej ilości miejsc otwartych do spotkań tak osób dorosłych, jak i rodzin z dziećmi, brak miejsc gdzie takie osoby mogłyby przebywać w ciągu dnia, brak form opieki instytucjonalnej (dom dziennego pobytu, WTZ, itp.) dla osób kończących szkołę, zajęcia rozrywkowe, potrzeba działań nakierowanych na zmniejszenie niepełnosprawności - eliminacja zjawiska po poznaniu przyczyn, brak zakładów pracy chronionej.

5. Jak Państwo oceniają dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy Wołomin?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Bardzo dobrze	8
2	Dobrze	46
3	Raczej dobrze	58
4	Raczej źle	58
5	Źle	64
6	Bardzo źle	23

% udział poszczególnych odpowiedzi ilustruje wykres

Do jakich placówek dostęp jest szczególnie utrudniony? *Ankietowani odpowiadali następująco:* do specjalistów, przychodnie specjalistyczne, do lekarzy specjalistów, szpital, domy opieki, lekarze specjaliści, do placówek specjalistycznych, szpital, ortopedia, kardiologia i wiele innych, chirurg, kardiolog, ortopeda, szpital wołomiński, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, poradnie specjalistyczne, badania diagnostyczne, SOR, przychodnie specjalistyczne, NFOZ, usługi rehabilitacyjne, do lekarzy specjalistów, POZ, placówki rehabilitacyjne, poradnia kardiologiczna, rehabilitacja, przychodnie specjalistyczne, lekarze specjaliści długie terminy, specjaliści, szpital, szpital Wołomin, specjaliści, lekarze specjaliści, do specjalistów, do rehabilitacji, NFZ, lekarzy specjaliści, okulistyka, przychodnie specjalistów, do specjalistycznych.

Jakich placówek wg Państwa brakuje? *Ankietowani odpowiadali następująco:* lekarzy specjalistów, domy opieki, rehabilitacyjnych i ciągłej opieki dla osób potrzebujących, rehabilitacji z prawdziwego zdarzenia, bardzo wiele, psychiatra dziecięcy, świadczących usługi specjalistyczne tj. chirurg, ortopeda, neurolog, specjalistycznych, rehabilitacja, rehabilitacyjnych, poradnia chirurgiczna dla dzieci, poradni lekarzy specjalistów, lekarzy specjalistów, opieki psychiatrycznej, opieka specjalistyczna - "geriatria", rehabilitacji na żądanie nawet w formie edukacji, specjalistycznych, rehabilitacja, głównie rehabilitacja, psychiatra dziecięcy, rehabilitacji, endokrynolog, placówek specjalistycznych.

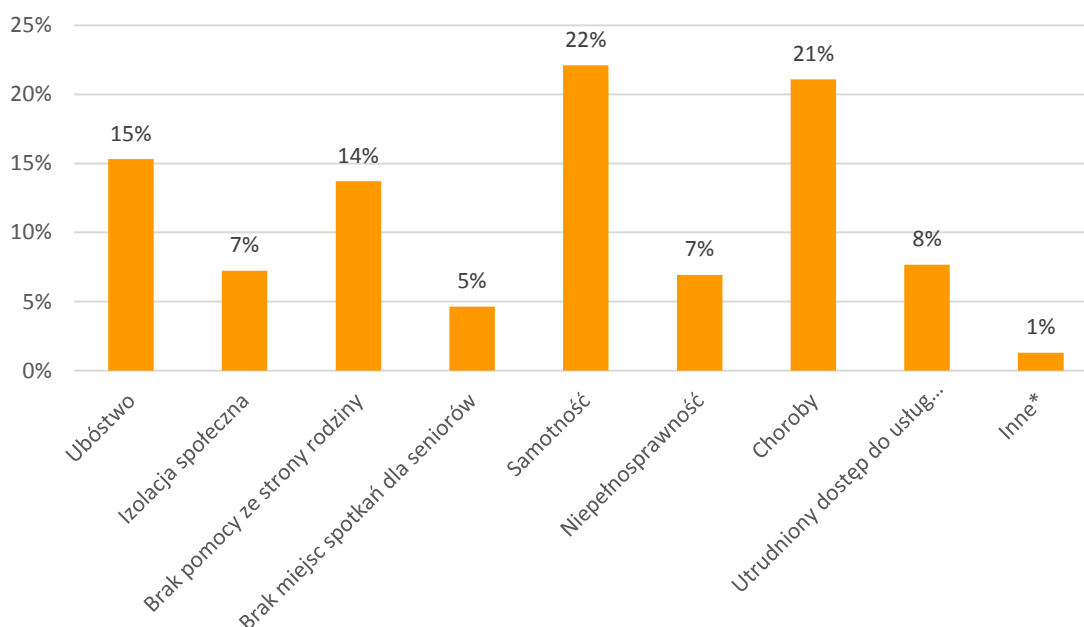
Z ankiet internetowych odpowiedzi respondentów bez rozdzielenia na poszczególne pytania: poradnie specjalistyczne, pogotowie, brakuje karetek, do rehabilitacji, wszędzie kolejki po 6 miesięcy się czeka na lekarza specjalistę na przykład na alergologa w przychodni na Kościelnej, dobrych, lekarze specjaliści, mamy fatalny szpital, szpital, SOR, przychodni rehabilitacyjnych, przychodni z tygodniowym systemem zapisów na wizyty, ginekologa na NFZ, kolejki w przychodniach, niska jakość usług w przychodniach, nocnej pomocy lekarskiej i szpitalu, przychodnie specjalistyczne, NPL w Wołominie jest miejscem, które rządzi się własnymi prawami... najbardziej nieprzyjazne miejsce, rehabilitacja, przychodnie, dzieci wysyłają na Niekłańską, wszystkich, poradnie specjalistyczne, pomoc w nagłych przypadkach, do lekarzy specjalistów długie kolejki, lekarze specjaliści na NFZ, specjalistycznych, rehabilitacja, psychiatra dziecięcy, wielu lekarzy specjalistów, szpital ma złe opinie (sama doświadczyłam poniżającego traktowania i niedostatecznej opieki medycznej, braku odpowiedniej diagnostyki), placówki są, ale brakuje w nich lekarzy specjalistów oraz psychiatry dziecięcego, poradni specjalistycznych dla dzieci np. kardiolog,

chirurgia dziecięca, specjalistów dla dzieci, brak wyboru zmusza do szukania lekarzy w innych miastach, rehabilitacji dla dzieci, endokrynologów, porania ortopedyczna, neurologiczna, alergologiczna, geriatra, specjaliści w szpitalu, nieodbieranie telefonu przez pracowników szpitala, specjaliści, lekarz rodzinny, specjalistycznych, specjalistycznych, OPS, lekarzy specjalistów.

6. Z jakimi wg Państwa problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby starsze? (można było wybrać 3 odpowiedzi)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Ubóstwo	106	41%
2	Izolacja społeczna	50	19%
3	Brak pomocy ze strony rodziny	95	37%
4	Brak miejsc spotkań dla seniorów	32	12%
5	Samotność	153	60%
6	Niepełnosprawność	48	19%
7	Choroby	146	57%
8	Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych	53	21%
9	Inne*	9	4%

Poniższy wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

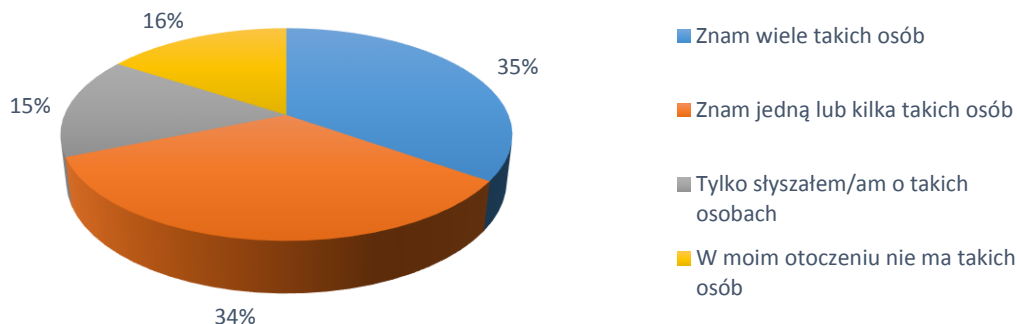

*Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - wykluczenie społeczne, brak placówek kreatywnych w danej społeczności, utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów (długie terminy), utrudniony dostęp do rehabilitacji, brak przychylności ze strony służby zdrowia, głodowe emerytury i renty, brak miejsc integrujących seniorów z resztą mieszkańców, komunikacja (dojazd do szpitala), nie są traktowane jak członkowie rodziny, gdy nimi są (karta dużej rodziny nie obejmuje żyjących w rodzinach wielopokoleniowych rodziców-dziadków)

7. Czy w Państwa otoczeniu znajdują się osoby uzależnione od alkoholu?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Znam wiele takich osób	88
2	Znam jedną lub kilka takich osób	86
3	Tylko słyszałem/am o takich osobach	39
4	W moim otoczeniu nie ma takich osób	40

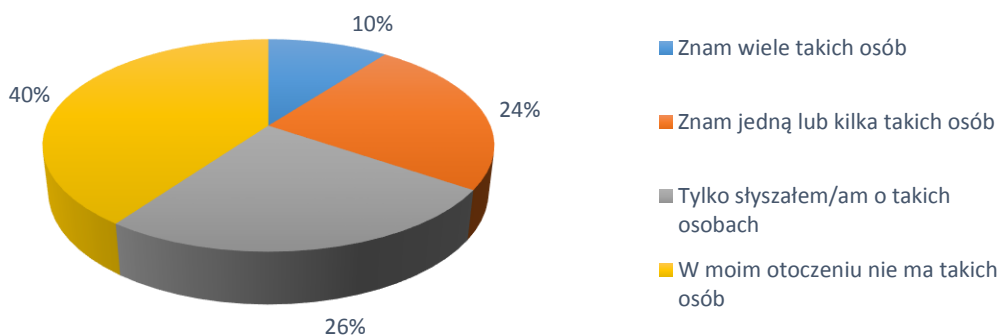
% udział poszczególnych odpowiedzi ilustruje wykres

8. Czy w Państwa otoczeniu znajdują się osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających?

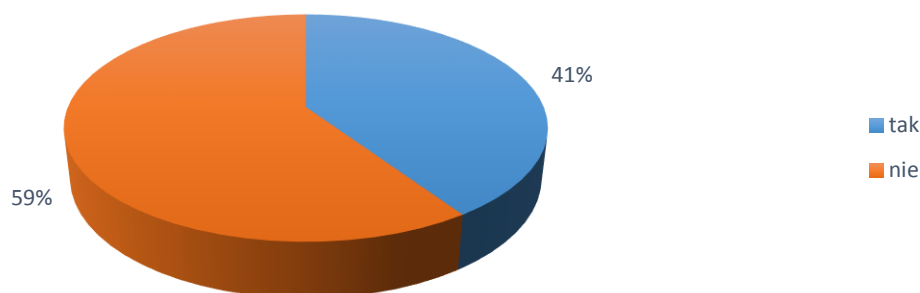
Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Znam wiele takich osób	26
2	Znam jedną lub kilka takich osób	61
3	Tylko słyszałem/am o takich osobach	64
4	W moim otoczeniu nie ma takich osób	101

% udział poszczególnych odpowiedzi ilustruje wykres

9. Czy uważają Państwo, że wsparcie osób uzależnionych na terenie gminy Wołomin realizowane jest w sposób wystarczający?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Tak	97
2	Nie	142

Czego wg Państwa brakuje w tym zakresie? *Ankietowani odpowiadali następująco:* zainteresowania odpowiednich placówek leczniczych, edukacji, inicjatywy społecznej i odpowiedzialnych osób zajmujących się tym problemem, powinno być zorganizowane na wzór osób uzależnionych od alkoholu, nikt nie interesuje się takimi osobami, brak miejsc spotkań uzależnionych, opieszałość sądu, specjalistów od innych uzależnień niż alkohol, brak leczenia odwykowego przymusowego w placówkach zamkniętych (brak takich placówek), więcej grup wsparcia, terapii, psychiatrów i psychologów, przede wszystkim prewencji służb typu policja i Straż Miejska ("olewanie" problemu w momencie zgłaszania), polityki informacyjnej i konkretnych działań, nie wiem, w ogóle nie wiem o jego istnieniu, nie wiem nie spotkałam się z tym tematem, mało się o tym mówi i coś w tym kierunku robi, przymusu, nie wiem, "Wychodzenia do ludzi" (grupy wsparcia, poradnie ze specjalistami... ale przede wszystkim kompletny brak tematu współczesnych uzależnień (poza jedną małą organizacją)), absurdem jest, że osoba, która chce walczyć ze swoim uzależnieniem i zgłasza się do poradni - dostaje informację, że najpierw musi dostać skierowanie od lekarza rodzinnego, nie wiem, brakuje meetingów dla osób uzależnionych od narkotyków, nie mam wiedzy na ten temat, widać na osiedlach grupki pijanej młodzieży przesiadującej i drącej się przez całą noc, codziennie, nikt nie reaguje, osoby uzależnione na ogół uważają, że nie mają problemu, a zatem nie szukają pomocy w specjalistycznych placówkach, natomiast ci, którzy są tam zarejestrowani otrzymują w mojej ocenie wystarczającą pomoc. Istnieje konieczność znalezienia sposobu dotarcia do osób uzależnionych pierwszej z wymienionych kategorii, nie mam wiedzy, ośrodków wsparcia, poradnictwa, miejsc do których mogłyby te osoby się zgłosić ze swoimi problemami a przede wszystkim osób odpowiednio przeszkolonych i życzliwym podejściem, leczenia przyczyn a nie skutków, nie wiem, nie mam zdania w tym zakresie, wsparcia ze strony urzędów i rodziny, profesjonalizmu, dyskrecji, nie wspierać to nie będziecie zachęcać..., edukacji, nie mam zdania, ponieważ nie korzystałem z tego rodzaju pomocy więc ciężko wybrać z dostępnych odpowiedzi. Sugeruję dodać 'nie wiem', nie orientuję się w temacie, osoby odpowiedzialne za profilaktykę mają wiedzę z poprzedniej epoki, brakuje mi odpowiedzi Trudno powiedzieć. Nie mam danych na ten temat, nie wiem, informacji, ludzi kompetentnych i chętnych do pomocy, nie mam wiedzy w tym temacie, nadzoru ze strony policji i straży miejskiej, można zintensyfikować profilaktykę - filmy na faktach, brakuje przede wszystkim ośrodków wsparcia i terapii uzależnień, nie można zmusić by poszedł się leczyć, jak nie współpracują to nic im się nie zrobi, nie leczą się, nieskuteczne

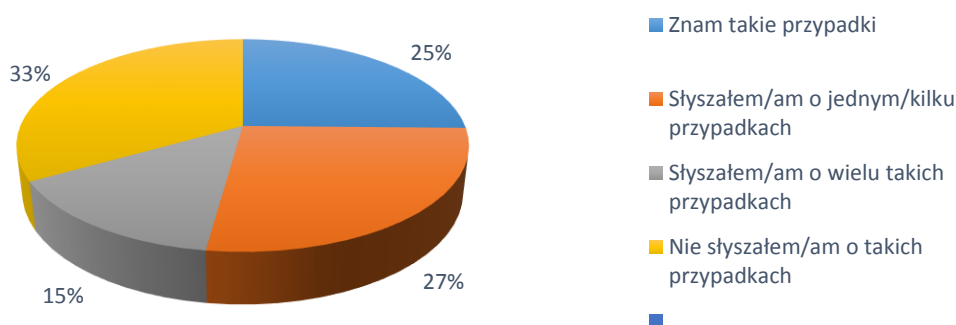

leczenie, brak kadry oraz opieki nad tymi osobami, brak kompetentnej kadry oraz wystarczającej opieki nad osobami uzależnionymi, edukacji, pomocy społecznej.

10. Czy wg Państwa w Państwa otoczeniu występuje zjawisko przemocy domowej?

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi
1	Znam takie przypadki	64
2	Słyszałem/am o jednym/kilku przypadkach	68
3	Słyszałem/am o wielu takich przypadkach	37
4	Nie słyszałem/am o takich przypadkach	84

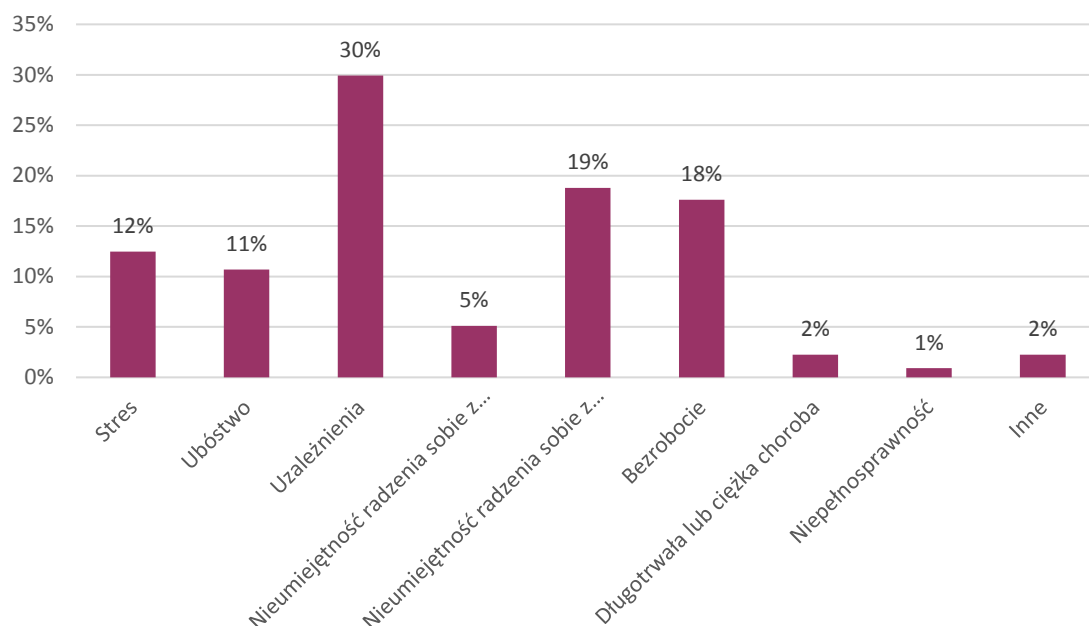
Wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

11. Jakie są wg Państwa przyczyny występowania przemocy domowej? (można było zaznaczyć 3 odpowiedzi)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Stres	83	32%
2	Ubóstwo	71	28%
3	Uzależnienia	199	77%
4	Nieumiejętność radzenia sobie z problemami	34	13%
5	Nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi	125	49%
6	Bezrobocie	117	46%
7	Długotrwała lub ciężka choroba	15	6%
8	Niepełnosprawność	6	2%
9	Inne*	15	6%

Poniższy wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

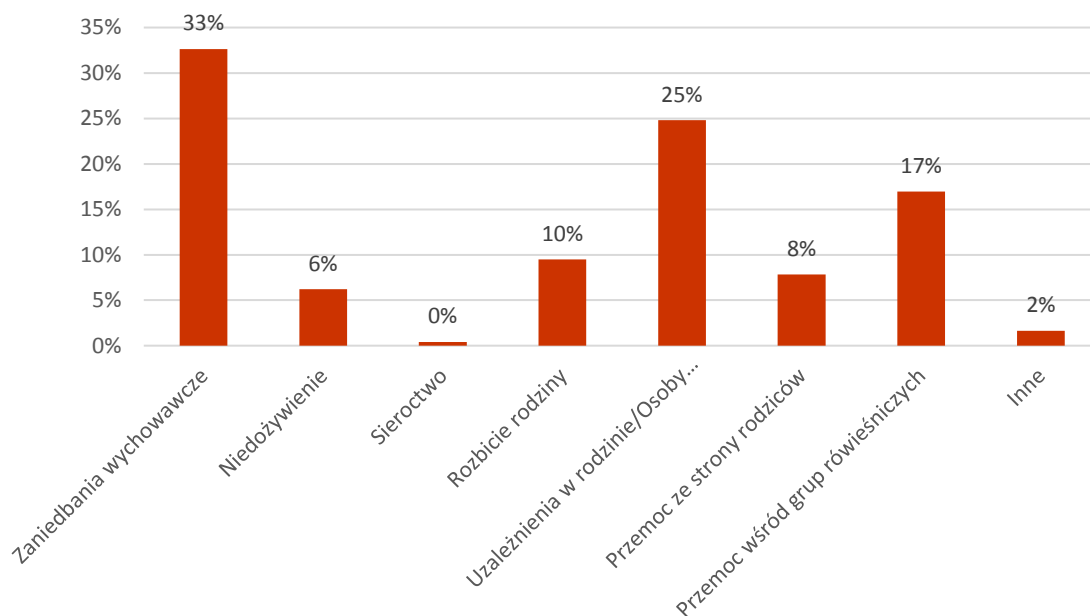
*Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - brak środków finansowych, brak wiedzy na temat przemocy domowej, pewność stosującej przemoc, że to nie ujrzy światła dziennego, nieudolność służb policyjnych i sądowych dotyczącej reagowania adekwatnie do sytuacji i bagatelizując występujące zjawisko, osoby dysfunkcyjne, rodziny patologiczne, brak odpowiedniej reakcji ze strony służb mundurowych, opieszałość sądów, brak prewencji, "olewanie" problemu przez policję i Straż miejską, brak odpowiedniej opieki dla ofiar przemocy, znieczulica społeczna, brak reakcji na przemoc nauczycieli, księży i sąsiadów. Zbyt mała ilość kuratorów i zbyt duża ilość papierów do wypełniania, cechy charakteru, osobowość, przyzwolenie społeczne i bezkarność, uzależnienie psychiczne i ekonomiczne ofiar, samodzielnii rodzice nie mają żadnego wsparcia, ani finansowego, ani żadnego, prymitywizm, ale przede wszystkim - brak zajęcia, pracy i pieniędzy, skłonność do przemocy (może wynikać z osobowości, wychowania) i poczucie bezkarności, błędy wychowawcze, których doświadczyły osoby obecnie odpowiedzialne za wychowanie, leki (działania uboczne), duży poziom agresji - nie radzenie sobie z emocjami, brak reakcji służb mundurowych na zachowania negatywne, brak wsparcia państwa.

12. Jakie negatywne zjawiska mające wpływ na dzieci i młodzież dostrzegają Państwo w swoim otoczeniu? (możliwość wyboru 2 odpowiedzi – odpowiedzi tylko z ankiet papierowych)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Zaniedbania wychowawcze	79	31%
2	Niedożywienie	15	6%
3	Sieroctwo	1	0%
4	Rozbicie rodziny	23	9%
5	Osoby uzależnione w rodzinie/Uzależnienia w rodzinie	60	23%

6	Przemoc ze strony rodziców	19	7%
7	Przemoc wśród grup rówieśniczych	41	16%
8	Inne	4	2%

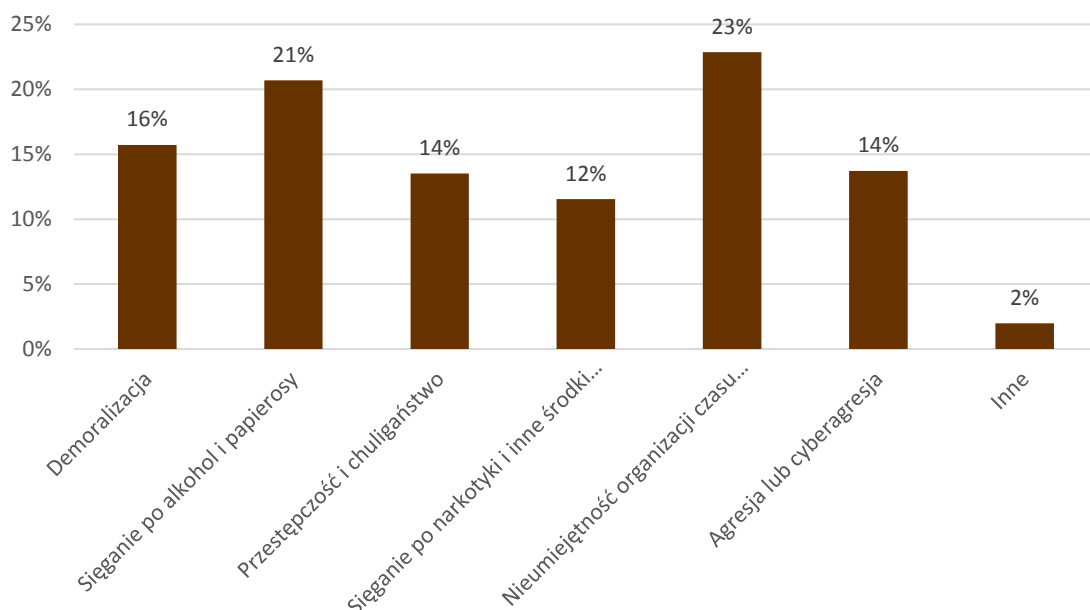
Poniższy wykres przedstawia % udział poszczególnych odpowiedzi.

Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - bogactwo innych ludzi (koleżanek i kolegów), przebywanie w otoczeniu osób dorosłych nadużywających alkoholu/substancji psychoaktywnych, brak placówek dla dzieci i młodzieży rozwijające zainteresowania, brak dostępu do zespołów sportowych i innych prowadzonych bezpłatnie.

13. Jakie negatywne zjawiska dostrzegają Państwo w zachowaniu dzieci i młodzieży?
(można było wybrać 2 odpowiedzi)

Lp.	Możliwe odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	% respondentów
1	Demoralizacja	79	31%
2	Sięganie po alkohol i papierosy	104	40%
3	Przestępczość i chuligaństwo	68	26%
4	Sięganie po narkotyki i inne środki odurzające	58	23%
5	Bezproduktywne spędzanie czasu wolnego/Nieumiejętność organizacji czasu wolnego	115	45%
6	Agresja lub cyberagresja	69	27%
7	Inne*	10	4%

Inne (odpowiedzi wpisane przez respondentów) - zły wzorzec społeczności lokalnej, zły wzorzec społeczności lokalnej, rasizm, nietolerancja wobec inności w każdej postaci, materializm (mieć a nie "być"), ostracyzm wobec biedniejszych rówieśników, konsumpcjonizm, ksenofobia, mizoginia, przedmiotowe traktowanie siebie nawzajem (dziewczyny chłopców a chłopcy dziewczęta), wulgarność w słownictwie, brak zainteresowań, brak chęci rozwoju osobistego, zauważyłam wszystkie powyższe, brak jakichkolwiek dla nich zajęć, brak boisk do gry w piłkę, zamknięte orliki, brak zainteresowań, brakuje miejsc do spotkań dla młodzieży - taka uwaga, telewizja - brak programów rozwijających, brak zainteresowania rodziców i policji, korzystanie ze złych wzorów.

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wyrażenie swojego zadowolenia z warunków życia w gminie Wołomin, w wyznaczonych obszarach w skali od 1 do 10 (gdzie 1 oznacza oceną najgorszą, a 10 najlepszą).

Wyszczególnienie	Średnia ocena
Dostęp do oferty kulturalnej w gminie	4,74
Dostęp do oferty sportu i rekreacji w gminie	5,41
Oferta imprez cyklicznych w gminie	4,87
Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	5,45
Organizacja czasu wolnego dla młodzieży	3,72
Organizacja czasu wolnego dla seniorów	4,47
Organizacja czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	4,12
Dostęp do Internetu	5,26
Poziom opieki społecznej	5,33
Dostęp do opieki zdrowotnej	4,27
Bezpieczeństwo publiczne	4,77
Warunki mieszkaniowe	4,78

Oferta edukacyjna szkół	5,34
Dostępność przedszkoli	4,86
Udział mieszkańców w życiu publicznym	4,43

Respondenci najwyżej ocenili następujące aspekty życia w Gminie Wołomin:

- Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie – 5,45;
- Dostęp do oferty sportu i rekreacji w gminie – 5,41;
- Oferta edukacyjna szkół – 5,34.

Najmniej usatysfakcjonowani ankietowani okazali się w stosunku do następujących obszarów funkcjonowania Gminy:

- Organizacja czasu wolnego dla młodzieży – 3,72;
- Organizacja czasu wolnego dla rodzin z dziećmi – 4,12;
- Dostęp do opieki zdrowotnej – 4,27.

6.3 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- położenie geograficzne i walory turystyczne - dobrze rozwinięta infrastruktura kulturalna, oświatowa i sportowa - aktywna działalność klubów sportowych - aktywna działalność Zespołu Interdyscyplinarnego - realizacja projektów dofinansowywanych ze środków UE - wykwalifikowana kadra pedagogiczna w istniejących placówkach oświatowych - wysoki poziom nauczania w placówkach oświatowych - liczne organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy - otwartość Gminy na współpracę z organizacjami pozarządowymi	- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności - niewystarczająca liczba miejsc pracy - niewystarczająca oferta dla osób niepełnosprawnych - brak infrastruktury socjalnej: mieszkań chronionych, socjalnych, komunalnych - niewystarczający dostęp do przedszkoli - niewystarczający dostęp do lekarzy specjalistów - niewystarczający dostęp do rehabilitacji medycznej - niewystarczający dostęp do długoterminowej opieki pielęgniarstwa w domu pacjenta - wysoki poziom bezrobocia rejestrowanego - niewykorzystany potencjał turystyczny Gminy - występowanie problemów pedagogicznych i zdrowotnych u dzieci i młodzieży - brak poczucia bezpieczeństwa wśród

	mieszkańców - nasilanie się niekorzystnych zjawisk społecznych (wandalizm, alkoholizm, przemoc) - brak instytucji, która miałaby na celu wsparcie oraz integrację organizacji pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozwój przedsiębiorczości - rozwój turystyki, - rozwój ekonomii społecznej - rozwój społeczeństwa obywatelskiego - wsparcie szkoleniowe - polityka prorodzinna - aktywizowanie ludzi starszych - zmiany gospodarcze w kraju sprzyjające rozwojowi gospodarczemu - możliwość korzystania ze środków unijnych w celu realizacji programów przeciwdziałania m.in. wykluczeniu społecznemu, alkoholizmowi - aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie stworzenia instytucjonalnych i środowiskowych form pomocy oraz aktywizacji osób i rodzin wymagających wsparcia	- konieczność zabezpieczenia opieki nad coraz liczniejszą populacją osób starszych - brak inicjatyw służących rozwojowi gospodarczemu - zwiększenie liczby osób długotrwale bezrobotnych i wzrost poziomu bezrobocia - migracje ludzi młodych za pracę - rozbieżności rodzinnych i społecznych - rozluźnienie standardów moralnych - rozwój patologii/uzależnień - powiększenie się obszaru dysfunkcji rodzinnych - wzrost agresywnych zachowań dzieci i młodzieży - wzrost liczby uzależnionych od alkoholu - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów - brak zabezpieczenia społecznego na wypadek choroby, starości - wyuczona bezradność, roszczeniowość postaw - pogłębiające się ubożenie rodzin ubogich - rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego

7. Planowanie działań

7.1 Misja i wizja Gminy Wołomin

Misja

Gmina Wołomin – silne rodziny, aktywni seniorzy, integralny rozwój człowieka.

Wizja rozwoju społecznego Gminy Wołomin:

Gmina Wołomin jest Gminą, która dąży do tego, aby być Gminą kreatywną, bezpieczną, otwartą na potrzeby społeczności. Swoim mieszkańcom chce zapewnić jak najlepsze warunki życia.

Kluczowym zadaniem władz Gminy Wołomin jest zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom, a więc stworzenie możliwości i warunków do rozwoju we wszystkich dziedzinach życia. Na szczególną uwagę zasługują osoby, które z takich czy innych przyczyn samodzielnie nie są w stanie włączyć się w szereg przemian podnoszących warunki życiowe społeczności lokalnej. Specjalistyczne wsparcie tych osób stworzy im szansę do rozwoju, a co za tym idzie przełoży się na spadek patologii społecznych w gminie. Zakres zadań związanych ze sferą społeczną oddziałującą na standard życia mieszkańców jest bardzo szeroki. Wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana poprzez działania z zakresu: sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, opieki zdrowotnej i społecznej.

7.2 Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Analiza szerokiego spektrum programów rozwoju, których wdrażanie będzie w perspektywie co najmniej najbliższych 10 lat oddziaływać na sytuację w Gminie Wołomin, pozwala prognozować, że w tym okresie, pomoc społeczna stanowić będzie fundamentalny element w polityce zarówno państwa polskiego, jak i samorządu lokalnego. Będzie to efekt między innymi wprowadzania w życie programu „Europa 2020”, który wiele uwagi poświęca poprawie sytuacji w sferze społecznej.

Gmina Wołomin, podobnie jak inne samorządy w Polsce, stanie wkrótce przed koniecznością zmierzenia się z nowymi problemami wynikającymi zarówno z uwarunkowań lokalnych, jak wpływu zewnętrznej sytuacji społeczno-polityczno-gospodarczej. Wśród czynników zewnętrznych mających istotny wpływ na sytuację społeczną w Gminie warto wymienić te, które wynikają z niekorzystnych perspektyw demograficznych – starzenie się społeczeństwa Gminy, migracji - zwłaszcza ludzi młodych, napływu imigrantów, niekorzystnych zmian w obszarze podstawowych wartości rodzinnych skutkujących rozpadem rodzin, w tym rodzin wielopokoleniowych, oraz innych nieznanych jeszcze dzisiaj zagrożeń.

Mając na względzie oddziaływania i problemy globalne, lokalna polityka społeczna w Gminie Wołomin musi uwzględniać narastający problem starzenia się społeczeństwa, zmiany systemu

wartości, zmiany w strukturze rodziny, czy też powiększające się obszary zagrożeń funkcjonowania jednostki i rodziny. Można więc przyjąć, że pomoc społeczna będzie podlegać dużym przemianom zarówno w układzie instytucjonalnym, jak i zadaniowym. Rozwój sytuacji społecznej na terenie Gminy będzie ściśle związany z rozwojem ekonomiczno – społecznym społeczności lokalnej. Uwzględniając przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej w Gminie Wołomin oraz skalę i znaczenie społeczne ujawniających problemów określono cele strategiczne, operacyjne i zadania, które uwzględniają zagrożenia i problemy wynikające z sytuacji zewnętrznej, ale przede wszystkim biorą pod uwagę uwarunkowania lokalne.

Uwzględniając dostępne opracowania analityczne, wyniki ankiet, oraz przeprowadzoną diagnozę lokalnej sytuacji w sferze społecznej sformułowano prognozę przewidywanego rozwoju sytuacji w sferze społecznej.

W układzie celów strategicznych przedstawia się ona następująco:

- **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami**

prognozuje się:

- narastające potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy, występowanie poczucia bezradności wśród osób, które utraciły pracę, niskiej wiary w jej uzyskanie, postępującą dezaktualizację kwalifikacji szczególnie osób długotrwale bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo;
- dalsze rozwarstwienie materialne społeczeństwa;
- utrzymywanie się niedoboru pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin, rozproszenie i niewystarczający poziom integracji działań pomocowych świadczonych osobom dotkniętym przemocą, utrzymywanie się niewystarczającego poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom, utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;

- **Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**

prognozuje się:

- zwiększoną dietność rodzin spowodowaną programem Rodzina 500+;
- zwiększającą się liczbę rodzin niepełnych, wymagających wsparcia alimentacyjnego;

- niewystarczający w stosunku do narastających potrzeb poziom funkcjonowania systemu pieczy zastępczej;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe w stosunku do rodzin;
- występowanie zjawiska niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w wychowaniu dzieci;

- **Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania**

prognozuje się:

- niewystarczająca jakość życia osób z niepełnosprawnością, występowanie sytuacji niepełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, występowanie stanu niewystarczającej integracji społecznej osób z niepełnosprawnością;
- występowanie istotnego odsetka osób bezrobotnych, dla których niepełnosprawność jest dodatkowym ograniczeniem w dostępie do zatrudnienia;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- występowanie izolacji i wykluczenia z życia społecznego osób starszych;
- pogłębiające się ubóstwo osób starszych;
- wzrastające potrzeby w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób starszych;

- **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych**

prognozuje się:

- utrzymywanie się zapotrzebowania na nowe lub unowocześnione usługi świadczone przez przygotowane do tego podmioty sektora pozarządowego osobom oraz rodzinom;
- występowanie potrzeb wymagających rozwiązań innowacyjnych dla obszaru polityki społecznej;
- tworzenie szerokich partnerstw lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców;

- utrzymywanie się rozproszenia inicjatyw i działań prowadzonych przez instytucje publiczne i prywatne.

Przedstawione powyżej prognozy pozwalają zdefiniować system działań czyli strategię, która powinna być zrealizowana, aby ograniczyć skutki różnorodnych zagrożeń wynikających zarówno z uwarunkowań zewnętrznych, naturalnych zjawisk biologicznych (np. niepełnosprawności), problemów cywilizacyjnych, jak i niedoskonałości lokalnego systemu polityki społecznej. Proponowana strategia będzie obejmować osiągnięcie celów nastawionych na eliminację zagrożeń oraz poprawę sytuacji, która w czasie opracowywania Strategii została zidentyfikowana jako niekorzystna.

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie Gminy Wołomin, poprzez realizację celów i zadań strategicznych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy oraz poprawą jakości życia mieszkańców. Prognozuje się, że realizowane działania zaktywizują i zachęcą mieszkańców do udziału w rozwiązywaniu problemów dotyczących społeczność lokalną. Wdrożenie strategii spowoduje:

- poprawę bezpieczeństwa socjalnego obywateli oraz poprawę warunków ich życia,
- ograniczenie problemu ubóstwa,
- zwiększenie liczby miejsc na lokalnym rynku pracy,
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
- poprawę stanu zdrowia i sprawności fizycznej, w tym szczególnie osób starszych i niepełnosprawnych,
- poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych,
- zapewnienie dostępu do usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych w środowisku zamieszkania, bez konieczności kierowania mieszkańców do domów pomocy społecznej,
- wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- zmniejszenie rozmiaru problemu uzależnień w gminie,
- stworzenie dogodnych warunków rozwoju dzieci i młodzieży.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie Gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej.

7.3 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty. Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Wołomin połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić następujące cele strategiczne:

- **Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami.**
- **Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**
- **Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania.**
- **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych.**

Następnie w ramach poszczególnych celów strategicznych wyodrębniono cele operacyjne i kierunki działań.

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań	Partnerzy	Budżet
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanemu: bezrobociem, ubóstwem, bezdomnością i uzależnieniami	Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali bezrobocia i ubóstwa	Tworzenie i realizacja programów przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu.	OPS, PUP, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Integracja i intensyfikacja działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów pomocy społecznej, np. prac społecznie użytecznych.	OPS, PUP, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych	OPS, PUP, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Usługi doradztwa zawodowego oraz poradnictwa psychologicznego, spotkania indywidualne,	OPS, PUP, JST, Oświata, NGO	Środki własne i zewnętrzne

		prelekcje, warsztaty grupowe, inne		
		Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	OPS, PUP, JST, Oświata, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja staży zawodowych, robót publicznych, prac interwencyjnych	PUP, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych	JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.	OPS, PUP, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i prowadzenie streetworkingu.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Opracowanie programu osłonowego skierowanego do osób zagrożonych eksmisją.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Wspieranie funkcjonowania mieszkań wspomaganych dla osób bezdomnych opuszczających placówki.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Rozbudowa i wzmacnianie systemu	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI,	Środki własne i zewnętrzne

	przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i dyscyplinarność podejmowanych działań.	Policja, NGO	
		Intensywne działania w zakresie edukacji społecznej i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	OPS, JST, GKRPA, ZI, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	OPS, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Zintegrowanie działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	Tworzenie i realizowanie kompleksowych projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, np. dotyczących rewitalizacji zasobu mieszkaniowego komunalnego zarówno w zakresie poprawy infrastruktury jak i w zakresie społecznym.	OPS, PUP, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne, ofiar handlu ludźmi, uchodźców	OPS, PUP, JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Dążenie do	OPS, PUP,	Środki

		interdyscyplinarnej współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.	JST, GKRPA, Oświata, ZI, Policja, NGO	własne i zewnętrzne
Wspieranie rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych, m.in. poprzez system dodatków mieszkaniowych oraz najem lokali komunalnych.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Rozwijanie systemu ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych i promocja modelu rodziny wielodzietnej.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja zajęć z wczesnego wspomagania rozwoju	OPS, NGO, Oświata, Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	OPS, NGO, Oświata, Policja, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej	OPS, NGO, Oświata, JST	Środki własne i zewnętrzne
	Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.	OPS, NGO, Oświata, JST, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań,	NGO, Oświata	Środki własne i zewnętrzne

		przygotowanie do konkursów, olimpiad		
		Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	NGO, Oświata, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	Oświata, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	Oświata, JST, NGO, KS	Środki własne i zewnętrzne
	Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Intensyfikacja pracy socjalnej.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Podjęmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
		Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja,	Środki własne i zewnętrzne

		prawidłowego funkcjonowania rodziny.	Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	
		Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	OPS, NGO, Oświata, JST, GKRPA, Policja, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna	Środki własne i zewnętrzne
	Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy	NGO, Oświata, JST, Instytucje kultury	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	NGO, Oświata, JST, Instytucje kultury	Środki własne i zewnętrzne
		Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań	NGO, Oświata, JST, MDK	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych	NGO, Oświata, JST, Instytucje kultury	Środki własne i zewnętrzne
		Prowadzenie działań służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gminy dla przyszłych pokoleń	NGO, Oświata, JST, Instytucje kultury	Środki własne i zewnętrzne
	Wspieranie działań służących poprawie jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych oraz utrzymanie ich w środowisku zamieszkania	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne

		Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej i utworzenia zakładu opiekuńczo – leczniczego.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Wspieranie działalności Uniwersytetów III Wieku	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wspieranie działalności klubów seniora.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
	Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne
		Promowanie uczestnictwa osób starszych w	OPS, JST, NGO	Środki własne i zewnętrzne

		organizacjach pozarządowych		
	Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	OPS, NGO, Oświata, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	OPS, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Opracowanie i rozpowszechnienie informatora o dostępnych w gminie formach wsparcia dla osób niepełnosprawnych realizowanych przez różne instytucje.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
	Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
		Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych,	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne

		utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.		
		Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomagane dla osób niepełnosprawnych.	OPS, JST, NGO, PCPR	Środki własne i zewnętrzne
Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i profesjonalizacja służb społecznych	Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Organizacja trójsektorowych konferencji, spotkań, szkoleń	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Utworzenie gminnego centrum wsparcia organizacji pozarządowych	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Budowanie pozytywnego wizerunku pracowników instytucji pomocy społecznej jako czynnika integracji lokalnej.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
	Dążenie do dalszej profesjonalizacji kadr instytucji pomocy społecznej	Dążenie do rozwoju infrastruktury pomocowej.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	OPS, NGO, JST	Środki własne i zewnętrzne
		Umożliwianie	OPS, NGO,	Środki

		pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.	JST	własne i zewnętrzne

Odpowiedzialne za realizację powyższych celów i zadań są wszystkie instytucje i organizacje działające w Gminie Wołomin w obszarze polityki społecznej.

7.4 Harmonogram wdrażania strategii

Cele operacyjne	Kierunki działań	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali bezrobocia i ubóstwa	Tworzenie i realizacja programów przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu.										
	Integracja i intensyfikacja działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów pomocy społecznej, np. prac społecznie użytecznych.										
	Prowadzenie kursów i szkoleń zawodowych dla osób dorosłych										
	Usługi doradztwa zawodowego oraz poradnictwa psychologicznego, spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne										
	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących										
	Organizacja staży zawodowych, robót publicznych, prac interwencyjnych										

	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych									
	Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.									
Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i prowadzenie streetworkingu.									
	Zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.									
	Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.									
	Opracowanie programu osłonowego skierowanego do osób zagrożonych eksmisją.									
	Wspieranie funkcjonowania mieszkań wspomaganych dla osób bezdomnych opuszczających placówki.									
Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i dyscyplinarność podejmowanych działań.									
	Intensywne działania w zakresie edukacji społecznej i									

	promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia.									
	Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.									
	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe									
	Podjęmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.									
Zintegrowanie działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	Tworzenie i realizowanie kompleksowych projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, np. dotyczących rewitalizacji zasobu mieszkaniowego komunalnego zarówno w zakresie poprawy infrastruktury jak i w zakresie społecznym.									
	Organizacja wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne, ofiar handlu ludźmi, uchodźców									
	Dążenie do interdyscyplinarnej współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.									
Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb									

opiekuńczo - wychowawczych	mieszkaniowych, m.in. poprzez system dodatków mieszkaniowych oraz najem lokali komunalnych.									
	Rozwijanie systemu ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych i promocja modelu rodziny wielodzietnej.									
	Organizacja zajęć z wczesnego wspomagania rozwoju									
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania									
	Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej									
Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.									
	Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.									
	Prowadzenie prac z ucniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad									
	Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów									
	Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.									

Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych										
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych										
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych										
	Organizacja zajęć sportowych dla mieszkańców gminy										
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia										
Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.										
	Intensyfikacja pracy socjalnej.										
	Podejmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.										
	Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.										
Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.										
	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy										
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali,										

	festiwalu, wystaw									
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań									
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych									
	Prowadzenie działań służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gminy dla przyszłych pokoleń									
Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.									
	Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.									
	Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.									
	Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.									
	Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej i utworzenia zakładu opiekuńczego – leczniczego.									
	Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych.									
Tworzenie oferty	Opracowywanie i									

edukacyjnej skierowanej do osób starszych	realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.										
	Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.										
	Wspieranie działalności Uniwersytetów III Wiek										
Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wspieranie działalności klubów seniora.										
	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.										
	Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową										
Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.										
	Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych										
Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.										
	Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.										
Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Opracowanie i rozpowszechnienie informatora o dostępnych w gminie formach wsparcia dla osób niepełnosprawnych realizowanych przez										

	różne instytucje.										
	Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.										
Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.										
	Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.										
	Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych										
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.										
	Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.										
	Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomagane dla osób niepełnosprawnych.										
Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji,										

	środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe										
	Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.										
	Organizacja trójsektorowych konferencji, spotkań, szkoleń										
	Utworzenie gminnego centrum wsparcia organizacji pozarządowych										
	Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi										
Dążenie do dalszej profesjonalizacji kadr instytucji pomocy społecznej	Budowanie pozytywnego wizerunku pracowników instytucji pomocy społecznej jako czynnika integracji lokalnej.										
	Dążenie do rozwoju infrastruktury pomocowej.										
	Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.										
	Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i superwizji.										

7.5 Ramy finansowe strategii

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji. Nie stanowią one jedynie części składowej budżetu Gminy, ale także dotacje ze źródeł zewnętrznych, pozyskiwanych samodzielnie przez realizatorów. Źródłem finansowania działań przewidzianych do realizacji w niniejszej Strategii będą:

- budżet Gminy Wołomin,
- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- inne środki.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wołomin przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2014-2015 opracowaną na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014 i 2015 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

Dla przygotowania niniejszej projekcji, w modułach przyjęto założenia wynikające z prognoz: demograficznej, wydatków na pomoc społeczną, zmiany przepisów w zakresie pomocy społecznej oraz realizacji inwestycji w zakresie polityki społecznej w Gminie.

Model zawiera następujące moduły, w których szacowana jest wielkość:

-851 Ochrona Zdrowia (85153-Przeciwdziałanie narkomanii; 85154-Przeciwdziałanie alkoholizmowi)

- 852 Pomoc społeczna

- 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej.

W prognozie na lata 2016-2017 zastosowano średnią wzrostu 7,5 % wyliczoną na podstawie średnich wydatków na politykę społeczną w latach 2014-2015 przy uwzględnieniu przewidywanej kwoty wydatków na wypłatę wyrównania świadczeń pielęgnacyjnych oraz podwyższenia kwoty świadczenia na niepełnosprawne dziecko w związku z nowelizacją ustawy o świadczeniach rodzinnych. Na następne lata przyjęto wskaźnik 2,5% wzrostu w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych własnych OPS w Wołominie i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki społecznej
1	2016	54973425,00
2	2017	59096431,88
3	2018	60573842,67
4	2019	62088188,74

5	2020	63640393,46
6	2021	65231403,29
7	2022	66862188,38
8	2023	68533743,09
9	2024	70247086,66
10	2025	72003263,83

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Wołomin przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych w latach 2014-2015 opracowaną na podstawie oceny wydatków za rok 2014 i 2015 przy uwzględnieniu ryzyka finansowego - zmiana przepisów, wzrost wydatków, inflacja.

W prognozie na lata 2016-2025 przyjęto wskaźnik 2,5% wzrostu w skali roku wydatków na politykę edukacyjną, kulturalną i wsparcie działalności organizacji pozarządowych przewidywany na podstawie danych własnych Gminy Wołomin i Banku Danych Lokalnych GUS.

Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki edukacyjnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie polityki kulturalnej	Prognoza wydatków finansowych w zakresie wsparcia organizacji pozarządowych
1	2016	51634602,00	1823510,00	980000,00
2	2017	52925467,05	1869097,75	1004500,00
3	2018	54248603,73	1915825,19	1029612,50
4	2019	55604818,82	1963720,82	1055352,81
5	2020	56994939,29	2012813,84	1081736,63
6	2021	58419812,77	2063134,19	1108780,05
7	2022	59880308,09	2114712,55	1136499,55
8	2023	61377315,79	2167580,36	1164912,04
9	2024	62911748,69	2221769,87	1194034,84
10	2025	64484542,41	2277314,11	1223885,71

7.6 Programy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wołomin na lata 2016–2025 będzie realizowana w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Program współpracy Gminy Wołomin z organizacjami pozarządowymi,
- Wołomiński Program Wspierania Rodziny,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wołomin na lata 2014-2016
- Program działań z zakresu ochrony zdrowia mieszkańców gminy Wołomin.
- Gminny Program Rewitalizacji,
- Strategia Polityki Senioralnej.

IV. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

1. System monitorowania strategii.

Monitoringiem i ewaluacją objęte będą postępy w realizacji Strategii na dwóch poziomach: poszczególnych zadań i projektów oraz celów operacyjnych i strategicznych. Zarządzanie realizacją strategii należy do OPS w Wołominie.

Monitoring prowadzony będzie przez zespół oceniający Strategię w oparciu o:

- monitoring wskaźnikowy – w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć
- monitoring społeczny – na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne.

Poziom osiągnięcia każdego celu operacyjnego, poszczególnych zadań i projektów będzie mierzony raz na trzy lata poczynając od 2019 roku.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem burmistrza Gminy Wołomin, a w jego skład wejdą min. przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współpracujących w jej realizacji.

Istotny element systemu monitorowania stanowić będzie sporządzanie sprawozdania z planu realizacyjnego wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo

i nierozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej (GUS) na poziomie Gminy. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wołomin. Dodatkowo dane uzyskane dzięki wykorzystaniu ankiet oraz szerokiego udziału mieszkańców służyć będą ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalane będą w zależności od ich kategorii.

Wskaźniki ewaluacyjne

Rozróżniamy następujące rodzaje wskaźników:

- wskaźniki zasobów – przedstawiają informacje o środkach finansowych, rzeczowych oraz zasobach ludzkich, które są wykorzystywane do wdrożenia danego zadania/ projektu; w ujęciu tym wskaźniki te odnoszą się do wielkości alokacji budżetowych na danym poziomie pomocy; np. liczba dni pracy ekspertów czy koszt budowy mieszkania socjalnego;
- wskaźniki wyników, odnoszą się do bezpośrednich konsekwencji działań zadania/ projektu – oddziałujących na bezpośrednich beneficjentów; wskaźniki te mogą mieć charakter fizyczny (np. liczba osób przeszkolonych) lub finansowy (zmniejszenie kosztów leczenia);
- wskaźniki oddziaływania, odnoszą się do konsekwencji zadania/ projektu (zamierzonych i niezamierzonych, pozytywnych i negatywnych) wykraczających poza efekty bezpośrednie – krótkoterminowe; można wyróżnić dwa rodzaje oddziaływania:
  - a) oddziaływanie bezpośrednie – efekty, które pojawiają się po pewnym upływie czasu, ale są bezpośrednio związane z podjętymi działaniami i beneficjentami bezpośrednimi;
  - b) oddziaływanie pośrednie – wszystkie inne rodzaje efektów - niezamierzone przez daną interwencję lub wynikające z niej działania.

Wskaźnikami oceny monitorowania celów strategicznych i szczegółowych Strategii będą:

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki
Podejmowanie działań służących ograniczeniu skali bezrobocia i ubóstwa	Tworzenie i realizacja programów przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu.	- liczba programów dot. przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu - liczba osób

		uczestniczących w ww. programach
	Integracja i intensyfikacja działań z zakresu pomocy społecznej i instytucji rynku pracy służących aktywizacji beneficjentów pomocy społecznej, np. prac społecznie użytecznych.	- liczba zaktywizowanych beneficjentów pomocy społecznej - liczba osób skierowanych do prac społecznie użytecznych
	Usługi doradztwa zawodowego oraz poradnictwa psychologicznego, spotkania indywidualne, prelekcje, warsztaty grupowe, inne	- liczba godzin poradnictwa zawodowego - liczba przeprowadzonych warsztatów grupowych
	Stworzenie partnerstwa lokalnego na rzecz aktywizacji osób niepracujących	- liczba i rodzaj wspólnych działań
	Organizacja staży zawodowych, robót publicznych, prac interwencyjnych	- liczba zorganizowanych staży zawodowych
	Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych	- liczba utworzonych PES, w tym spółdzielni socjalnych
	Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.	- liczba i rodzaj podjętych działań sprzyjającym inwestorom tworzącym nowe miejsca pracy
Rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania i wychodzenia z bezdomności	Systematyczne monitorowanie problemu bezdomności i prowadzenie streetworkingu.	- liczba osób bezdomnych na terenie gminy - liczba godzin pracy streetworkingu
	Zabezpieczanie pomocy doraźnej osobom bezdomnym.	- liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy doraźnej
	Zapewnienie osobom bezdomnym schronienia, pomocy socjalnej, psychologicznej, reintegracji społecznej i zawodowej, w szczególności przy wykorzystaniu indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności.	- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie, pomoc socjalną, psychologiczną - liczba osób bezdomnych, które uczestniczyły w reintegracji społecznej i zawodowej - liczba osób które realizowały indywidualne plany wychodzenia z bezdomności
	Opracowanie programu osłonowego skierowanego do osób zagrożonych	- liczba osób objętych programem osłonowym

	eksmisją.	
	Wspieranie funkcjonowania mieszkań wspomaganych dla osób bezdomnych opuszczających placówki.	- liczba funkcjonujących mieszkań dla osób bezdomnych - liczba bezdomnych przebywających w mieszkaniach wspomaganych
Rozbudowa i wzmacnianie systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień	Rozwijanie systemu pomocy rodzinom z problemem uzależnienia oraz dotkniętych przemocą poprzez kompleksowość i dyscyplinarność podejmowanych działań.	- liczba podjętych działań przez ZI i grupy robocze, GKRPA - liczba osób objętych pomocą
	Intensywne działania w zakresie edukacji społecznej i promowania zdrowego – trzeźwego stylu życia.	- liczba i rodzaj przeprowadzonych działań edukacyjnych - liczba osób uczestniczących w programach edukacyjnych
	Prowadzenie działań profilaktycznych, skierowanych do dzieci i młodzieży mających zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczających alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	- liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych - liczba dzieci i młodzieży biorących udział w działaniach edukacyjnych
	Tworzenie grup wsparcia dla rodzin przeżywających sytuacje kryzysowe	- liczba utworzonych grup wsparcia
	Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.	- liczba udzielonych porad - liczba osób, które korzystały z pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej
Zintegrowanie działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	Tworzenie i realizowanie kompleksowych projektów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, np. dotyczących rewitalizacji zasobu mieszkaniowego komunalnego zarówno w zakresie poprawy infrastruktury jak i w zakresie społecznym.	- liczba utworzonych i zrealizowanych projektów - liczba osób objętych projektem - liczba/zakres przeprowadzonych rewitalizacji
	Organizacja wsparcia dla osób opuszczających zakłady karne, ofiar handlu ludźmi, uchodźców	- liczba osób, które otrzymały wsparcie
	Dążenie do interdyscyplinarnej współpracy podmiotów działających na rzecz osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.	- liczba i rodzaj podjętych wspólnych działań
Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	Wspieranie rodzin w zakresie zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych, m.in. poprzez system dodatków mieszkaniowych oraz najem lokali komunalnych.	- liczba rodzin objętych wsparciem

	Rozwijanie systemu ulg skierowanych do rodzin wielodzietnych i promocja modelu rodziny wielodzietnej.	- liczba działań promujących rodziny wielodzietne
	Organizacja zajęć z wczesnego wspomagania rozwoju	- liczba dzieci objętych zajęciami wczesnego wspomagania rozwoju
	Prowadzenie grup socjoterapeutycznych dla dzieci z zaburzeniami zachowania	- liczba funkcjonujących grup, - liczba dzieci uczestniczących w spotkaniach grup socjoterapeutycznych
	Zapewnienie dostępności do opieki przedszkolnej	- liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym - liczba dostępnych miejsc w przedszkolach
Tworzenie warunków dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży	Zapewnienie odpowiedniej pomocy socjalnej (ubranie, wyżywienie, wyprawka szkolna itp.) dzieciom z rodzin ubogich.	- liczba dzieci z rodzin ubogich, które otrzymały wsparcie
	Zapewnienie pomocy psychologicznej, korekcyjno – kompensacyjnej dzieciom przejawiającym trudności w nauce.	- liczba dzieci objętych pomocą psychologiczną - liczba godzin zajęć korekcyjno - kompensacyjnych
	Prowadzenie prac z uczniem zdolnym poprzez zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań, przygotowanie do konkursów, olimpiad	- liczba godzin zajęć pozalekcyjnych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych
	Organizacja zajęć wyrównawczych z poszczególnych przedmiotów	- liczba godzin zajęć wyrównawczych - liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych
	Rozwijanie bazy edukacyjnej, służącej realizowaniu zainteresowań oraz zagospodarowaniu czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	- ilość i rodzaj przeprowadzonych modernizacji, zakupionych sprzętów i pomocy dydaktycznych
Popularyzacja aktywnego wypoczynku przez uprawianie sportu i rekreację	Organizacja zawodów sportowych	- liczba zorganizowanych zawodów sportowych
	Prowadzenie treningów dla członków klubów sportowych	- liczba osób biorących udział w treningach
	Organizacja wycieczek turystyczno-krajoznawczych	- liczba zorganizowanych wycieczek - liczba osób uczestniczących w wycieczkach
	Organizacja zajęć sportowych dla	- liczba

	mieszkańców gminy	zorganizowanych zajęć sportowych - liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowych
	Organizacja kampanii promujących aktywny styl życia	- liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych
Zapewnienie pomocy rodzinom z dysfunkcjami w przezwyciężaniu trudności	Realizacja działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców wykazujących braki w tym zakresie.	- liczba działań służących podnoszeniu kompetencji opiekuńczo – wychowawczych - liczba rodziców biorących udział w ww. działaniach
	Intensyfikacja pracy socjalnej.	- liczba rodzin objętych pracą socjalną
	Podjęmowanie działań zmierzających do powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	- liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, które powróciły do rodziny biologicznej
	Wykorzystanie instytucji asystentów rodziny do pracy nad przywróceniem prawidłowego funkcjonowania rodziny.	- liczba asystentów udzielających wsparcia - liczba osób/rodzin korzystających z wsparcia asystenta rodziny
	Rozwijanie interdyscyplinarności w działaniach podejmowanych na rzecz wsparcia rodzin.	- liczba podejmowanych działań
Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	Organizacja konkursów o tematyce kulturalnej dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców gminy	- liczba zorganizowanych konkursów - liczba dzieci, młodzieży i dorosłych biorących udział w konkursach
	Organizacja spotkań autorskich i wykładów, spotkania z ludźmi kultury i sztuki, organizacja widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw	- liczba zorganizowanych spotkań, wykładów, widowisk, spektakli, recitali, festiwali, wystaw - liczba osób uczestniczących w ww. przedsięwzięciach promujących kulturę
	Rozwijanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych zainteresowań poprzez organizację warsztatów (Warsztaty taneczne, muzyczne, wokalne, plastyczne, teatralne, fotograficzne, dziennikarskie i inne), kół zainteresowań	- liczba zorganizowanych warsztatów - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w

		poszczególnych warsztatach
	Organizacja konkursów o tematyce regionalnej, prezentacja twórców ludowych	- liczba konkursów - liczba spotkań, prezentacji twórców ludowych
	Prowadzenie działań służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gminy dla przyszłych pokoleń	- liczba i rodzaj podjętych działań służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego Gminy dla przyszłych pokoleń
Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych	Zapewnienie odpowiedniej do potrzeb ilości i jakości usług opiekuńczych.	- liczba świadczonych usług opiekuńczych - liczba beneficjentów usług opiekuńczych
	Zapewnienie osobom starszym potrzebującym całodobowej instytucjonalnej pomocy i miejsc w domach pomocy społecznej.	- ilość dostępnych miejsc w DPS
	Umożliwienie osobom starszym zamieszkania w mieszkaniach wspomaganych.	- liczba osób starszych zamieszkałych w mieszkaniach wspomaganych
	Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych.	- ilość dostępnych miejsc w DDP dla osób starszych
	Współpraca z zakładami opieki zdrowotnej i szerzenie potrzeby zwiększenia opieki geriatrycznej i utworzenia zakładu opiekuńczo – leczniczego.	- liczba i rodzaj podjętej współpracy w zakresie zwiększenia opieki geriatrycznej
	Organizacja i wspieranie działalności wolontariatu na rzecz osób starszych	- liczba wolontariuszy działających na rzecz osób starszych.
Tworzenie oferty edukacyjnej skierowanej do osób starszych	Opracowywanie i realizacja programów promujących zdrowie wśród seniorów i aktywne spędzanie wolnego czasu.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
	Opracowywanie i realizacja programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych w szczególności e-wykluczeniu.	- liczba programów edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych - liczba osób uczestniczących w programie
	Wspieranie działalności Uniwersytetów III Wiek	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia
Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz i między pokoleniową	Wspieranie działalności klubów seniora.	- liczba osób uczestniczących w spotkaniach Klubów Seniora
	Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych.	- liczba działań promujących aktywność

		kulturalną, fizyczną i rekreacyjną osób starszych.
	Opracowywanie i realizacja programów promujących integrację międzypokoleniową	- liczba opracowanych programów promujących integrację międzypokoleniową
Działania na rzecz partycypacji społecznej osób starszych	Budowanie pozytywnego wizerunku starości.	- liczba przeprowadzonych kampanii dot. budowania pozytywnego wizerunku starości
	Promowanie uczestnictwa osób starszych w organizacjach pozarządowych	- liczba akcji promocyjnych - liczba osób starszych w organizacjach pozarządowych
Realizacja działań w dziedzinie promocji zdrowia	Prowadzenie kampanii edukacyjnych promujących zdrowy styl życia.	- liczba przeprowadzonych kampanii
	Opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, zdrowotnych przeciwdziałających niepełnosprawności.	- liczba programów - liczba osób uczestniczących w programie
Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji	Opracowanie i rozpowszechnienie informatora o dostępnych w gminie formach wsparcia dla osób niepełnosprawnych realizowanych przez różne instytucje.	- liczba opracowanych i rozpowszechnionych informatorów
	Wspieranie funkcjonowania i tworzenia środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.	- liczba działań wspierających
Integracja ze środowiskiem osób niepełnosprawnych	Wspieranie działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób niepełnosprawnych.	- liczba działań wspierających
	Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej i kulturalnej.	- liczba działań wspierających
	Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych	- liczba zorganizowanych spotkań, konsultacji, konferencji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych
	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do edukacji poprzez realizację kształcenia integracyjnego i specjalnego.	- liczba osób niepełnosprawnych objętych kształceniem integracyjnym i specjalnym
	Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym.	- liczba zlikwidowanych barier
	Wspieranie funkcjonowania mieszkalnictwa wspomagane dla osób niepełnosprawnych.	- liczba i rodzaj udzielonego wsparcia

Wspieranie działalności grup obywatelskich i organizacji pozarządowych	Wsparcie organizacji pozarządowych w tym doradztwo prawne, finansowe i lokalowe oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe	- liczba udzielonego wsparcia
	Zlecanie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych.	- liczba zleconych zadań
	Organizacja trójsektorowych konferencji, spotkań, szkoleń	- liczba zorganizowanych konferencji, spotkań, szkoleń
	Utworzenie gminnego centrum wsparcia organizacji pozarządowych	- liczba interwencji, działań wspierających NGO
	Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi	- liczba wspólnych działań
Dążenie do dalszej profesjonalizacji kadr instytucji pomocy społecznej	Budowanie pozytywnego wizerunku pracowników instytucji pomocy społecznej jako czynnika integracji lokalnej.	- liczba podejmowanych działań
	Dążenie do rozwoju infrastruktury pomocowej.	- liczba nowych obiektów
	Popularyzacja interdyscyplinarnego modelu pracy.	- liczba podejmowanych działań
	Umożliwianie pracownikom instytucji pomocy społecznej możliwości podnoszenia kwalifikacji i super wizji.	- liczba pracowników uczestniczących w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje

W każdym realizowanym zadaniu zostaną zidentyfikowane wskaźniki, przed rozpoczęciem realizacji - zaplanowane, na końcu - osiągnięte. Każde zadanie zostanie podsumowane raportem pisemnym, przekazywanym do koordynatora strategii.

Wzór raportu:

zadanie/ projekt	instytucja/ organizacja realizująca	zaplanowane wskaźniki osiągnięć	osiągnięte wskaźniki	źródła danych
nazwa i opis, cele		twarde	twarde	ankiety, listy obecności, dokumenty projektu, itp.
		miękkie	miękkie	

2. Ewaluacja strategii

Ewaluacja strategii będzie to systematyczna i obiektywna jej ocena – jej zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Celem ewaluacji GSRPS jest określenie adekwatności i stopnia osiągnięcia celów, efektywności, skuteczności, wpływu i trwałości.

Ewaluacja stanowić będzie ocenę przedsięwzięć w kontekście ich wyniku, wpływu, oraz potrzeb, które miały zaspokajać. W tym ujęciu celem ewaluacji będzie weryfikacja osiągnięć danego przedsięwzięcia w realizacji do zaplanowanych oczekiwań oraz wykorzystanie uzyskanych w ten sposób informacji i doświadczeń przy projektowaniu i planowaniu podobnych działań w przyszłości. Rekomendacje i wnioski formułowane będą w oparciu o określone standardy i kryteria.

- osiągnięcie celów operacyjnych może być przedstawione poprzez produkty (np. dostarczenie określonej liczby szkoleń dla osób bezrobotnych);
- realizacja celów szczegółowych/zadań może być przedstawiona poprzez rezultaty (np. osiągnięcia poprawy – w wyniku zrealizowanych szkoleń – w zakresie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych);
- realizacja celów ogólnych/strategicznych może być przedstawiona poprzez wyniki oddziaływania strategii (np., ograniczenia bezrobocia wśród osób wcześniej bezrobotnych);

Ewaluacja ocenić będzie wszystkie elementy logiki interwencji strategii - zarówno dla poziomu działań, produktów, rezultatów i oddziaływań, jak i na poziomie wszystkich rodzajów celów danej interwencji.

Zasadniczym celem ewaluacji będzie stałe doskonalenie skuteczności i efektywności interwencji publicznej, rozumiane w kategoriach pozytywnych efektów społecznych lub gospodarczych związanych bezpośrednio z realizacją danej strategii. Celem ewaluacji będzie przede wszystkim uzyskanie niezależnej opinii na temat rzeczywistych lub potencjalnych sukcesów strategii oraz czynników, które przyczyniły się do osiągnięcia danych rezultatów. Jednym z celów ewaluacji jest również wymiar edukacyjny, to analiza mechanizmów działania strategii, próba identyfikacji dobrych praktyk w zarządzaniu strategią i ich upowszechnienie czy też analiza popełnionych błędów celem ich uniknięcia w przyszłości.

Kryteria ewaluacji

Jednym z ważnych elementów etapu planowania ewaluacji będzie podjęcie decyzji w jaki sposób ma być dokonana ocena, jakie kryteria ewaluacji powinny być zastosowane do określonego badania.

Główne kryteria ewaluacji:

- trafność
- efektywność
- skuteczność
- oddziaływanie/użyteczność
- trwałość

Proces ewaluacji

Ewaluacja strategii jest procesem wieloetapowym, na który składa się: planowanie, projektowanie, realizacja, raportowanie, wykorzystanie wyników ewaluacji.

- Planowanie ewaluacji GSRPS obejmie następujące etapy:

- określenie celu (lub celów): zdefiniowanie problemów oraz podstawowych kryteriów ewaluacji, dzięki czemu otrzymamy odpowiedź na pytanie: po co przeprowadzamy ewaluację;
- wyznaczenie czasu badania: etapu w cyklu realizacji strategii, który będzie podlegał ewaluacji i wstępnego harmonogramu ewaluacji (rozpoczęcia, zakończenia, terminu dostarczenia raportu z ewaluacji);
- wskazanie zakresu: przedmiotowego (strategii poddanej ewaluacji lub innych obszarów interwencji czy zagadnień horyzontalnych); czasowego; terytorialnego oraz określenie zasobów potrzebnych do realizacji badania;
- wybór odbiorców: w zależności od sprecyzowania grup docelowych strategii czy innych zainteresowanych stron;
- identyfikacja dostępnych danych wyjściowych, czyli dokumentów programowych, raportów z monitoringu strategii, danych statystycznych, wyników wcześniejszych ewaluacji;

Załączniki

Ankieta

Badanie ankietowe na potrzeby opracowania

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Wołomin

Dążąc do właściwego zdiagnozowania problemów społecznych w gminie Wołomin zwracamy się do Państwa, mieszkańców miasta oraz terenów wiejskich gminy Wołomin, z prośbą o udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie. Wyniki badania posłużą do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Wołomin do 2025 r.

*określenie gmina – dotyczy zarówno miasta, jak i obszarów wiejskich gminy Wołomin

1. Jak oceniają Państwo warunki życia mieszkańców gminy? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Bardzo dobre	☐ Raczej złe
☐ Dobre	☐ Złe
☐ Raczej dobre	☐ Bardzo złe
☐ Przeciętne	☐ Nie mam zdania na ten temat

2. Jakie są według Państwa główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców wpływające na pogarszanie się warunków życia? (można wybrać 3 odpowiedzi)

☐ Bezrobocie	☐ Wielodzietność
☐ Ubóstwo	☐ Samotne wychowywanie dzieci
☐ Niezaradność życiowa	☐ Przemoc w rodzinie
☐ Bezdomność	☐ Alkoholizm
☐ Długotrwała lub ciężka choroba	☐ Narkomania
☐ Niepełnosprawność	☐ Nagłe zdarzenia losowe

Inne (jakie?).....
.....

3. Czy wg Państwa w Państwa otoczeniu mieszkają rodziny potrzebujące wsparcia? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Znam wiele takich rodzin	☐ Tylko słyszałem/am o takich rodzinach
☐ Znam jedną lub kilka takich rodzin	☐ Nie słyszałem/am o takich rodzinach

4. Z jakimi problemami społecznymi spotykają się wg Państwa osoby niepełnosprawne w gminie Wołomin? (można wybrać 3 odpowiedzi)

☐ Bezrobocie	☐ Brak akceptacji przez otoczenie
☐ Bariery architektoniczne	☐ Izolacja społeczna
☐ Utrudnienia w korzystaniu ze środków transportu	☐ Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych i rehabilitacji

Inne

(jakie?).....

5. Jak Państwo oceniają dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy Wołomin? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Bardzo dobrze	☐ Raczej źle
☐ Dobrze	☐ Źle
☐ Raczej dobrze	☐ Bardzo źle

Do jakich placówek dostęp jest szczególnie utrudniony? .....

Jakich placówek wg Państwa brakuje? .....

6. Z jakimi wg Państwa problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby starsze? (można wybrać 3 odpowiedzi)

☐ Ubóstwo	☐ Samotność
☐ Izolacja społeczna	☐ Niepełnosprawność
☐ Brak pomocy ze strony rodziny	☐ Choroby
☐ Brak miejsc spotkań dla seniorów	☐ Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych

Inne (jakie?).....

7. Czy w Państwa otoczeniu znajdują się osoby uzależnione od alkoholu? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Znam wiele takich osób	☐ Tylko słyszałem/am o takich osobach
☐ Znam jedną lub kilka takich osób	☐ W moim otoczeniu nie ma takich osób

8. Czy w Państwa otoczeniu znajdują się osoby uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Znam wiele takich osób	☐ Tylko słyszałem/am o takich osobach
☐ Znam jedną lub kilka takich osób	☐ W moim otoczeniu nie ma takich osób

9. Czy uważają Państwo, że wsparcie osób uzależnionych na terenie gminy Wołomin realizowane jest w sposób wystarczający? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Tak	☐ Nie

Czego wg Państwa brakuje w tym zakresie?.....

10. Czy wg Państwa w Państwa otoczeniu występuje zjawisko przemocy domowej? (proszę wybrać 1 odpowiedź)

☐ Znam takie przypadki	☐ Słyszałem/am o jednym/kilku przypadkach
☐ Słyszałem/am o wielu takich przypadkach	☐ Nie słyszałem/am o takich przypadkach

11. Jakie są wg Państwa przyczyny występowania przemocy domowej? (można wybrać 3 odpowiedzi)

☐ Stres	☐ Bezrobocie
☐ Ubóstwo	☐ Długotrwała lub ciężka choroba
☐ Uzależnienia	☐ Niepełnosprawność
☐ Nieumiejętność radzenia sobie z problemami	

Inne (jakie) ?.....
.....

12. Jakie negatywne zjawiska mające wpływ na dzieci i młodzież dostrzegają Państwo w swoim otoczeniu? (można wybrać 2 odpowiedzi)

☐ Zaniedbania wychowawcze	☐ Uzależnienia w rodzinie
☐ Niedożywienie	☐ Przemoc ze strony rodziców
☐ Rozbicie rodziny	☐ Przemoc w grupach rówieśniczych

Inne (jakie?) .....
.....

13. Jakie negatywne zjawiska dostrzegają Państwo w zachowaniu dzieci i młodzieży? (można wybrać 2 odpowiedzi)

☐ Demoralizacja	☐ Sięganie po narkotyki i inne środki odurzające
☐ Sięganie po alkohol i papierosy	☐ Nieumiejętność organizacji czasu wolnego
☐ Przestępczość i chuligaństwo	☐ Agresja lub cyberagresja

Inne (jakie?).....
.....

14. W jakim stopniu oceniają Państwo swoje zadowolenie z warunków życia w gminie Wołomin, proszę ocenić poniższe obszary w skali od 1 do 10 (gdzie 1 oznacza oceną najgorszą, a 10 najlepszą)

Wyszczególnienie	Ocena
Dostęp do oferty kulturalnej w gminie	
Dostęp do oferty sportu i rekreacji w gminie	
Oferta imprez cyklicznych w gminie	
Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	
Organizacja czasu wolnego dla młodzieży	
Organizacja czasu wolnego dla seniorów	

Organizacja czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	
Dostęp do Internetu	
Poziom opieki społecznej	
Dostęp do opieki zdrowotnej	
Bezpieczeństwo publiczne	
Warunki mieszkaniowe	
Oferta edukacyjna szkół	
Dostępność przedszkoli	
Udział mieszkańców w życiu publicznym	

Metryczka:

Płeć	Kobieta	Mężczyzna	Miejsce zamieszkania	Miasto	Tereny wiejskie
	☐	☐		☐	☐
Wiek	Poniżej 18 lat	18-29	30-49 lat	50-65 lat	Powyżej 65 lat
	☐	☐	☐	☐	☐
Wykształcenie	Podstawowe	Zawodowe	Średnie	Policealne	Wyższe
	☐	☐	☐	☐	☐
Status zawodowy	Uczeń/Student	Pracownik	Przedsiębiorca	Rolnik	Niepracujący
	☐	☐	☐	☐	☐

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

Wykaz skrótów

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
GSRPS – Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
GUS – Główny Urząd Statystyczny
JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
NGO – ang. *Non-Governmental Organization* – organizacja pozarządowa
ZOZ – Zakład Opieki Zdrowotnej
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
PUP – Powiatowy Urząd Pracy
PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Spis wykresów i tabel

<i>Wykres 1. Udział respondentów ankiety w podziale na płeć. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 2. Udział respondentów wg wieku. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>13</i>
<i>Wykres 3. Podział respondentów wg statusu zawodowego. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet.....</i>	<i>14</i>
<i>Wykres 4. Podział respondentów wg poziomu wykształcenia. Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy ankiet. ....</i>	<i>14</i>
<i>Wykres 5. Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Wołomin. Podział według rodzajów działalności PKD 2007. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/ .....</i>	<i>17</i>
<i>Wykres 6. Liczba mieszkańców Gminy Wołomin w latach 2013-2015 w podziale na płeć oraz ogółem. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/ .....</i>	<i>18</i>
<i>Wykres 7. Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Wołomin w latach 2013-2015. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/ .....</i>	<i>19</i>

Wykres 8. Migracje na terenie Gminy Wołomin w latach 2013-2015. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/ .	19
Wykres 9. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	48
Wykres 10. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezdomności w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	49
Wykres 11. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	50
Wykres 12. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezrobocia w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	50
Wykres 13. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015. Źródło: OPS Wołomin.	51
Wykres 14. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	52
Wykres 15. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	54
Wykres 16. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu alkoholizmu i narkomanii w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	54
Wykres 17. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności adaptacyjnych po opuszczeniu zakładu karnego w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	57
Wykres 18. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu przemocy domowej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	58
Wykres 19. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	60
Wykres 20. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc z powodu potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.	60
Tabela 1. Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl/ ...	17

<i>Tabela 2. Demografia Gminy Wołomin. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/.....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Wołomin. Źródło: dane GUS https://bdl.stat.gov.pl.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 4. Liczba uczniów w szkołach wg stanu na dzień 30 września danego roku. Źródło: dane Zespołu Ekonomiczno – Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Wołominie.....</i>	<i>22</i>
<i>Tabela 5. Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych prowadzonych przez Gminę Wołomin wg stanu na dzień 15 września danego roku. Źródło: dane Zespołu Ekonomiczno – Administracyjnego Szkół i Przedszkoli w Wołominie.....</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 6. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia. Źródło: dane OPS Wołomin. ....</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 7. Liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin. ....</i>	<i>37</i>
<i>Tabela 8. Liczba udzielonych świadczeń w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin. ....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego. Źródło: dane OPS Wołomin.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 10. Świadczenia przyznane w zakresie realizacji programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Źródło: dane OPS Wołomin.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 11. Liczba przestępstw na terenie Gminy Wołomin. Źródło: dane Komenda Powiatowa Policji w Wołominie.....</i>	<i>43</i>
<i>Tabela 12. Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin. ....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 13. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Wołomin w latach 2013-2015(stan w końcu 2 półrocza). Źródło: PUP w Wołominie. ....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 14. Stopa bezrobocia w Powiecie Gryfickim, Województwie Zachodniopomorskim oraz Kraju w latach 2013-2015. Źródło: https://bdl.stat.gov.pl.....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 15. Liczba osób niepełnosprawnych z prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu w latach 2013-2015. Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wołominie. ....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 16. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2013-2015. Źródło: dane OPS Wołomin.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 17. Dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych Źródło: dane PCPR w Wołominie.....</i>	<i>54</i>

Tabela 18. Liczba osób korzystających z OPTU-SPZOZ w Wołominie w latach 2013-2015. Źródło: dane instytucji..... 56

Tabela 19. Liczba formularzy „Niebieska Karta” przekazanych do ZI w Gminie Wołomin w latach 2013-2015. Źródło: OPS Wołomin..... 59

Rysunek 1. Umieszczenie Gminy Wołomin w Powiecie Wołomińskim w Województwie Mazowieckim. Źródło: <http://gminy.pl/>..... 15